

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

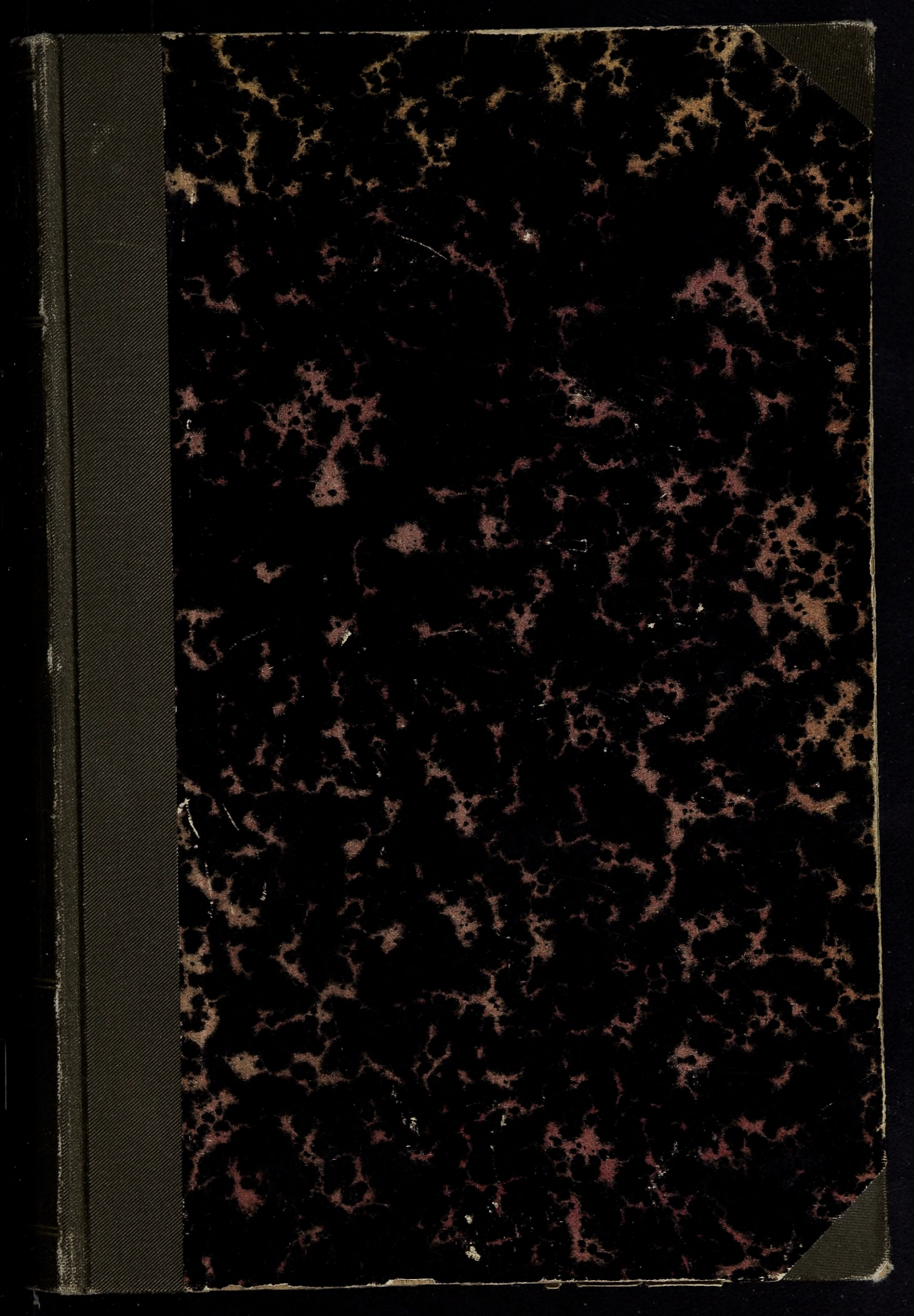
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

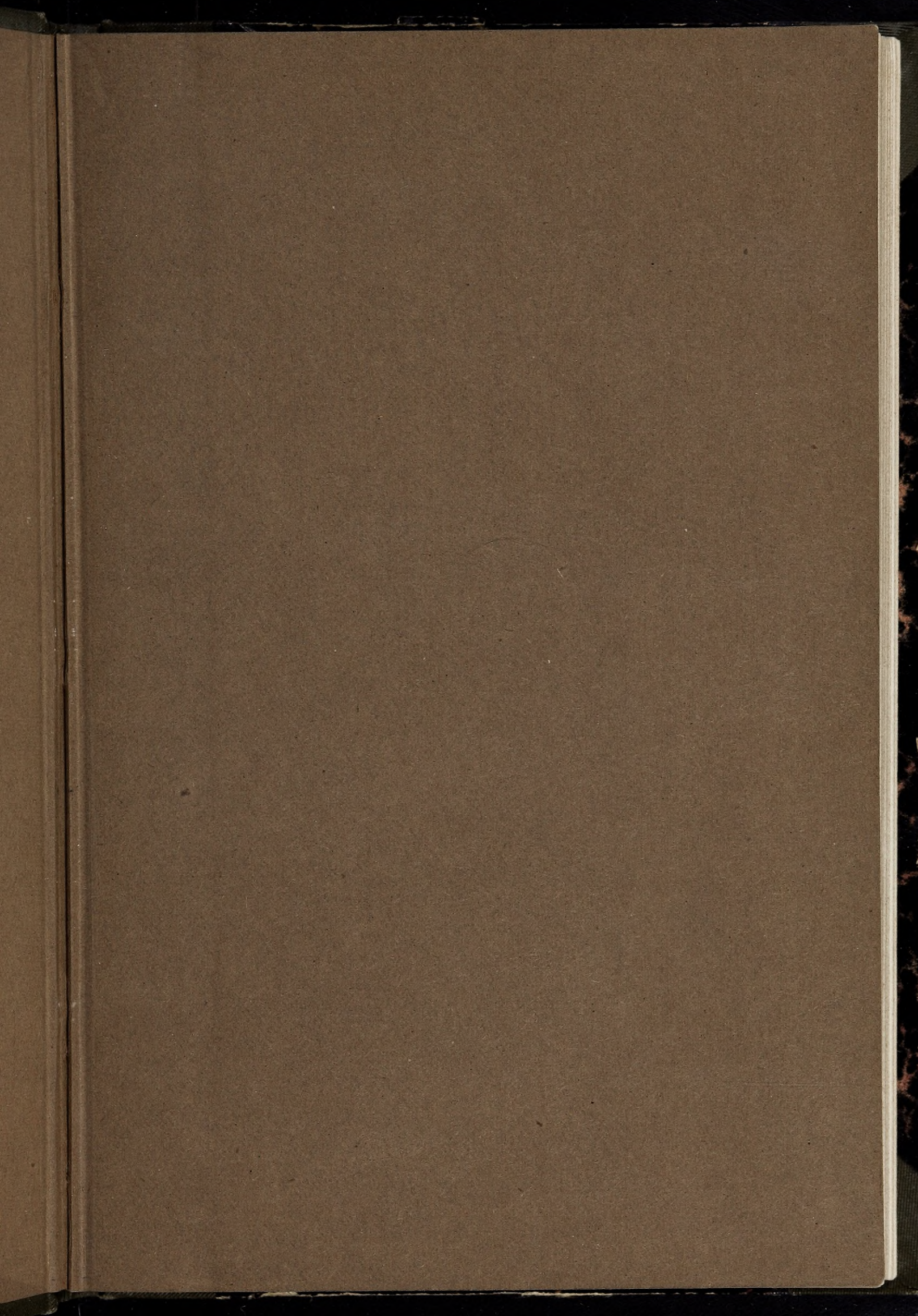
LUNDS
UNIVERSITET

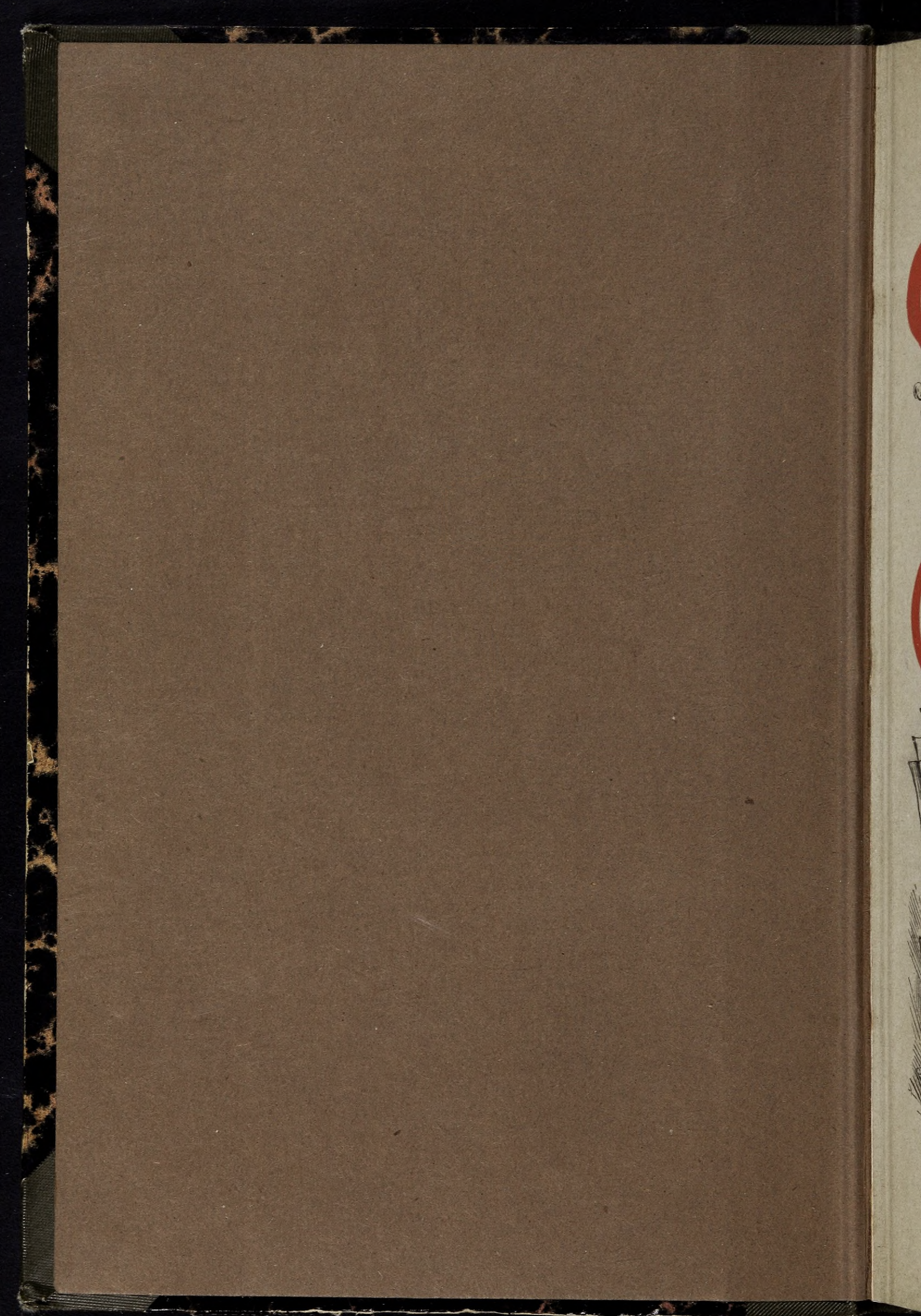

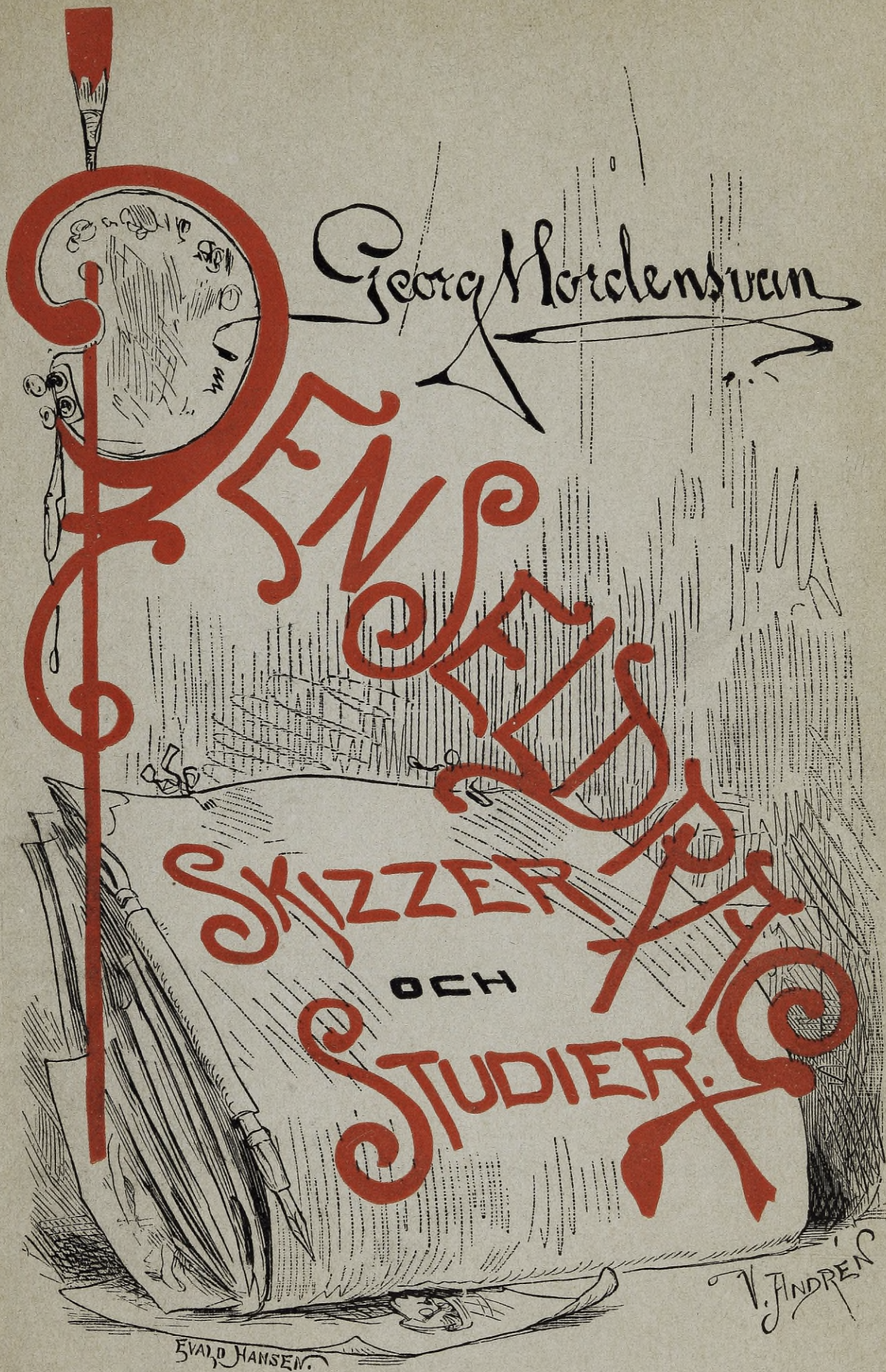
UPPSALA
UNIVERSITET

Witt.
L.

Pris: 2 kr. 75 öre.

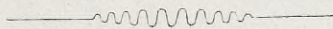
P

PENSELDRAG

SKIZZER OCH STUDIER

AF

GEORG NORDENSVAN.

STOCKHOLM

Z. HÆGGSTRÖMS FÖRLAGS-EXPEDITION.

IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI

1883.

PENNSFIELD RAG

ARTIST AND STUDIO

GEORGE WORTHEMANN

INNEHÅLL.

	Sid.
Sagan om drömlandet	I
I våren	12
Qvalm	27
På lustresa.....	41
Prolog I	56
Prolog II	69
Sista akten.....	78
Han som skulle bli konstnär.....	90
Höst.....	99
Karlberg	115
En midsommarnattsdröm	144
Familjen Lindblom	156
Den siste vikingen	189
"Hur en bok tillkommer"	220

Sagan om drömlandet.

Från soluppgångens land kom storken seglande i skyn och bar vid sitt bröst en spä, sofvande varelse. Orubblig klöf den kloka fågeln luft och moln, färden gick öfver brända öknar, stekta af solen, öfver hafvets grönblåa yta, öfver lunder, der frukter glödde och hvarifrån blomdoften trängde upp till skyarna, öfver höga bergsträckor, der snön låg kall och hård.

Norrut sväfvade fågeln på starka vingar, flög öfver vinberg och rika slätter, öfver skog och hed, öfver sjö och land.

Vid ett träsk stannade han. Der nere i det mörka vattnet summo grodorna lustigt omkring, och ödlor kilade qvicka fram mellan de slemklädda stenarna.

Storken kunde ej med lugn se de läckra djuren. Han sköt pilsnabbt ned i träsket.

Då vaknade barnet, såg sig omkring med förvånade blickar, fann sig omgifvet af något grått och smutsigt — och det första, dess ögon kunde urskilja, var en stor välfödd groda, som storkens röda näbb gripit om nacken och som sprattlade och sparkade med förtviflans kraft för att komma lös. Storken slukade grodan i en enda munsbit, och dermed var grodans saga slut.

Barnet skrattade.

Träsket var dess första minne.

Medan den lille ännu hade hjertans roligt åt grodans öde, flög storken vidare med sin börda, flög utan något bestämdt mål, såg ett fönster stå öppet, kom in i ett lågt och halvmörkt rum, lade barnet ned i en tom liten vagg, som väntade, och hastade genast å stad igen, bort från den kvalmiga luften der inne.

Gossen växte upp i det hus, der han på måfå blifvit lemnad.

Storken syntes aldrig mera till, och då några år gått, försvunno äfven de öfriga barndomsvännerna, dvärgen i bergsklyftan och den gråa gamla nissen på skullen och sjöfrun och elfvorna, som så ofta vaggat honom till sömns, då han var trött efter leken. Förgäfves sökte han deras spår.

Men i kärret lefde grodorna kvar, och gossen skrattade ystert, så ofta någon af dem bred och ful hoppade framför hans fötter i sommarqvällen. Ty han kom i håg allt och således äfven, hur löjlig den grodan sett ut, som slukades af storken.

Gossen fick stryk därför att han skrattade i tid och otid. Det passade ej nu mera, då han var så gammal.

Då upphörde han att skratta.

Han fick bannor, därför att han var för allvarsam. Det passade ej, så ung som han var.

Då vardt han tyst och lärde att älska ensam-

heten, — föga anade han, att den var hans farligaste fiende. Han kände, att han vuxit ifrån lek och barnglädje, och att något annat väntade. Bland jämnåriga fann han föga trefnad mer, oeh gammalt folk tråkade ut honom med sin mossiga klokskap. Då sprang han bort, flydde in i den mörka skogen, som aldrig ville taga slut, vandrade der båd länge och väl, kom till ställen, der han aldrig varit, och nådde äntligen ett berg, för hvars brant han klättrade upp.

Skogen låg med mörker och snår långt inunder. Här var ljus och frihet och friska vindar, framför låg hafvet, och solen sjönk i sin mjuka bädd af moln, färgande dem skimrande röda och gula. Och långt borta på vägen sam en grönklädd ö med höga palmer vajande öfver ett slott af silfver och guld, bäddadt in i lunder så rika, som ingen jordisk vår kunde skapa fram.

Och för första gången kände han i sin själ en längtan efter det, som lockade i fjärran från solnedgångens guld och purpur, efter det han sett der borta bland flammorna, det som dolde sig under palmernas skugga, det som vägen sjöng om, och det, hvarom elfvorna berättat, då han var barn och slumrat in nere på ängen.

Om det vore drömlandet, han sett?

Att skåda det landet är icke många beskärtdt, ty vägen dit vet ingen. Att komma dit är den största lycka och den största olycka, ty den, som når dit hän, får ingen ro, ingen frid på jorden utan irrar osäll

omkring, söker det aldrig hunna och lefver i minnet om och om igen de stunder, han dvalts i guldpalmernas skugga, dit längtan drar honom tillbaka med omotståndlig makt.

Kunde det vara drömlandet, han sett?

Han fälde ett ord om berget, der han varit uppe, och om det vida hafvet, — och man lärde honom, att der bakom skogen fans hvarken sjö eller berg utan blott öde moar och torra svedjeland.

»Sätt dig ned och läs dina lexor!»

Han satte sig ned.

Borta voro elfvorna och dvärgen och nissen, borta alla barndomsvänner. Han var ensam och ensam blef han.

Hans tankar flögo.

Ofta hade han hört gossarna sjunga käcka, öfverdådiga visor, och han hade stämt i — när han var ensam och ingen kunde skratta åt hans svaga klanglösa röst. Men han ledsnade snart vid dessa sånger.

Och sjöng nu hellre, der furor susade och elfven vältade sin vattenmassa öfver rundslipade klippblock, de sorgmodiga visor, dem ängdens döttrar fått i arf från fordom, visor om en förlorad lycka, om hopp, som strandat, och tro, som brustit, om tyst undergifvenhet och om kärlek, som aldrig dör.

Nu började han också att sjunga visor, dem ingen sjungit före honom, om barndomens lycka, om hoppet, som hägrade, och om den ljusa framtid, som en gång skulle gry öfver lyckliga slägten.

Men föga hördes hans späda röst, och man bad honom tiga.

Han rodnade och gick sin väg, trängde sig omildt fram genom de larmande skarorna, som åto och drucko och gjorde sig glada.

Man bad honom sitta ned. »Du hinner nog ändå dit, du skall. Och du vill väl ej förbi oss heller?»

Jo, det var just det, han ville. Han sprang genom skogens mörker för att nå berget, som var en inbillning, och få se ön, som ej fans till.

Der låg den, vänare än något, han skådat förr, med slottet i dess bländande skrud, hafvet klart som kristall och lunderna gröna som hoppet.

Han glömde faran och sägnen om olyckan, som väntade, han störtade sig i hafvet och sam öfver till den soliga stranden, der tusen fåglar sjöngo. Välkommen dit, hastade han in genom slottets port och genom många rum, det ena präktigare än det andra, men ingen lefvande såg han. Vid han så hade vandrat länge ur sal och i sal, förundrande sig öfver den myckna rikedom, som allestädes låg för hans ögon, kom han slutligen till ett rum, ännu präktigare än något af de öfriga. Och der satt en ungmö, så fager och så ljuf, att väl aldrig någon sett hennes like i verlden.

Då glömde ynglingen både himmel och jord, glömde sina gråa minnen och glömde sig sjelf.

Öfver skog och hed sjöng han om sin jublande

lycka, då han åter stod på sin gamla strand och såg ön bäddas in i ljusa moln.

Aldrig var hans röst starkare än då. Vår luften fylde hans lungor, en bild, en enda, bodde i hans hjerta och hvart han såg logo mot honom två blåa ögon. Var det drömlandet, han gästat, så talade sagan sanning: att komma dit var den högsta lycka.

Och han sjöng om sin fagra jord, om bäckens perlregn och rosens doft, om vallurens suck från den tysta skogen och klockornas klang i vårens friska morgon, om ungdomens rosiga känslor och om hemmets lugna lycka. Det var det vaknande hoppet, som diktade tonerna.

Så svunno vårdagarna bort, och hans sång tystnade. Det var ej nog, det kände han, att qvåda om månglitter och elfvalek. Hans själ fylles af dådlust, och han gick ut i verlden.

Tidigt om morgonen, innan lärkan sjöng, började han sin käcka färd och vandrade länge.

Men med tyngre fjät för hvarje dag.

Ty för honom, som kom från solglansen på drömmars ö, syntes nu jorden mörk och skum och grå, och han mötte, hvart han kom, så mycken flärd och sjelfviskhet, så mycket, som drog efter sig långa skuggor, och så litet, som lyste upp. Han såg det friska ungdomsmodets öde och den rena viljans, han såg, hur osviklig sanning och omutlig heder qväfdes under berg af guld eller under fagra ord, han såg genom tillbommade dörrar in i kojan och in bakom

palatsets nedfälda gardiner, han såg, hvad som gjordes öppet inför tusendes blickar, hvad som skedde vid qvällslampans sken och hvad som svepte kring sig nattens mörker. Och från det lilla, som var så smått, såg han upp till det stora och fann, att det ej var stort. Han hörde människorna prisa sin tid och rosa sig sjelfva, han hörde skalderna sjunga bragdens lof och såg, hur våldet virade lagern om sin hjessa. Han lyfte på den skimrande ytan och fann derunder hjertlösa dåd, svikna löften och välklingande lögner. Han såg framtiden byggas på brutna eder, såg jorden tvingas att stå stilla och hela folk piskas till förtviflan. Han såg millioner slagtas och andra millioner jubla, tacka gud, resa ärestoder och tråda dansen kring den gyllene kalfven.

Han ropade högt, att makt och storhet skall förgå, att svärden skola bräckas och troner ramla på sin håliga grund. Han blef förföljd, uppviglaren, som djerfdes skrika fram det andra knapt vågade tänka, gudsförnekaren, hvilken anföll det, som var der ofvanifrån. Man hatade honom eller skrattade åt honom, man stötte honom ut ur samhället. Och sedan fortsatte man.

Han kom åter till sin födelsebygd, men der var ej mer sig likt. Förr var ängen grön och rosen röd. Nu var det grått, allt samman, grå hela jorden och der fans intet rent.

Och människorna? Hade han ej rätt att förakta dem, han som förgäfves sökt hos dem oblandad heder,

dygd och sanning? Var det ej hans rätt att småle medlidsamt, då han såg slägte efter slägte — likt grodan, hans första minne — leka en tid och fly undan för att sedan slukas af den starkare och förgås utan att ha uträttat något med sitt lif, om hvars bestämmelse de trots sina stora ord ej vetat något, ty sanningen hade för dem aldrig varit annat än en omslöjad bild, den ingen sett i ögonen.

Han dolde sig i djupa skogen och trådde många vilda stigar. Ibland hördes hans sång liksom förr, men den slutade nu ständigt med ett missljud, skärande och skarpt.

Det var det grusade hoppet, som diktade tonerna.

Genom töcknet skönjdes lunderna på drömmarnas ö. Dit hade hans bästa tankar gått, der lefde de och der fann han något, värdt att sträfva efter.

Vägen dit var vida längre än förr, böljorna ville stänga den och de växte, växte oupphörligt.

Han sam emot vinden, det hade han ständigt gjort, och han kom fram, nådde den gröna stranden, der lugnet bodde, och fick förtro åt sina drömmars mål, hur han led af att vara ensam på jorden och hur vilja utan kraft förde honom till modlöshet blott.

Och hon hviskade med sin milda röst, att han ej finge sörja och aldrig tröttna utan endast troget sträfva till sitt och allas mål: att älska människorna, höja, förädla dem. Det var ju därför, som skogen öppnat väg för honom, det var för att elda hans håg

och styrka hans kraft, hon låtit honom se det land, som det ej är alla beskärtdt att skåda.

Han visste det. Hans plats var ute i stormen, ej bland blommor och fågelsång på drömmars ö. Men hans kraft var borta och han förmådde intet.

Då hon märkte detta fattade hon hans hand och förde honom genom lunden till en källa, hvars vatten skimrade klart och gaf en underbar klang, när det rann öfver stenarna.

»Det gifs ett annat sätt att bli lycklig», sade hon. »Den, som dricker af detta vatten, han glömmer allt, som varit, blefve han än aldrig så gammal.»

Glömska, det vore ju lyckan sjelf. Lefva i lugn och fred med sin verld, vara de andra lik, glömma allt dåligt, allt elände, glömma sig sjelf och sin spilda kraft, hur afundsvärdt!

Men glömma sin goda vilja, sin fasta tro och sitt lysande hopp, glömma sina ungdomsdrömmar, glömma de sånger, hans själ diktat i den korta våren, glömma henne, hvars like ingen sett...

Hon såg in i hans öga.

»Vill du glömma?»

»Nej, hellre lida allt!» Och han vände sig från källan, sorgsen i håg.

Då sjönk solen. Han måste bort från sin lyckas land.

Hafvet var mörkt. Vågorna hväste ilsket, fattade honom med starka händer och drogo honom ned i djupet, ty på jorden hade han intet mer att göra.

Men kärleken till lifvet kom öfver honom, då han skulle lemna det. Han stred med förtviflans mod.

Till slut nådde han den kala stranden, kraftlös, utmattad. *Det* blef han aldrig förr, då han hoppades.

Folket fann honom halfdöd i skogen. Man skockades kring honom som korparna kring ett lik. Och man bad honom berätta.

Men de fingo ingenting veta. Och så öfvergåfvo de honom.

Nu fann han, att sagan talat sanning: att komma till drömlandet var den största olycka. Nu ångrade han, att han ej druckit ur källan, ty glömska var dock lycka, glömde han äfven lyckan sjelf.

Han hade intet att göra på jorden, han kände det nu, ty han hade ej den rätta kärleken hvarken till människorna eller till lifvet, sådant det verkligen lefdes, han kunde blott fly undan från arbetet till dådlöst grubbel, kunde endast slösa bort sitt lif.

Nu ville han börja om sitt värf, börja med att höja sig sjelf, han som dömt andra.

Men sagan var sann, för honom fans ingen ro, ingen frid, han sökte det aldrig hunna, och ständigt gick hans tanke tillbaka till guldpalmernas skugga.

Förgäfves sökte han nu en skymt af sina ungdomsdrömmars ö, der hans djerfva tankar lefde och der hans drömmars brud väntade så ljuf och så fager, att väl ingen sett hennes like. Och hon var den enda, som känt honom. —

Han hade sjunkit ned på ängen, der han lekte

som barn, men nu voro alla blommor vissnade och solen värmde ej som förr. Trött af sina tankar hade han lutat hufvudet ned mot jorden, då snabba vingslag hördes och ned sänkte sig en stork. Mannen kände igen den kloka fågeln och sporde honom:

»Säg, hvarför tog du mig upp ur träsket, der jag föddes?»

»Du föddes ej i träsket», lydde fågelns svar. »Jag bar dig med mig från soluppgångens land.»

»För mig dit igen!» bad han.

Och han satte sig upp på storkens rygg och slog sina armar om hans långa hals.

Så bredde fågeln sina vingar och steg upp mot stjernorna, många tusen mil öfver jorden. Lifvets saga var slut.

Men det var blott en dröm. — —

I våren.

De kommo gående fram på vägen uppåt Kastellholmen. Han räckte henne handen och hjälpte henne uppför berget, och så gingo de förbi batteriet ut på höjden som beherskar segelleden.

Bror och syster voro de ej, dertill voro de allt för olika. Han var liten och axelbred, hon smärt och mörk, rak i ryggen och något stel i sina rörelser. Hon bar modern vårdrägt, luktade ibland på en bukkett halfutspruckna blåsippor, köpta af en stackars lytt gosse på Skeppsholmen, stödde sig mot en röd och blå parasoll och lät den långa plymen i sin bredskyggade rubenshatt svaja för vårflägtarne.

Hon hade sorgsna, uttrycksfulla ögon af obestämd färg, stötande mest i grönblått, — man sade att de blefvo bruna, när hon var ond, men ingen hade sett den färgen i dem, — ögonbrynen voro skarpt tecknade — som med ett enda djerft penseldrag —, läpparne sköto något framåt med ett drag af trots, och man anade tankar innanför hennes panna, som var hög och öppen. Kusin Gustaf hade en gång yttrat, att »kusin Helena såg ut att ha haft en historia eller att med säkerhet kunna vänta sig en».

Ett älskande par var det heller icke, de utbytte inga blickar, sågo ej ens på hvarandra i smyg och tycktes knappast i någon anmärkningsvärd grad njuta af hvarandras sällskap.

Genom kastellets vidöppna port hvirflade ut ett dammoln, åstadkommet af uppskörtade, rödarmade tjensteandar som sletu ut qvastar der inne och slängde högar af trasmattor ut på bergsklinten. Kanonerna lågo obevakade och orörda med ombundna mynnigar, öfver svajade den gulblåa flaggan, och flöjeln på tornet svängde sakta fram och åter för den ovissa vårvinden. Ty det var en af vårens första dagar.

Ännu bevarade skrefvorna i de södra bergen snö från den olidligt långa vintern, men klipporna bakom Hasselbacken, hvita för ett par dagar sedan, lågo nu kala och grå. Solen smög sig tvärs igenom belvederens massiva torn, der fönsterna stodo öppna, och på den klara, ljusa himlen seglade hvita moln fram, slitna sönder i tusen lätta, genomskinliga ulltappar.

På stranden voro båtar uppdragna, små slupar, blänkande hvita, nymålade och färdiga för sommaren, stora ångare lågo tåligt och väntade, äfven de uppsnyggade, mörkgröna och med en skarp röd strimma utefter vattenytan. Men omkring dem fylles sjön af isstycken i mängd, vattendränkta, ljusblå, täckta här och hvar med smutsig snö, och två skamfilade ångslupar gledo outtröttligt fram och åter för att skrämja bort hvad vintern glömt efter sig, — de backade, togo ny fart, sköto rätt in i ett stort isstycke, drefvo

det framför sig långsamt men säkert ut i sjön, ifrån de andra — och der lemnade de det att gå sin säkra undergång till mötes.

Dagen förut hade flottbron blifvit intagen, man rustade sig till att värdigt fira första maj, till värds- husen på Djurgården åkte buteljorkor i hundratal, och vid Allmänna gränden uppspikades väldiga affischer med karuseller och jättinnor och turkar och ryssar som slogos på lif och död.

Vid galerskjulen sågo från sjöfolkets fridfulla kyrkogård popplarne ut öfver sin röda mur, och långt bakom skymtade Lidingön fram med långsträckta höjder och blå skog.

Det var naturligtvis om vårens och nejdens skönhet de två der uppe på berget talade, men hvad de sagt, skulle ingendera kunnat påminna sig fem minuter efteråt.

Hon hade satt sig på ett litet trappsteg i berget, han stod några steg ifrån och såg nedåt, der kungliga skridskobanan legat och der den gamla mastkranen i så många år lutat sig ut öfver sjön.

Då ljud i middagens stillhet en signal, korta, käcka, uppfordrande toner, som passade ypperligt i stämningen. Den unge mannen fäste blicken på sin kusin och frågade hvarför hon rodnade så ofta i dag utan minsta anledning.

»Det måtte vara luftens skuld», svarade hon, borrhande ned hakan i spetskragen, hvarur hennes lilla vackra hufvud växte upp. Hennes röst var kall och sträf.

»Och inte säger du någonting heller», fortfor han. »Säg något om utsigten åtminstone, — det var ju för att se på den, som du ville hit upp?»

»Är det inte ett tillräckligt skäl», sade hon. »Jag vet ju inte när jag får se den härnäst, och jag vill föra med mig ett värminne från mitt sista besök här uppe.»

En ångslup med täckt salong, en omålad, ful vinterångslup kilade fram nedanför berget, den sedvanliga hunden satt i fören, folk tittade upp och undrade hvad paret på Kastellholmen roade sig med . . .

»I morgon sitter jag och ser ut öfver större sjöar än den här.»

Medan hon sade dessa ord, fixerade den unga flickan envist någon punkt långt borta på södra bergen och tycktes mycket intresserad af att höra på hur det hamrades och bultades i varfvat.

Så blef det tyst.

»Så'na dumma hattar de der», sade han till slut. »Jag kan ju inte se dig.. Hvarför ser du ständigt dit bort?»

Nu upptäckte han, att det fans plats för två på bergsafsatsen, der hon satt, hvarpå han slog sig ned bredvid henne.

»Du ville tala vid mig om något, Helena, kan jag förstå, efter du ville ha mig så här på tu man hand.»

»Det var inte så orätt gissadt.» — Hon undersökte blåsipporna och ryckte lös en liten knopp ur

buketten. — »Jag ville fråga om något, som du . . . endast du kan svara på.»

»Jag?»

Han började att hamra med käppen i bergshäl-
len framför sina fötter och att gräva i en hög af
vissna, svarta blad som samlat sig i skrefvan.

»Ja», fortfor hon, »det tjenar till ingenting att vi
leka främmande, vi som ha känt hvarann så länge.
Säg mig, Gustaf, hvarför talar du nu mera aldrig om
annat än om min förestående resa, om institutet och
dina studier — eller om böcker och annat, som du
kan språka om med hvem som helst? Är jag inte
mera värd din gamla förtrolighet? Ser du, jag har
nog förstått situationen mellan dig och mig, hur du
har velat ha den — men nu, när jag skall resa bort . . .
ja, nu måste jag få veta allt, hör du det.»

»Mycket gerna — hvad är det du vill veta?»
frågade han i sin mest obesvärade ton.

Han var medgörligheten sjelf, han lofvade att
svara och gjorde alls ingen invändning, — men efter
en half timmes samtal voro de dock ej längre komna.
Han hade stuckit in små skämtsamma elakheter och
gifvit henne en förnimmelse af att det var med flit,
han sprang omkring ämnet i cirklar och krokar och
hindrade henne från att komma närmare.

»Men du är stygg, hjälp mig då!»

»Jag gör ju det. — Har du blifvit blyg, Helena?
Seså, friskt mod, efter ämnet tycks vara så farligt. —
Hvad är det du vill?»

»Hvad jag vill?» — Flickan såg fortfarande bort mot samma punkt i fjerran. Och hon fortsatte:

»Jag undrar ofta, om jag har någon vilja och söker i mitt minne efter en flydd stund, då jag visat att jag det har.»

»Hur kan du säga det? Du, som alltid har varit så rättfram — naturbarnet, som farbror brukade kalla dig.»

»Ja visst, naturbarn!» Hennes hårda altröst kunde äfven få ett sarkastiskt tonfall. »Det är just en vacker titel för en ung dam i civilisationens århundrade. Naturbarn finnas inte till annat än på teatern för att ge aktriser tillfälle att utföra en annan roll, än den de spela utom scenen. Naturbarn, det är en varelse, som har rätt att säga hvad som helst, rätt att under en otrolig naivetet och en omedvetenhet som strider emot människans natur, kvinnans så väl som mannens, blotta sitt hjertas allra innersta tankar. Är jag sådan, tycker du? — Hon är gud bevars så oskuldsfull och så änglagod, den lilla, hon för förlorade söner till baka till hemmet och onyttige, halfgamle män till den husliga härden — der hon naturligtvis tar plats sjelf, ty naturbarnet friar alltid sjelft, det har du nog märkt, och lyckas alltid i femte akten. — Ska vi räkna mig till dem?»

Hvart skall detta leda? tänkte han, medan hon talade. »Lyckas alltid . . . ska vi räkna mig till dem?» Tankar kommo, tankar, som han under den sista vintern ett par gånger visat tillbaka, att hennes vänskap

var något mera än slägtkärlek. Han hade dock ej gifvit henne någon anledning . . .

»Hvad menar du? Först vill du inbilla mig, att du inte är stark, och sedan . . . Har du varit utsatt för något? Tala om det för mig, Helena.»

»Hvarför skulle jag tala, när du är så hemlighetsfull? — Ja, jag vet, hvad du vill säga. Hvarför skulle Gustaf förtro sina hemligheter just åt dig? vill du fråga. Dem får naturligtvis ingen veta . . . jo, en . . . hon, åt hvilken du säger allt . . . och det är inte din kusin Helena, ty vi ä' ju barndomsvänner, och sådana känna hvarann allt för väl för att kunna förälska sig i hvarann. Inte sant?»

Gustaf förstod ej rätt om det var allvar. Hennes röst hade varit så lugn och lidelsefri, att hans tanke, den gamla tanken, som nyss ville in i hans hjerna, ej vågade sig längre än till tröskeln. Och dock visste han att Helena, fastän frispråkig och uppriktig, ej bar hjertat utanpå sitt klädningslif.

»Jag vet inte hvart du vill komma», påstod han. »Och inte vet jag heller, om du har rätt att förebrå mig någon köld.»

»Köld?» upprepade hon. »Nej, visst inte det . . .»

Han flyttade sig närmare och betraktade, medan han talade, hennes rena profil med de fina linierna kring munnen och hakans kraftiga rundning.

»Vet du, Helena, jag har verkligen mer än en gång velat riktigt tala med dig, men jag har aldrig kunnat det. Det är, som hade jag, hvad jag ville

säga, i en låda, som jag ofantligt gerna ville öppna, men jag vågar inte, ser du, ty jag fruktar innehållet då det en gång kommer i dagen. Och nog vet du att vi litet hvar ha en sådan der låda, hvilkens innehåll vi aldrig visa ens för våra bästa vänner — och detta ej af bristande förtroende utan helt enkelt därför att vi inte kunna det, äfven om vi förgingos af längtan efter att dela vår hemlighet. Har du aldrig känt det så? — Du behöfver inte svara, tillstå det blott för dig sjelf.»

Paus.

»Nå», fortfor han, »var det något mer du ville veta?»

»Jag tror inte det var något mera.»

Då försökte han att skämta: »Är jag inte snäll, som har hjälpt dig så bra?»

Men hon uppfattar ej alls hans skämt, hon höjer hufvudet, ögonen se stora, blå, klara rätt in i hans, det rycker litet i hennes undre ögonlock, och hon säger sakta och lugnt:

»Du kommer ju ihåg aftonen den tolfte mars, Gustaf?»

Det gör han, och han känner i luften att nu nal-kas det. Han stryker med käppen utmed sina sko-sulor — fram och åter.

»Du var mycket intagen af Alma den qvällen.» Det var detta han väntat. Hon hade således ej förstått hans ord om lådan med hemligheten uti. Och dock behöfdes det i vanliga fall endast en half antydning för att göra något klart för henne.

En antydning! Då kom en ny tanke, flög rätt in i hans hjerna och ropade: Felet är ditt, du *har* gifvit henne anledning att tro på spirande kärlek från din sida. Han invände att det varit så litet, så oändligt litet, att ingen annan flicka skulle ha fäst sig dervid, och frågade sig sjelf om felet verkligen var hans.

»Svara mig!» beder hon.

»Men, go'a du, jag vet ju inte . . .» börjar han, men afbrytes af Helena, som lägger sin behandskade hand på hans arm och börjar tala ifrigt och ej så kallt som förr.

»Jag vet, hur besynnerligt det är att tala så direkt om något dylikt. Jag borde ha tagit reda på saken på annat håll. Nyfikenheten är ju ett vanligt fel hos oss, qvinnor, liksom hos männen, och jag skulle ha lyckats, om jag hade velat. Men jag tror inte på rykten, och dessutom ville jag inte tala om saken med någon annan, — det är därför som jag nu ber dig svara mig, jag *vill* veta det, — sen får du tro om mig hvad du vill.»

Hon ser fortfarande på honom, några fina rynkor träda fram mellan hennes ögon. Börjar hon redan att blifva gammal?

»Ser du», fortfor hon lugnt, »jag har länge trott att du var — förlofvad med Alma.»

Nu borde Gustaf ha rusat upp och med många och kraftfulla ord bedyrat sin oskuld eller också visat ett rodnande ansigte som en pojke, gripen på bar

gerning vid något skälmstycke, men hans yttre förblifver lika orörligt som flickans nyss, och det är hon som får fortsätta:

»Jag har alltid trott, att ni två voro fästa vid hvarann — ända sen en afton i fjor, när du talade om Forssa och om din vistelse der, — och när Alma sedan bjöd mig dit ut och bjöd på ditt sällskap, — jag kunde så bra tänka mig det, och jag förstod mycket väl, att det inte kunde vara annorlunda. Ni fullständiga hvarann, ni ä' så lika och ändå så olika — och du talade aldrig om henne som om andra flickor . . .»

»Nå?»

»Jag hade aldrig sett er till samman förr än den qvällen. Du mins, när man spelade 'ängel och bengel' ute i salen, och jag kom in i kabinettet, der ni hade slagit er ned. Då tänkte jag, att hade du inte tyckt om Alma, så hade du inte . . .» Hon ändrar sig . . . »så hade ni inte suttit der.»

Gustaf säger ingenting.

»Jag råkade henne dagen derpå», fortfor flickan. »Hon gick i sömnen, lilla Alma, hon drömde än — och vi vet inte, hur långvarig den blir, hennes dröm.»

Det är alldeles tyst uppe på berget, solen skiner ner, en bofinkhane hvisslar fram långa, sökande toner, öfver sjön sväfvar en fiskmås på orörligt utbredda vingar. Det är något tryckande i luften, och molntapparna börja samla sig.

Då klingar en spårvagnsklocka på Djurgården,

och en kall vind stryker fram från norr. Gustaf stiger upp.

»Du blir kall, Helena. Låt oss röra på oss!»

»Nej, inte än. — Hvarför ska' vi gå? Stanna en stund till. Är du kanske rädd för kölden — eller för — naturbarnet.»

»För ettdera är det kanske.»

Hon reser sig. — »Nå ja, om *du* förkyler dig —» Helena märker ej, att hon tappat sina blåsippor, utan låter buketten ligga qvar på bergshällen och berätta om hennes besök här uppe.

»Men det var bara för din skull», fortfar Gustaf. »Säg, hur du vill.»

»Nej, vi gå. Hvad ha vi här att göra nu mera?»

»Det var alls intet svepskäl. Jag var rädd för att du skulle bli sjuk.»

Tysta gå de utför berget, han tänker ej på att räcka henne handen, och hon begär ingen hjälp.

En bryggarkärra håller utanför grinden till det lilla värdshuset, och en liten parfvel med skinnlappar på knäna drar omkring en smutsig docka i en vagn utan hjul.

Då de gått förbi, stannade Helena. — »Om jag visste, hvad du tänker på nu.»

Det visste han knappast sjelf. Han yttrade några ord om damernas håg att förlofva bort sina vänner, sade att en ung man och en ung flicka knapt kunna samtala mellan fyra ögon och ännu mindre gå

ut och gå till samman — en blick från Helena — utan att historien genast är färdig.

»Är du ond på mig?» frågade hon.

Helenas ton var ej längre så säker och kall som under början af samtalet.

»Inte blir jag ond på dig, det måtte du väl veta.»

»Men du tycker att jag borde ha tegat.»

»Nej, det tror jag inte.»

»Du tycker också att det är föga finkänsligt af en ung flicka att tala på det sättet. Men du vet ju att jag alltid varit rättfram och olik de andra — jag är inte finkänslig, jag har ju naturbarnets rättighet, jag räknas inte, det ha många sagt.»

Samtalet afstannade, i det de gingo öfver bron och framåt Skeppsholmen. Massor af grofväxta båtsmän i blåa kläder välte ut ur kasernen och seglade förbi, en officer vid flottan lorgnetterade paret från en trappa, ett par förbigående sjökadetter gjorde elegant honnör för Helena, — de hade en gång dansat med henne, och den ena rodnade vid upptäckten, att hon var ute med en ung man.

Aldrig hade Gustaf känt sin tankeförmåga så slapp som nu. Han kände, att hans kusins ord, »jag räknas inte», inneburo mera sanning än hon visste af, och han kom i håg en gång, då han oförsigtigt yttrat, att han höll af Helena, huru denna med sin sträfvaste röst upplyst honom om, att de voro för gamla för att hysa dylika känslor för hvarandra.

Han såg förstulet på sin vackra följeslagarinna,

deras blickar möttes, och han lade märke till, att motvinden lockat fram tårar i hennes ögon.

»Då började Alma att drömma», hade hon sagt. Men hon sjelf då . . . ?

Staden bredde sig framför dem, och det blef lifligt på vägen. Herrar, som voro ute för att visa sina nya vårrockar, och damer i sammetsbarretter och guldstickade klädningar, — alla sneglade de på Helena eller snarare på hennes dräkt.

»Jag kan inte tala inne i staden», sade hon. »Säg något, Gustaf, du kan inte lemna mig i denna oviss-het, säg blott ett ord, så att jag vet hvad jag bör tro.»

»Säg mig du, hvad du *vill* tro?»

»Det är just det, jag inte vet — min tanke står alldeles stilla.»

De hade stannat under kastanjerna på stranden, der en tät löfsal med inbjudande, nymålade soffor skilde dem från vägen.

»Det var ovänligt», sade Gustaf med någon svårighet, »det var ovänligt att jag inte svarade dig nyss, men hvad skulle *du* ha sagt, om jag helt oförberedt sporde dig om det samma som du frågade mig om?»

Nu hade flickan intet svar till hands. Hon stod med böjdt hufvud och lät honom fortsätta:

»Jag har naturligtvis ingen rättighet att fråga dig — *jag* har inte naturbarnets rätt —»

»Gustaf!»

Han ångrade sig genast och bad henne glömma

det förflugna ordet, men Helena kände, att då han påminde henne om naturbarnet, som alltid lyckas — och som friar sjelft, då var förtroligheten slut dem emellan.

»Låt oss gå!» sade hon kort och bestämdt.

»Jag förstår dig inte», yttrade han, som nu förstod henne mycket väl och som hatade sig sjelf för sina sårande ord, dem hon minst af alla förtjenade. — »Jag förstår dig inte, och det är kanske bäst, att vi låta det blifva dervid. Inte drömma vi, vi som ä' så förståndiga — en förflugen dröm är ju för öfrigt ingenting att rodna för. Hvem har inte haft en sådan?»

Han talade nu varmt och innerligt, han ville ju för intet pris i verlden göra henne ondt, hans äldsta och trognaste vän.

De gingo öfver Skeppsholmsbron, man tvättade badhusets väggar, fyrfartygen skeno eldröda, strömmen glittrade, norsfångsten var i full gång der ute, och från Arsenalsgatan skrälde vaktparadens musik.

Nedanförl museet stannade de, ty Helena skulle fara öfver till Skeppsbron för att gå på afskedsvisiter.

Ju mera de nalkades afskedsplatsen, dess tydligare ropade en stämma inom Gustafs bröst, att han gick miste om mera, än han insåg. Men han kunde ej säga något, han fattade blott sin kusins hand till afsked.

»Förlåt mig, Helena, det är jag, som är orsaken till allt.»

»Säg inte det — och se inte så missnöjd ut med mig.»

»Missnöjd!» — upprepade han. — »Vet du hvad, en verklig vän har du i alla fall skaffat dig. — Men det är så meningslöst, det ordet.»

Åter tvang blåsten fram en tår i hennes öga.

»Och nu tala vi inte mer om den historien. Göm ditt lilla minne — eller låt det blåsa bort på Östersjön.»

Hon tänkte, att det var mycket, som behöfde blåsa bort.

»Gustaf», — hon höll ännu kvar hans hand i sin, — »du far ju till Forssa?»

»Ja visst, jag är ju bjuden dit.»

»Adjö!»

Hon vände sig hastigt om, han ville önska henne nöje och lycka på den långa resan, men orden fastnade i hans strupe liksom mycket annat, som han borde ha sagt åt henne, innan de skildes.

»Tjenare, bror!» — Ett bekant ansigte stack fram bredvid Gustaf. — »Står du inte och kikar efter flickor, din filur!»

Det gjorde han, hans blick följde ångslupen, som backat och nu gled hastigt förbi dem, och han såg skymten af en rubenshatt, som skyldes af en uppspänd parasoll.

»Jaså, det var din kusin — då ber jag om förlåtelse för mina misstankar.»

»Ja», sade Gustaf bittert, »hon räknas ju inte.»

Qv alm.

I solskenet ligger Gotlands flacka strand lik en ljusgrå bricka, kalkbergen stiga lodrätt upp ur hafvet, solen steker ned qväfvande hett från en himmel, der molnen tornat sig lagervis öfver hvarandra i hopade, täta massor, violetta, bomullsgrå, snöhvita. Mellan dem lysa fram fläckar af det blåaste blå, stycken af en varm och klar och hög himmel — men bortåt synranden mera dämpadt blå. Hafvet ligger orörligt som en skimrande brännspegel under solstrålarna, och långt borta smälter det samman med himlen.

Den gråa ringmuren sluter trångt om Visby stad. Dammiga fält utanför och stenhårda vägar, här och där några torra småväxta träd, en öfvergifven kalkugn, en rad väderqvarnar — och uppe på berget galgens stenpelare med vilda blommor omkring.

Innanför stadsmuren dammiga gator, der brunstekta barn ligga högtals och ropa till den förbipasserande efter en slant utan att ens bry sig om att stiga upp för att taga emot den. Små lutande kojor stödande sig mot en ruinmur, och här och hvar ett fast, grått, gammalt torn stapladt upp mot de hvita molnen.

Men ingen vind berättar i minnenas stad någon saga från fordom, och vågen kommer ej, som hon plägar, med nyheter från det okända fjärran. Allt är stilla, det är söndag i Visby.

Rötmånaden är inne.

Allt hvilar. Badinrättningen är tillbommad, basängerna vid stranden äro äfven stängda, hafvet är stängdt, ty det är hvilodag. Ur det igenlåsta pianot, som bär en koralbok och ett nothäfte af Stenhammar, tränger ej en ton, tidningarna döljas inom lås och bom, alla lokaler, äfven de mest outhärliga, äro stängda, ty det är söndag.

I den stilla middagstimmen ljuder salmsång från den lilla hvita byggnaden ofvanför badhuset. Kring dess vidöppna dörr, skuggad af caprifolium, skockar sig en hop qvinnor, flera barn och äfven några karlklädda personer, som ej fått rum der inne i mörkret och trängseln.

Ofvanför på krönet af Palissaderna, på ett halfcirkelformigt säte varsnas en halfcirkel mörka skepnader, sittande som silhuetter med den bländande ljusa himlen till bakgrund.

En ung mans röst tränger ut ur kretsen. Han tackar gud för den nyväckte brodern Erlands omvändelse, Erland, som nu blifvit lik en brand, tagen ur elden, och lefver i syndernas förlåtelse, han ber för en af landets mest uppsatta män, som han skildrar omständligt i mörka färger såsom snärjd i syndens och satans garn, han ber äfven en extra bön för ut-

gifvaren af stadens tidning, och till sist läser han med gråtmild röst »Fader vår», hvori han säger orden: »Fräls oss från den onde».

Qvinnorna snyfta, sucka, snyta sig.

Visborgs dammiga mur ser ner på skaran och tänker på tid, som flytt.

Sedan man sjungit en vers af Sankey, upplöses silhuettkretsen. Litet hvar drar sig åt staden till. Några hamna på bänkar vid stora stråkvägen och slå upp sitt slitna nya testamente, fullskrifvet i kanterna.

Allt är tyst. Fåglarna våga ej sjunga. De trifvas bättre bland botaniska trädgårdens stockrosor och utblommade jasminbuskar. Ångbåten röker ej, fyren står ensam ute på molons spets och har tråkigt, flaggan på tornet hänger slapp utefter stängen, alla väderqvarnarna på Snäckgärdet sofva, och inga fiskmåsar kretsa öfver hafvet. Det är söndag.

Ur den halfcirkel, som helgat hvilodagen, kommer fru Kant, rak i ryggen med en dubbelschal på armen, med parasoll och halfhandskar. Hon hade förkyllt sig i Stockholm en kall aprilafton, då hon gått hem från ett nykterhetsföredrag. Läkaren hade gifvit henne valet mellan att dö och att resa till en badort, och som fru Kant var allt för allvarligt sinnad för att önska sig döden, så valde hon det senare alternativet och tog sin familj med sig till Visby, den enda badort som kunde komma i fråga.

Henne följer dottern. Hon åhör ett förmaningstal. Hon får veta, hvad hon vet förut, att hon är

ohörsam och otrogen och förhårdar sitt hjerta. Hade hon ej under den omvända ynglingens föredrag låtit sin blick irra ut öfver hafvet bortåt Högklint, kunde hon neka till, att hennes tankar varit hos seglen, som stodo orörliga långt, långt borta.

Flickan har ej ett ord att invända mot moderns straffpredikan. Och modern talar oafbrutet. —

Under linden, som skuggar öfver en gammal brun bygnads höga tegeltak, sitter aktuarien Kant med käppen under hakan väntande på sin fru. Han ser henne komma och tänker på, hur hon såg ut på den tiden då han först såg lilla Charlotte och på slägtens inrådan bjöd upp henne till lifvets dans på rosor. Den gången hade släkten ögonen med sig. Han hade ej behöft ångra sitt val.

Lugnt hade hans lif fortskridit. År gick efter år, befordringar kommo lika korrekt som Posttidningen kom hvarje dag, och nordstjernan kom i sinom tid. En son och en dotter gafs honom äfven.

Visserligen hade Charlotte ett oförnöjsamt sinne. Hon kunde aldrig foga sig. Hade kanske hennes ungdomsväninnor det bättre stäldt? Hade ej deras män gjort konkurs eller rymt med bankkassor, hade ej barnen dött? Och hon sjelf, hade hon det ej bra på alla vis?

Hon hade blifvit gammal, det var sant, hon var ingen ängel mera, hon var en helt jordisk bedagad fru med löschnon och annat löst. Men det borde hon ju vetat på förhand. Hennes man hade ej förlorat några illusioner, han.

Icke heller dottern ser nöjd ut, der hon kommer vid sin mors sida lång och smärt med något framböjdt hufvud och sänkt orolig blick. Hon har alltid varit litet besynnerlig, fadern har ej förstått sig på henne och har för länge sedan uppgifvit alla försök att närma henne till sig. Hon gick om vintrarna, då hon slutat i pensionen, på slöjdskolan för att ha något att göra, liksom en ung flicka ej skulle ha nog af att gå i hushållet, lära sig att sy sina kläder sjelf och bli en duglig husmoder, hvilket ju i alla fall är hennes uppgift i lifvet. Hemma stängde hon sig helst inne i sitt lilla rum, höll sig undan, då visiter kommo, och måste liksom småbarnen hemtas nära nog med våld för att visas för gästerna i salongen. —

»Der kommer mamma!»

Nu är familjen samlad under linden. Fadern bär i fickan en sliten del af Dalmans riksdagshistoria, frun en tummad bok af Moody, dottern bär sin Heine, sirad »mit Rosen, Cypressen und Flittergold», och unge herrn något af Ouida. Han är förargad öfver, att han ej fått stanna i Stockholm utan måste tråkas i den här fördömda hålan. Af sina föräldrar har han föga nöje. Han vet, att han är en främling för dem och att det måste så vara, ty gummans sfer räcker ju blott från köket till kyrkan och från kyrkan till köket, och man kan naturligtvis ej fordra, att farsgubben, som tillhör en förfluten tid, skall förstå och uppskatta det unga slägtets idéer.

Under gungbrädet sitter familjens dogg halfslum-

rande. Han är med öfver allt och han är klok, han studerar människor och förhållanden, men i Visby trifs han ej och har svårt att vänja sig vid den vegetabiliska diet, som följes der.

Inne i det gamla huset med tegeltaket och lindarna utanför äro borden dukade. Der intager familjen sin middag i sällskap med ett dussin herrar. Der finnas öfverlägsne herrar, leende herrar och ondsinta herrar, i hvilkas närhet ingen är säker att ej bli biten. Der finnas folkskolelärare från alla orter i riket, der finnas kolportörer och der finnas ett par bleka ungdomar med stubbadt hår, långa armar och skranglig hållning från fjellstedtska skolan i Upsala.

Herrskapet Kant låta maten tysta munnen. De andra säga så mycket mer.

De tala om guds rike och om hans stridsmän, om det andliga lifvet på ön, om en bibelqvinna och om de två »predikanter», som finnas på Gotland.

»Två, blott två, hvad förslår det? Det är sorgligt, — sorgligt! En här och en der! Det är, som tänker man sig hela jorden, och på vissa ställen är tänd en liten eld. Hvad kunna de upplysa det hela?»

»Men det är i dessa eldar, som änglarna stiga upp och ned. Det är ett vackert skådespel.»

En af de unga har under tiden tappat knif och gaffel och uppstämmer med hög röst en strof, som lyder:

»Ja, vi vänta bättre dagar.»

De andra höra ej på honom, men det bekommer

honom föga, han gnolar sin visa till slut och glömmmer att äta upp sin klibbrödspudding.

»I morgon fara vi ut och sjunga.» Men det är kallt, och det går så lätt att förkyla sig här vid hafvet.

»Den faran är ringa, ty det är skrifvet: Herren gifver de sina värme.»

»Ja, vi vänta bättre dagar!» höres lång väg, då herrarne efter slutad måltid streta upp för en brant, krokig backe, som leder inåt staden. Men sångaren tystnar plötsligt vid åsynen af en liten man med kantiga drag och hvassa ögon bakom guldbågar. För honom viker man åt sidan, ser i andra väggen, då han med fasta steg passerar förbi, och sänder efter honom föraktfullt medlidsamma blickar.

Den lille herrn är filosof, har »studerat religion» och gifvit godt hopp om sig, till dess han vek af från den enda stråten, och vandrar nu i säkerhet och blindhet, lik den, som herren *vill* förderfva, på den breda, nötta vägen.

De två bleka ungdomarna från fjellstedtska skolan lägga råd, huruvida de böra äfventyra ett försök att bestorma den förhårdade gamles hårda sinne. —

Familjen Kant sitter på gungbrädet igen. Fadern har talat om solbad och sandbad, frun om afrifningar och inpackningar. Så börjar hon en berättelse, som hennes hälft ej hör på, och som han till slut afbryter med något yttrande, som hon ej förstår. De äro vana vid detta.

Eftermiddagen skrider fram. Hafvet blänker ej

mera så outhärdligt, molnbergen ha tryckt sig samman och antaga mera långsträckta former. Men lika kvalmigt är det, och ingen vindpust, ingen frisk fläkt hittar öfver ringmuren med hälsningar utifrån, och vågen kommer ej, som hon plägar, med nyheter från det okända fjärran. Allt är stilla, det är söndag i Visby.

Fru Kant är den första, som bryter laget. Hon ämnar sig upp på missionssalen. Hennes hälft brummar naturligtvis emot, som han alltid gör, frågar, hvad hon har der att göra, och om hon vet, hvad hon träffar för folk der.

Frun ler medlidsamt, — det har hon lärt sig i Visby — och går sedan utan att säga ett ord.

Knappt har hennes svarta sidenklädning försvunnit bakom sandstensmuren, förr än fröken Ruth får ett ärende hem. »Adjö så länge, pappa lilla!» Men hon går ej hem. Hon går genom tomma backiga gränder till botaniska trädgården, der hon har en egen liten berså med den mest förtjusande utsigt öfver gräsmattor och blommor, och derifrån förirrar hon sig in i S:t Nikolaus, som höjer sin rikt sirade gafvel högt öfver de låga människoboningarna omkring. Der inne är skuggigt och svalt mellan de mäktiga pelarne, rankan slingrar sig om stenrosetterna i de höga fönsterna, och ingen stör templets frid. Det är så, Ruth vill ha det.

Hon sitter länge uppe på hvalfvet, der rosorna blomma. Der är lugnt och tyst. Men det är alls

icke tomt och dödt, då Ruth sitter der. De komma snart, alla minnen, som bo här sedan fordom. Hvitklädda flickor bära fram relikier och offerskålar, korgossar svänga rökelsekaren, fanor och vaxljus höja sig öfver knäfallna skaror, solstrålar, färgade af fönster-nas målningar, sila in, hvalfven ha slutit sig igen, och från altaret sträcker gudamodern välsignande händer öfver sina trogna.

Skuggorna breda sig under hvalfven, koret höljes i mörker, och skarorna svinna sakta bort och blifva till intet. Jorden har öppnat sig under de knäböjande, ingen mins dem mera, de höra till sagans verld, deras grafstenar ha trampats af andra, andra händer ha tändt rökelsen, andra ögon blickat fram under munkarnes hufvor. Så hade altarguldet bleknat, färgerna mattats och tempelhvalfvet störtade in, men på de gråa murarna lyste solen. Och snart lade den siste munken sitt trötta hufvud till hvila bredvid tviflarens, i kyrkans remnor sköt murgrönan friska skott, och gräset grodde på grafvarna.

Musiken från D. B. V:s paviljong ljuder stilla och dämpad hit upp.

Ruth stannar länge uppe på hvalfvet, der rosorna blomma. Hon ville somna der, bort från allt, och aldrig vakna mera, bara drömma — drömma om det, som fins blott i diktens verld, segla på rosiga skyar långt, långt bort från denna grofva verklighet, från dessa hvardagskänslor och detta så kallade lif. —

Gamle hr Kant och unge hr Kant sitta qvar, der

damerna lemnat dem. Gubben torr och mager, sonen stark och välfödd, gubben sirlig och artig mot en hvar, pojken högdragen och öfverlägsen, fadern sparsam och sonen slösande, fadern konservativ, konungsk, rädd för allt nytt, sonen naturligtvis republikan, ty han var ännu ung. Mellan dem sitter doggen med hängande hufvud och komiskt plirande halfslutna ögon, sitter och gör tysta iakttagelser, ty han känner her-rarne, han har sett dem till samman — och sett dem hvar för sig.

Fadern tar fram sin lilla pipsnugga — i Visby är man ogenerad — och vecklar upp en tysk konser-vativ politisk tidning. Sonen tänder sin cigarr, gäspar utan att göra något försök att dölja det och längtar tyst efter Blanchs kafé och efter Tea.

»Nej, adjö, pappa!»

Han har fattat sitt beslut. Han hade nu idkat familjelif så länge, att en liten rekreation var natur-nödvändig.

»Du kommer väl hem i tid?»

»Ja vars, var lugn, farsgubben.»

Unge hr Kant går, hvisslande på Juanitamarschen. Doggen har masat sig upp men vet ej rätt, om den gamla tiden eller den nya är mest efterföljansvärd. Till sist luffar han efter unge herrn, springer lång-samt, utan att öfveranstränga sig, otymplig, fyrkantig, racedogg, — af unge herrn fick han socker ibland, men gubben gaf honom aldrig något. —

Himlen blir röd och guldkimrande öfver hafvet,

solen sjunker i mjuka molnbäddar och sänder sin sista stråle in genom en liten glugg i stadsmuren strax bredvid Jungfrutornet.

Borta på Palissaderna sitter ännu en halfcirkel mörka silhuetter, sjungande en andlig aftonsång på en slagdängsmelodi.

Och från missionssalen går fru Kant. Hon har råkat en väninna från barndomen, gamla förgätna minnen ha dykt upp, och hon känner sig underlig till sinnes. Sträf och nyfiken hade väninnan frågat: »När du gifte dig med din man, älskade du honom då?» Fru Kant hade naturligtvis svarat ja, och väninnan hade med ett litet leende tänkt, att det beträffande känslor oftast är tjenligt att tala i imperfektum.

Och då de båda damerna skilts åt och fru Kant går ensam på den tysta strandvägen, der näten hänga färdiga till morgondagens fiske, der hafvet plaskar mot stenarna och en sakta susning går genom träden, då för den med sig tankar, som aldrig förr hittat in under fru Kants lösfläta, då tänker lilla Charlotte på den tid, när hon med blyg beundran såg in i sin trolofvades öga, när hon läste poesi och kallade honom Romeo, svärmade i månskenet, grät då de skildes åt, blygdes öfver sin egen ringhet och bad om kraft att kunna lyfta sig till sin fästmans höga ståndpunkt. Då tänker lilla Charlotte på, huru olika mot verkligheten hennes ungdomliga inbillning målat framtidens tafla, och hon undrar med en suck, om det ej

varit bättre, att lifvet liksom dikten utspelat sin sista akt i ungdomens och lyckans dagar.

Hon viker in på en trång gata. Solen är borta, och der är mörkt mellan de höga medeltidsgaflarne.

Fru Kant blygs för sin tanke, ty henne har lifvet lärt, att allt skall ha sin tid och att allt går öfver.

Hon har fått tårar i ögonen och ser sig tankspridd om efter sin mans näsduk, — men han fins ju ej i närheten.

Han är längesedan hemma. Romeo har redan fått nattmössan på sig, han är vresig öfver, att man lemnat honom ensam, och då Charlotte kommer hem, börjar han genast tala illa om en gammal vän till dem båda.

Dottern sitter inne hos sig och skrifver många sidor fulla i sin dagbok. —

I paviljongen i botaniska trädgården träffas unge herr Kant i ett muntert lag. Doggen sitter under bordet med hufvudet på sned och gör sina tysta iakttagelser.

Då lokalen skall stängas, bryter sällskapet upp, går under skrån och stoj och utan att alls bekymra sig om stadens polis i många krokvägar på de slingrande, backiga gränderna, skiljes slutligen på torget, der man hurrar pianissimo, hvarefter man går hem och lägger sig, — utom en, som vänder om i afsigt att till hvarje pris få sig en flaska vatten med litet *avec*.

Badgästerna sofva, allt är stilla, och det är så tomt på gatorna som i Trosa eller i München en vinterqväll.

Endast vid hamnen ha två figurer fördröjt sig. Den ene är den lille herrn med glasögonen, han som skrifver i religion och vandrar på den breda vägen, det är han, som, då mörkret börjat sprida sig, råkat ut för en blek, ung man, som han redan språkat med en halftimme, under det båda vandrat fram och åter vid hamnen.

Han från fjellstedtska skolan går med händerna knutna och de långa armarne utsträckta alldeles spikraka för att genom denna ansträngning döfva sin förbittring öfver den andres oerhörda fräckhet. Nog är det sant, att jorden går sin snara undergång till mötes, då slika ord få sägas, utan att den genast öppnar sig och slukar hädaren.

Den lille herrn med glasögonen svänger lifligt med armarna och talar ifrigt. Nu stannar han.

»Ja, det är ju det jag säger, det är just edra läror om, att *vi* ingenting förmå, att vår kraft är ingen och hela släktet skröpligt och vigdt till undergång, det är just de, som förslöa och förderfva vår tid. Hvem väljer striden framför lugnet, då man intet mål har att strida för? Är det *då* inte beqvämare att äta och dricka och lyfta sina qvartal och låta jorden rulla hän, hvart den vill? Hvad? — Ser ni, förr i verlden var det inte lugnt och stilla som nu inte, — då slogos vår herre och fan oafbrutet om

verldsspiran, och åskådarne applåderade den, som för tillfället hade öfvertaget. Se efter i historien! Men nu, nu är den ene afsatt, och på den andre tro vi endast, när vi äro lyckliga och allt går oss väl i händer, inte sant, hvad? Nu hvila vi oss och tro, att vi ha rätt dertill, eller också prata vi men göra ingenting — eller hur? Nu är allt dåsigt som hafvet, vi ha framför oss, qualmigt som luften i qväll. — Adjö! — Jag går hem och lägger mig.»

Den bleke står kvar, mållös, förstenad öfver en sådan gudlöshet. Och med en dylik förtappad varelse hade han bytt ord! Han suckar men lugnar sig slutligen vid tanken på, att det ädla fastän misslyckade försöket att verka på ett förhärdadt hjerta skall föras upp på hans konto i änglaboken der uppe. Så går äfven han hem och lägger sig men går åt motsatt håll mot det, der den lille försvunnit. Hans röst hörs i natten. Han sjunger hvad den andre tänker: »Ja, vi vänta bättre dagar».

Himlen blir allt mörkare, men vågorna växa och en sakta susning kommer från djupet.

Klockan slår tolf i S:ta Maria. Hvilodagen är förbi.

På lustresa.

»**T**änk om vi skulle ge oss ut någonstans åt landet i dag, gumman? Det är så vackert väder», sade herr Andersson, då hans äkta hälft till frukost bjudit honom på oändliga klagomål öfver våningen, der ingenting var i lag, der ett rum var för stort och ett för litet, der solen sken in just på de ställen, der dyra möbler stodo och blefvo urblekta, och der råttorna höllo till på vinden i stället för i källaren.

»Jaså, du tänker verkligen ta mig med dig? Det var en oväntad artighet», sade fru Andersson.

»Hvart vill du fara, Malena lilla?» fortfor herr Andersson, som ej fann för godt att höra sin äkta hälfts antydan.

»Är det jag, som skall bestämma det, jag som aldrig har något att säga? Det är ju du, som styr och ställer, vet jag.»

Herr Andersson var fortfarande döf.

»Om vi skulle fara till Drottningholm, du? De hade färsk hummer, sist jag var der.»

»Kunde just tro det, du vill ut och göra af med pengar, och det är för mitt nöje, det förstås.»

»Nånå, gumman, ska vi fara till Gripsholm då?»
— Der fans också hummer, det visste herr Andersson.

»Om du nödvändigt vill, så nog kommer jag med», sade frun, — »jag är minsann inte van att bli tillfrågad om, hur jag vill ha det.»

Hon klädde sig i sin nya vårdrägt och lastade sjalar och regnkappor och paraplyn på sin man, hvilken tåligt tog emot allt, som kom från henne. Så förmanades pigorna att se efter huset och mopsen, fru Andersson klagade öfver, att hon var trött, redan innan färden börjades, och herrn föreslog, att de skulle åka i spårvagn, men det var ej i fruns smak, ty då skulle de alldeles bestämdt komma för sent.

Ångbåtarna lågo uppradade nedanför Munkbron, himlen var blå och solen sken varmt som midt i högsommaren.

Fru Andersson brummade öfver, att alla människor ämnade sig till Mariefred just den dagen, och då hennes herre och man tycktes vara glad öfver, att det fans musik om bord, fick han sig en alnslång lexa deröfver att en gammal karl, som *borde* ha litet förstånd, kunde vara barnslig nog att tycka om de der tyska kattmusikanterna. Hade inte de varit med, så skulle en ärlig människa kunnat få en sittplats på däck.

Nu trängdes man om hvarje tum derstädes. »God dag, skall du ut på lustresa?» var en stående fråga. Några undrade, om det skulle bli mycket folk, och andra fruktade med djupsinniga miner, att så skulle

blifva förhållandet, medan de trängdes och skuffades, trampades och stängades på akterdäcket.

Fru Andersson hade den bästa möjliga platsen, bakom rökhytten. Men der drog och det föll sot på hennes klädning, hvilket föranledde herr Andersson att tala om, att man måste akta sig för fallande-sot på ångbåtar, — och enkom för att förarga hederligt folk kom en oförskämd långbent slyngel med en hop böcker utan titelblad, och han hade den fräckheten att bjuda ut åt fru Andersson »Koosten att tillvinna sig hvarje mans kärlek» för femti öre.

Det var för mycket! Frun ville i land igen, men båten backade redan. Det var för sent. Allt var anlagdt på att reta henne i dag, derom kom hon öfverens med sig sjelf, ty hennes man var omottaglig för alla högre och ädlare känslor.

Småvågor glittrade i solskenet, vårvindarna lekte i den klara luften, seglare spände sina vingar, man fejade villorna, tjarade bryggan, tvättade fönsterna och satte ut blommor på verandan eller lade stora snäckor i ring omkring gräsmattorna. Öfver allt folk på stränderna, dukade kaffebord, viftande flickor, hvitklädda barn, som väntade på lustfarande vänner.

Sjön vimlade af småbåtar. Här och der låg stilla och lugn en skuta, speglande i vågen sitt svarta skrof och sitt gulsmutsiga segel. Ångaren kappades med andra ångbåtar, nymålade och ungdomsfriska, och frustade i häftiga pustar mörk rök ur skorstenen. Allt var lifligt och gladt — allt utom fru Andersson.

Enkom för att reta henne styrde ännu en med folk öfverlastad ångare kosan till samma ställe som hennes båt. Det var någon förening, som skulle ut och sjunga, de hade banér med sig och ämnade naturligtvis föra ett sådant oväsen der ute, att en hederlig människa inte skulle våga röra sig ur fläcken af rädsla.

Fru Andersson satt, der ödet hade placerat henne, men herr Andersson blef i folkträngseln skild från sin gumma. Der kom nämligen en välfödd och resvan fru och slog sig ned bredvid honom, buffade honom ogeneradt in i ett hörn och undrade högt, huru vida hon ej skulle kunna få plats för sina tre lika breda »flickor» på den återstående halfalnen af bänken.

Men herr Andersson visste att finna sig i sitt öde. Han blef af strömmen förd allt närmare till matsalongen, blef af ödets hand skuffad ned för trappan och beslöt med undergifven min att foga sig och äta frukost, — och så roade sig hvar hälft på sitt håll.

Musikanterna tutade, stränderna sväfvade förbi med björk och tall och mossklädda stenar och villor och herrgårdar, — och snart syntes Mariefreds hvita kyrktorn höja sig öfver röda hustak, och bäddadt in bland träden låg det gamla slottet der bredvid.

På ångbåtsbryggan väntade stadens befolkning för att bese de lustresande, som i brokiga skaror spridde sig på vägarna åt slottet till. Hundratals främlingar fylde de eljes så tomma gatorna, pustade

i värmen, voro så qvicka de kunde och funno det obeskrifligt roligt på landet.

Utanför stadens krog stodo grupper, som roade sig med att göra högljudda anmärkningar öfver främlingarna, i synnerhet då någon lång engelsman i storrutiga kläder eller en amerikansk dam i snedgångna skor och en mängd stålspännen placerade öfver allt på sin dräkt traskade manhaftigt förbi med paraply i ena handen och Murrays reshandbok i den andra.

»Titta, så det der trollet ser ut!» vågade en rödnäst gynnare yttra om fru Andersson, hvars lynne under dagens lopp blef allt bättre. Hon upptäckte en genväg, »konstnårsbanan» kallad, därför att de unge målarne, som gjorde studier på slottet, plögade gå den, och drog Andersson med sig dit, »för det var mycket genare, det kunde han väl se, fast han förstås var ett blindstyre».

Öfver kärret hoppade det äkta paret på en lång rad af utlagda brädlappar, men konstnårsbanan befans svår att gå, och efter fem minuters vandring på den fann sig fru Andersson föranlåten att fråga sin hälft, hvad i all verlden han skulle här att göra.

»Säg till om du vill vända om, Malena. Jag går hvart du vill.»

»Ja, om morgnarne gör du! Vi ska väl fram här, efter du nödvändigt vill bråka.»

Frun klef ner sig och herrn klef ner sig, och hon grälade och han brummade, — och så kommo de slutligen med lifvet upp till Lottenlund.

Der hade många familjer från Stockholm slagit sig ned i gröngräset, dukat upp ur matkorgar eller kappsäckar sitt förråd af hårdkokta ägg och stekt strömming, strött flottiga tidningslappar omkring sig, och der skålade de, drucko öl ur buteljer och hade så roligt, som man endast kan ha en vårdag i det gröna. Små barn drogos i vagnar, större individer rullade sig utför kullen eller lekte hög och dufva, familjefadern hade tagit af sig rocken och låg med händerna under hufvudet på ryggen i gräset, medan det feminina könet satt sedesamt på utlagda brokiga sjalar, nyfiket tittande på de förbigående.

I hörnet framför trädgårdsmästarens hus såldes kräftor, som åtos med god smak af damer i bruna handskar och af herrar med röda händer.

Yttre borggården var full af folk. Öfver allt låg eller satt man i gräset eller i fönsterna i flyglarnas smala korridorer. Några plattade sina näsor mot intendentens fönster, andra undersökte »galten och suggan», undrande om de två kanonerna verkligen voro gjorda år 7000 eller om det ej råkat komma en nolla för mycket.

»Nu öppnas det. Friskt mod, I gossar blå!»

I hvalfvat uppstod den vildaste trängsel. Folkmassorna fylde inre borggården, vältade upp för traporna och in i rummen, som blefvo kolmörka. Fru Andersson vändes rundt omkring och lyftes ibland högt upp från golfvat. Hon kunde ej röra ett finger så trångt var det, och att se på taflorna var otänk-

bart. Hon hade köpt sig en katalog och förklarat för sin man, att hon inte gick härifrån förr än hon fått se hela slottet. Det hade hon också sagt till vaktmästaren och sedan förtrott herr Andersson, att det var en ohöflig karl, ty, kan man tänka sig, han hade i sin ordning frågat, hur många veckor lilla frun ämnade stanna der.

Dörrar slogos upp till stora, rymliga salar, och strömmen välte dit in.

»Åh, här är ju bara porträtt! — Titta, der sitter en på en häst! — Raska på der framme! — Så dum den der ser ut! Ja, ursäkta, jag menar den, som hänger på väggen. — Tyst han, otäcka karl. — Hopp-san, skynda sig, moster!»

Kom man så med lifsfara in i Johan den tredjes fängelse.

»Det här var vräkigt! — Ser du, snickare, det här du! Gör efter det, får du se, hur godt det är. Det är Johans fängelse, förstår du, der han satt fången, — och der är sängen, han dog i.»

Vild trängsel i den smala gången, der man skulle ut, och der lika många ville in. Men ödets lekboll, fru Andersson blef skuffad in i en liten skrubb med en förgallrad glugg uppe vid taket, och någon uppspelt person lade utifrån haken på dörren, så att den värda frun helt oväntadt befann sig fängslad der inne och det i sällskap med ingen mer eller mindre än doktor X. och hans förhoppningsfulle son.

Doktorn hade troget följt med i handboken för

hvarje rum, som passerades. Han hade läst, att man kommer in i fängelset genom en dörr i barockstil, hade sett på dörren, — mycket riktigt, der var den, — han ritade en kråka i marginalen och strök under *barockstil* — »och med omfattning i barockstil, ej fullkomligt rund» — och han hade skrivit fyrkantig i marginalen, och hans son, som följde i sin käre pappas fotspår, skref också »fyrkantig» i sitt exemplar af samma förträffliga handbok. Derpå kontrollerade de uppgifterna om rummets utseende — »tre fönster» — ett, två, tre, mycket riktigt — »blått och hvitt», jaha, det slår in — »*G. I.* — Gustavus Primus — hvar står det? Ser du det, Jonathan?» — Och far och son hade stångat undan tyskar och engelsmän och pigor och gesäller, hittade slutligen bokstäfverna och skrefvo i marginalen »till höger om alkoven», och sonen antecknade, att der var måladt »tre gula äplen och ett rödt» på det andra fältet, att der voro breda springor i golvet, och att det skulle vara ett verkligt nöje att sitta fången i det här rummet. Och nu, då de blifvit inskuffade i skrubben, bladdrade de båda två af alla krafter och sökte efter, om ej boken hade något att upplysa om detta intressanta ställe. Nej, inte ett ord, och de skrefvo alla kanter fulla om, hvar rappningen var affallen och hvar det stod två tomma flaskor i en nisch. Fadern kopierade den enas inskrift: Terpentinolja, och sonen den andras: Nötolja.

Fru Andersson var halfdöd af förskräckelse, hon

ropade högt, att hon ville gå derifrån, hon ville bort från hela det välsignade slottet, hon bråkade och lefde och skrämde slag på doktorn och hans son, tills slutligen i sista stunden en vaktknekt kom för att göra rent hus och släppte ut sällskapet.

Hvar i all verlden höll Andersson hus? Han var spårlöst försvunnen, — nej, der syntes hans hatt i trängseln. »Andersson!» sade frun med en teaterhviskning.

»Hva falls?» svarade ett dussin Anders söner. Ett par hjälpsamma pojkar, som hört fruns rop, började också att ropa Andersson, och snart frågades det öfver allt, om ingen sett till Andersson. Man skratade och skämtade, frågade om någon Andersson var borttappad, om det inte snarare var gumman, som var »bortkommen», och om det skulle annonseras i Dagbladet.

Rundt omkring pratade man om allt och litet mera, damerna kände på gardinerna, — jo, det var riktigt siden, — och herrarne provvade om stolarne dugde till att sitta på — jo, mycket bra! Man skulle till och med kunna ha sådana stolar hemma. Några tittade ut genom hvart enda fönster, lemnande rummen åt sitt öde, andra undersökte hvart enda lås och ville in genom alla stängda dörrar.

»Audienssalen!» förkunnade en hög röst. »Porträtt af svenska kungar och prinsar.»

»Der ha vi Karl Johan, han hade vaxnäsa, har

herrskalet hört det?» frågade en rund fru, som bar på armen en pudel utan ögon.

»Och der är Karl den trettonde, jaha ja — der är han klädd i byxor . . . och der är Erik den fjortondes son . . .»

»Ja, de ädla vasadrage!» suckade en annan fru.

»Hvem är det der? Jaså, hertig Magnus, han var litet vriden, var han inte?»

»Jo, han dog på Vadstena. Der är hospital ännu. Och se der är drottning Blankas man.»

»Åh! Nej, är *det* han?» ropade tre damer vid denna intressanta upplysning. En tyckte, att han inte var lik sig.

»Der ha vi Gustaf den andre Adolf, så såg han ut, — det är förstås taget i hans ungdom — Jaså, det är Gustaf den fjerde, ja, var det inte det, jag trodde?»

Öfver allt porträtt af folk, som man inte kände. Och hvilket lif! Massan trängde fram, barn skreko, en flicka grät för att hon tappat en galosch, två pojkar grälade öfver, genom hvilken dörr de kommit in, och gladlynta unge män i handskar och storm försökte att åka kana på ett bonadt golf.

Ut i westfaliska galleriet! Der var ljust och treffigt. »Här sluttar golfvet!» Och just som doktor X. omtalade detta för sin son, som tog upp pennan för att anteckna det, så satte han sig midt i galleriet och det med sådan känsla och öfvertygelse, att alla porträtten skakade på sina gråa kalottprydda hufvuden.

I rikssalen fick man ett ögonblicks andrum. Der satte man sig ned, kröp upp i fönstersmygarna, träffade helt oförmodadt på bekanta. »Nej se, är du med? Tjenare du, här har du min ärliga hand, sa tjuf-Brita!» —

Ett vimmel af folk, ett virrvarr af röster.

»Nej, lugna dig, min lilla Adelaide! — Ja, det tror jag, att jag hellre hade gått ut med skarpskyttarna, men Janne ville . . . Frans den första, ja, han sitter der i hörnet, det var han som . . . Ser du, Jonathan, de äro just utmärkande för renässansen, dessa långa, rena linier, förstår du, och dessa spisar, som på sitt stumma språk förkunna för efterverlden . . . Jo, jag tackar, de må alla bra utom Mari, som har ondt i magen . . .»

Så satt man på parketten i Gustaf den tredjes teatersalong och såg på den tomma skådebanan och trängdes sedan om plats i Erik den fjortondes fängelse. Men fru Andersson, som fortfarande sökte sin förlorade hälft, irrade trötlös omkring i teatergången, klättrade i trånga, branta trappor, hörde urverket sucka och pusta i sin närhet och såg från små gluggar slottet under sig med tak och torn och parken rundt omkring, omsluten af den lugna sjön.

Vid utgången ur slottet hittades äntligen den förtappade. Han hade råkat en ungdomsvän, som nu bodde der i trakten.

»Se på gamla Andersson! Känner du igen Kalle Petterqvist?»

»Tror jag det, i synnerhet, när du talar om, hvem du är. Nå, hvad gör du nu för tiden?»

»Jag väntar på töserna.»

»Nej, jag menar, hvad har du för dig?»

»Jo, jag håller på att bygga upp ett hönshus åt gumman mor.»

Frun drog sin gubbe med sig från detta sällskap, som föga anstod en man af Anderssons kvalitet. »Tror du kanske jag har blifvit fru Andersson för att få umgås med sådant dernt bosch, — men sådan har du alltid varit, Andersson, det har alltid varit något gascognarartadt i din karaktär.»

Så gingo de ned till källaren för att äta middag, väntade en half timme vid ett tomt smörgåsbord och fingo sedan plats i ett hörn, dit ingen tjensteande hittade. Men hvad gjorde det? Man var ju ute för att roa sig och måste se glad ut, menade herr Andersson, hvilka vedermödor man än råkade ut för.

Nedanföer bredde sig källarens lilla trädgård, der kypare för dagen sprungo yra i hufvudet omkring mellan de många gästerna. Musikläktaren var tom, kloten dundrade i den sneda kugelbanan, och en rad ankor öfvade sig i att promenera i gåsmarsch utefter staketet åt sjön till. Bakom låg medaljens frånsida, garfveriet draperadt med oxhudar i långa rader. Åkrar och ängar började skifta i ljust, friskt grönt, och landsvägen slingrade sig i ormlika

krökningar upp för en höjd i fjerran och försvann der borta bakom mörk furuskog.

Efter middagen drack man kaffe med is. Andersson sade, att is var lättsmält mat, och hans fru upplyste om, att han var dum, hvilket emellertid ej afskräckte honom från att fråga kyparen, om det var något slags helsovatten, han serverat dem, efter det smakade så välsignadt illa.

Nu skulle fru Andersson säga, hvart hon ville gå, men hon upplyste i stället om, att hon aldrig hade något att säga, — det visste han nog, han som inte alls brydde sig om henne, han hade ju lemnat henne vind för våg bland folket nyss, och der var ett lif, det visste hon, der skrek barn och der trängdes de och skuffades och gjorde allting, och hon hade inte fått se något alls, då hon hela tiden måst gå omkring och söka honom. Och hon, som just rest hit för att njuta af alla minnen på det märkvärdiga gamla slottet! »Det är inte roligt alls, det här. Hvad hade vi ute att göra? Har jag roligt, jag?»

»Jag har väl så mycket roligare», sade mannen, som började förlora tålamodet.

Frun tog sitt parti och sade inte ett ord mera på den dagen. Hon gick raka vägen ned till båten, och mannen kom efter. Der sutto de och väntade en timmes tid och tänkte på, hur uppfriskad man blir af en sådan lustresa.

De andra främlingarna besågo parken, luktade på blommorna, åto karameller och pepparkakshjertan,

fantiserade på dragspel eller dansade på karusellbanan framför slottet.

Ångbåtarna pepo med hesa röster. Främmande från bord! Allt klart! Klockan i tornet slog sex. »Herr maskin, sätt kaptenen i gång!» gnolade en, och andra skämtade så plumt, att fru Andersson oupphörligt fann sig föranlåten att maka sig åt sidan, tills hon på det sättet åkt rundt omkring hela båten. Man viftade med näsdukar, parasoller, mössor, schalar, musiken blåste »Vikingasäten», och ångaren drog sig långsamt ut ifrån land.

Det blef åter stilla och lugnt på stadens gator, på kyrkogården låg kvar en hautrelief i kroppsstorlek, som med rätta skulle ha prydt någon af båtarna, och en lustresande, som tagit sig det orådet före att med uppspänt paraply dansa femte turen af lancièren midt på torget framför borgmästarens fönster, firade sin afton i det tysta under rådstugan.

Allt var stilla. Kyparne, källarfrun och slottsvaktmästarn räknade pengar, musiken var borta och solen sjönk, förgylde tornspirorna och kastade ett sken som af eld på slottets fönsterrutor. Från andra sidan sjön hördes hundars skall, och på Tyrskär lyste en ensam talls röda stam i solskenet.

Snart dök hufvudstaden upp för de hemvändande båtarna. »Nu ä vi hemma, — här ha vi Långholmen», förkunnade någon.

Från stränderna viftade man, från småbåtar saluterade man, dagen till ära; alla syntes glada åt vårens ankomst — alla, utom fru Andersson, som föraktade hela världen därför, att hon inte kunde vara glad sjelf.

Prologer.

I.

»Stig in!»

Edvard trefvade efter dörrlåset, fick fatt i nyckeln och öppnade dörren till ett rum, der det var lika mörkt som i förstugan.

Svårt hade det varit att hitta upp för den becksvarta trappan, brant och krokig som den var och utan ledstång, men ännu svårare var att finna dörren till Lundins rum på vinden. Försåtliga hörn sköto fram här och hvar, och midt i vägen hade en skorsten stält sig med ett rankigt bord framför. Edvard törnade naturligtvis emot det och slog ned något, han mumlade ett ord, som ingen hörde, tände så en stryksticka, som lyste upp öfver ett sprucket tegelgolf, en brädvägg med två dörrar och en del af ett söndrigt skåp, som var inskjutet mellan två takstolar.

Stickan blåstes genast ut af vinden. Genom en liten glugg yrde snö in, som snart blef till vatten, droppade ned utefter muren och rann fram mellan golfstenarna.

Utanför en slaskig vinterafton med en mörk himmel öfver Stockholms gator, med flämtande gasläggor, som lyste svagt och tecknade på husväggen bakom oroliga skugglinier efter lyktans form.

Så hade det hållit på i flera dagar, dystert, tynande. På de mera besökta gatorna gick det väl an, men här, långt uppe på norr täcktes gatstenarna af vatten och snöslask, regnet piskade den brådskande fotgängaren i ansigtet, och denne visade därför endast näsan mellan två uppvikta rockkragar och en djupt neddragen hatt med snö på brättena.

Man kunde tro sig lefva i hösten eller i en isig vinter, och dock var det vårmånadens första dag. —

»Stig in!»

I rummet var nästan mörkt, luften fylldes af illaluktande tobaksmoln, och genom dem skymtade fram ett fönster med något mörkt, rörligt föremål framför.

En sträf röst frågade, hvem fan det var.

»Det är jag — Berger», upplyste den nykomne.
»Jag skulle lemna igen din Cavallin, du vet.»

»Det var stiligt! Slå dig ner så länge. Jag har inga ljus för tillfället, — men vänta, skall du få se.»

En tändsticka flammade upp och visade fyra ansigten, unge män, af hvilka ingen ännu var långt öfver sitt tjugonde år. Tre sutto i en soffa, den fjerde på en stol framför fönstret.

På bordet fans bland hundra småsaker en butelj och några dricksglas. Bredvid skymtade fram ett staffli, här och hvar oljeflaskor och ett par studie-

ramar. Så slocknade stickan, glödde ett ögonblick i en vrå, dit den blifvit kastad, hvarpå mörkret ånyo svepte sig om qvintetten i det låga lilla vindrummet.

»Såg du, hvar det fans nå'n plats? Här är litet kallt inne — behåll rocken på dig, för eljes har du ett ovanligt ypperligt tillfälle att förkyla dig. Jag får presentera hr Berger, min skolkamrat — Sundberg känner du — hr Panche — och lille Larsson. Ni ha ju råkats förr, icke sant?»

Ja bevars. Berger kände igen dem alle samman. Han hade råkats sällskapet en afton, då de roade sig med att med portnycklar spela »Gubben Noach» mot balustraden på Norrbro. Han kom i håg, hur en af dem hållit tal om republiken och knutit näfven mot den krönta flaggstången, som stack af mot himlen öfver deras hufvuden — och han hade med stor möda förmått rycka sig lös från de andra, som ville bjuda öfver lag på punsch eller sexa eller hvad som helst. Berger var ej särdeles stolt öfver bekantskapen, och det fastän de andra enligt Lundins utsaga voro de präktigaste pojkar i kristenheten.

Lundin och Sundberg hade blifvit exporterade från någon landsortsskola och börjat i Stockholm vid ett privatläroverk, som kallades reserven, och hvilket de då och då hedrade med sin närvaro. Få af kamraterna kände dem närmare, och det var blott en händelse, att Berger, den beskedlige stockholmsgossen Berger, gjorde dem ett besök. Man visste,

att Lundin funderade på att sluta skolan — »man förtjenar ingenting på att gå der och nöta bort sin glädjelösa ungdom», sade han — och slå sig på något roligare, men ingen visste, hvad detta roliga var. Man gissade på teatern, ty han hade alltid vurmat för teatern. Under första tiden i Stockholm hände det mer än en gång, att »middags-krischan» användes till en teaterbiljett, och om kassan befans tom, och ingen kamrat var hågad att viggas dem ett par kronor, som med all säkerhet aldrig skulle betalas igen, så posterade sig de båda ungdomarne vid spektaklets början i teaterförstugan för att begäpa publiken, — och då det blef för sent att gå upp i salongen — det vore synd att gå miste om Ouvertyren, och de skulle störa de andra åskådarne, — så försvunno de båda arm i arm.

Dick Sundberg gick blott en termin i skolan. Han var konstnär redan då. Det var han, som hotat den gyllene kronan på Stockholms slott, och till något stort var han bestämd, det syntes på hans mörka ögon och hans trotsiga leende. Kamraterna lydde honom blindt, han skickade dem på ärenden och tackade ej ens för besväret; för rektorn förklarade han med sin mest förkrossande blick, att ungdomen uppfostrades till frie män och icke till slafvar, och till den fruktade lektor Z., allas skräck, slungade han en gång under en fransk lektion orden: »Vore vi inte på lärorummet, så kastade jag ut lektorn och det tvärt!»

Lektorn hade då bedt Dick vara god och gå sin väg, och det gjorde denne, han gick och kom aldrig åter.

I småstaden, der han var född, »hålan», som han föraktfullt kallade den, der kände hvar menniska artisten Dick Sundberg, der hade hans taflor haft strykande afgang, der anställde man lotterier och sällskapsspektakler till hans förmån, hans ankomst dit stod omtalad i tidningen, och han var under sin vistelse der dagens lejon. Så *hade* det varit. Nu hade de goda invånarne tröttnat på sin skyddsling och öfverflyttat sin omsorg och sina penningar på nykterhetens främjande.

Dick föraktade allt tvång och följaktligen alla skolor, han var en fri konstnär och utöfvade sin konst i hemmet, då han ej hade råd att hyra sig en atelier. Nu mera målade han sällan utan samlade sina krafter och ville ej spilla bort sin energi på obetydliga ämnen. Det var hans staffli, som skymtat fram i hörnet, hans var det påbörjade porträttet af värdinnan, gumman Blom, som han målade för hennes intressanta ansigtes skull — och för en veckas innestående hyra, men det talade han ej om, ty han var stolt.

Luften var tung och kvalmig i det låga rummet, der man ej kunde vädra på annat sätt än genom att öppna dörren ut till vinden. Innanför tapeten hördes en råtta sitta och gnaga på torrt trävirke.

»Vi fira skymning, ser du, Berger», sade värden.

»Jag träffade på de här tre sluskarne på Drottninggatan, och vi — när jag kom med, så blef vi fyra — vi gick in på ett ruskigt kafé uppe vid Kammakargatan, eller hvad den heter. — Vet ni hvad? I går blef jag bjuden på toddy inne på en bolagskrog — af en murargesäll, — är det inte festligt? Så långt har det gått.»

»Jag säger min själ upp brorskapet», sade en släpig skånsk röst i mörkret.

»Ja, hvad skulle jag göra?» frågade Lundin, lärjunge i hufvudstadens mest ansedda skola. »Det var ju enda sättet att få mig en toddy, — jag hade inga pengar.»

Den, som nyss låtit höra sina skånska ord, hette Panche. »Hvad är han?» hade Berger frågat en gång och fått till svar, att han var student. En snäll gosse för öfrigt, godt hufvud men alltid trött. Han sade sjelf, att han var »född trött».

Han upprepade nu:

»Enda sättet att få mig en toddy! Då hade jag, min lif och själ och salighet, varit utan.»

En fjerde röst upphof sig nu:

»Jag dricker bara absinthtoddar nu mera, det är min enda princip.»

Det var lille Larsson, tecknare på ett litografiskt tryckeri, för närvarande »litet dålig» och utan sysselsättning. Han var en aderton års gosse med ett par fina fjun på hakan, håret stubbadt tätt efter

hufvudet och tvärklipt i pannan, sömniga ögon, som kunde lifvas endast af ett tvätydigt infall. Han gick vacklande och sällan rätt framåt, — han tillstod, att han var en förlorad menniska och äfven orsaken dertill. »Han tänker dö, han har lungсот», svarade man på frågor angående lille Larssons framtidsplaner.

Han satt vanligen tyst men kunde hålla oändliga tal, när han kom i stämning — och drack af princip endast absinth.

Lundin hade alls inga principer, det dolde han ej. »Och ingen moral heller, men det gör mindre, om jag bara hade pengar. — Vi ha just suttit och pratat om rikedomens orättvisa fördelning — och om teater och målning. Dick har idéer i dag.»

»Håll tyst med dem. Jag tvingar inte min åsigt på någon, gör jag det, hva? Och jag målar så, som jag vet är rätt. Jag mins, hvad Boklund sa, när han såg min aftonstämning.»

Dick Sundberg hade hört noga på berömmet öfver denna målning, och sedan den fått sin köpare, hade han ej mera kunnat arbeta som förr. Han stod nu öfver de andra, det hade han för öfrigt ständigt gjort, — och hans anlag stannade i växten och qväfde sig sjelfva, ty han böjdes af första motgång, trots sina stora ord. Ännu trodde han på sin kraft att bryta sig en väg och på sin höga kallelse, men bitterheten kom och hatet mot de styrande. Och han arbetade med allt mindre håg.

Samtalet tynade af.

»Har du inte fått nå'n plats än, Larsson?» frågade värden.

»Inte! Och inga pengar har jag.»

Dick talade ej om, att *han* lefvat på torrskaffning i en och en half vecka.

»Jag tror», fortfor Larsson, »att jag ger mig till betjent i ett fint hus. De ha det allt bra.»

»Plebejer», mumlade Dick, och Lundin sade:

»Då hoppade jag hellre i Norrström. Vet ni, det funderade jag allvarsamt på i går qväll, när det blef allt för trist att sitta här och torka, men så kom jag i håg, att hyran var betald i förskott för hela månaden, och då vore det ju en ren förlust. — Men i morgon går sista matpoletten — och sen vet man inte...»

»Kan du inte skriva till gumman moster din?»

»Nej, jag tackar, det aktar jag mig allt för. Tänk dig, redan för ett halft år sen, så varnade hon bror min för mitt sällskap, — jag skulle ha ett demoraliserande inflytande på pojken, tyckte hon. Och ändå har jag undvikit allt stötande i hans sällskap. — Jo, det är ett lif, det här! — Jag har roat mig med att göra upp mitt inventarium: Tre löskragar, af hvilka en är lånad, ett snyggt staffli, som är Sundbergs och är obetaladt för resten, en hög urkramade färgtuber, också Sundbergs, en galosch och en toffel med hål i, en hårborste, ett par uppsluppna skor, två skomakarräkningar, som de ha glömt att qvittera, en rakknif —»

»Använd af mig som palettknif», inföll Dick, och Panche sade härmande Lundin:

»Vidare två pressade blommor.»

Det blef tyst en minut. Lundin steg upp.

»Om de der arma blommorna förarga er, så skall jag kasta bort dem. Jag fick dem i somras af en liten flickunge i byxholkar och med röda rosetter i flätorna, — och jag, som hade glömt bort, hvad vänlighet ville säga, jag behöll dem — och den lilla återstoden af känsla torde ni förlåta mig...»

Vidare i texten: en rock, två gånger vänd, en bundt visitkort, och i portmonnän tjugofem öre och ett qvitto på en butelj. Se der mina kontanta tillgångar. — Jo, för tusan, Cavallin fick jag ju hem. Uppskjut aldrig till morgondagen etc. etc. Hör du, Larsson...»

Sedan han hviskat några ord till denne fortfor han:

»Det var förskräckligt, hvad du hostar i qväll.»

»Äh! Hvad gör det om hundra år?»

Lille Larsson sökte sin hatt, hostade torrt, ihåligt.

»Man timrar på kistan», det var hans sista ord.

Så försvann han.

Någon sade, att det var Larssons »svåra dag» i dag.

»Äh, så der var jag också», sade Panche, »när jag hade magkatarr. Eljes är han ju en snäll pojke, — han är riktigt treflig, när han är nykter, — och det är han verkligen ganska ofta.»

Det blef tyst igen.

»Berger du!» — Värden lade sina händer på Edwards axlar oeh hviskade förtroligt:

»Du vill väl inte viggja mig en femma — till i nästa vecka?»

Edvard var glad, att mörkret omslöt dem. Han fick genast upp sin plånbok.

»Nej, en sådan hederspascha! Måtte din skugga aldrig förminskas! Som sagdt: i nästa vecka.»

»Hvad ska vi nu språka om?» undrade skåningen Panche.

»Om vi skulle tala om kärlek», sade Dick Sundbergs ironiska röst i mörkret.

»Nej, Larsson är ju borta. Han är den ende, som kan hålla tal om den sanna kärleken. Om han ville skynda sig ändå! Hur mycket är din spik, Berger?»

Skåningen skrattade, och Lundin måste förklara konsttermen: Han bar en spik på klockkedjan, medan hans ur var borta — och lagades.

»Ja, Berger lilla», ljöd hans röst ur mörkret, »det är nytt för dig, det här, du som bor i de turkiska mattornas och salongernas atmosfär. Du är inte van vid att börja dagen med att sy i hop dina kläder, för att de ska hålla till aftonen —»

Och att måla öfver hålen på dina skor med elfbenssvart, fortsatte Dick tyst för sig sjelf.

»Det är», fortfor Lundin stående framför Edvard, »det är något för dig att lära, det här, — första akten

af en ung mans förfall. När jag var mycket liten, brukade man kalla mig för gris, för jag var så söt, — men sen dess har jag vuxit till mig. — Hur är det, är konjaken slut? Vi få mera, när Larsson kommer, han vexlar Cavallin. Jag ämnar i alla fall sluta skolan, hvad skall jag då med det der tjocka lexikonet? — Jo, ser du, Berger, vi hittade under paulunen här en halfbutelj med en konjakssqvätt uti, — det var en lika behaglig som oväntad öfverraskning, — och den delade vi, medan vi bråkade våra arma hjernor med lämpligaste sättet att skaffa pengar. Vi jämförde de två klockor, som fans qvar, för att se efter, hvilken af dem vore lämpligast att »stampas», men de befans för usla båda två. Skål i botten! — Konjaken är inte dålig alls. — Dick du, ska vi inte fortsätta att språka om realismen på teatern, som vi höll på med? Jag tycker det passar så bra till stämningen — fem, nej fyra — ty du är inte med i räkningen, Berger — fyra unge män, bättre folk förstås med klockked och visitkort och handskar men utan ett öre, utan moral, fria som fåglar, sittande i mörkret på ett vindsrum drickande konjak, rökande ur söndriga pipor och språkande i filosofiskt lugn om teater och konst. Stil är det, neka, om du törs, stämning är det, — här är harmoni rådande och inte, som vanligt nu för tiden, en blandning af allt möjligt. Du vet inte för öfrigt, hvad det ligger för ett behag i att lefva fri från grälände fäder och gnällande mödrar, att göra endast det man sjelf vill och aldrig få i släptåg fru och barn-

ungar, att råda ensam öfver sitt lif och sin död — ser du, allt det der kallar jag lyckligare än att äta välling och gröt och bli gammal och knarrig och plågas af en fru, som man i bästa fall funnit dräglig för tretti, fyrti år se'n, och att, när man dör, sörjas af »en svärjande enka och tolf oförnöjda barn», som det stod i en annons. Det är min filosofi, — lånad af Dick. Skål!»

Man drack, och skåningen sade:

»Det junkar så godt i skruntan.»

»Skall du gå, Berger? Vänta, tills Larsson kommer, vi ska ut och festa — jag bjuder, jag har schaber i qväll.»

»Lundin!»

Edvard ville säga något om femman, men hejdade sig.

»Och i morgon», fortfor Lundin, eldad af sitt tal, »i morgon hitta vi alltid på något. — En idé, en ljus idé! Jag gör mig af med min silfverspegel, den der ovala, som Dick har med på sitt stilleben. Visst är den ett minne af min far, men honom mins jag i alla fall så litet, så att det är sak samma, om den der tingesten påminner om honom eller inte. — Jaså, adjö med dig då, morsgris. Tack för visiten, måtte du alltid komma lika lägligt.»

»Jag hoppas», hviskade Edvard, »att aldrig mera träffa dig så här.»

Lundin log. — »Åh, det här är bara början.»

»Adjö!»

Edvard drog ett djupt andetag, då han åter befann sig i fria luften. Det frös på, snön, som föll, lade sig ren och vit öfver gatorna. Man kunde tro sig lefva i sen höst eller i kulna vintern — och dock var det vårmånadens första dag.

Edvard virade sin silkeshalsduk tätare om kragen, borrade händerna djupt ned i fickorna och tog ut stegen.

I hans hem satt familjen vid aftonbordet, ljuset i glaskronan gjorde ondt i Edwards ögon, ty han kom ju utifrån mörkret. Hans tankar voro långt borta vid en ruskig gata, i ett mörkt, tobaksfylldt vindsrum, och för hans öron ljödo hela aftonen de sista ord han hört der uppe:

»Det här är bara början.»

II.

Helge stod vid fönstret blickande upp mot den klara vårhimlen. Han såg molnen segla fram der lätta och luftiga, han försökte se mot solen, som satt klar och varm på taket midt emot. Och hans tankar flögo. Om han kunde nå dit, långt bort, högt upp, han visste inte hvart.

Så hade han ofta stått under sista tiden, seende mot det blå eller om aftonen mot stjernorna.

Han var nyss fyllda sjutton år och skulle konfirmeras i dag.

Hvilka vackra föresatser han fattat! Han skulle ej vara barn längre och ställa till upptåg i skolan, han skulle bli man och sträfva framåt, uppåt, det hade han under lästiden många gånger lofvat sig sjelf, och han hade bedt långa improviserade böner, fulla af himlastormande känslor, af eldiga ord.

Det var ej första gången i sitt lif han på allvar fattat goda föresatser. Den aftonen i fjor, då han togs upp bland »Vetenskapens vänner», skolans literära klubb, hade först väckt hos honom hänförelse för idéen, för ungdomens stora uppgift. »Aldrig får ungdomen svigta, aldrig göra något medgifvande åt

lögnen, aldrig lyssna till »akkordens ånd». Sak samma, hvad verlden säger, blott ditt samvete ger dig rätt. »Skrif *sanning* på din fana och höj den djerft!» Dessa uttryck ur ordförandens tal hade fäst sig i Helges minne, och han lofvade att följa dem.

Dagen derefter hade varit fransk lektion, lektorn hade förklarat, att en af gossarne uttalat ett ord oriktigt, och vände sig till Helge, som satt närmast, med frågan: »sa han inte *schiens?*» Helge tog mod till sig: »Jag tyckte han sa *siens.*» Hvad läraren blef ond: »Han der, han kan ingenting, han är dum, af honom kan man inte begära bättre, — men kamraten» (det var Helge) »han ljuger, han ljuger!»

Det var första följderna af att tala sanning. Kanske det skulle gå så äfven ute i lifvet.

Han hade så godt minne för orättvisa och hårdhet. Kyrkoherden, som han nu läste till skrift för, hade varit religionslärare i skolans första klasser, hade förhört katekeslexor och skrivit anmärkningar på en och samma gång och med samma färdighet.

För honom hade Helge också varit ute en gång; det var hans allra äldsta skolminne. Den fruktade mannen hade en måndagsmorgon helt oväntadt frågat honom: »var du i kyrkan i går?» Han måste darrande svara nej, han hade varit ute . . . och lekt.

Lexan var på tredje budet. Hvad förbjudes i det tredje budet? »Att förakta predikan och guds ord, att öfvergifva och försumma den allmänna gudstjensten . . .»

»Som han der», bröt läraren ut med stentorsröst, pekande på Helge, »han ohelgar hvilodagen med oskickligt och förargeligt lefverne, bryter mot alla guds bud —»

Hvad lille Helge känt sig usel och föraktlig hela den dagen. Han hade ej rätt att se någon människa i ansigtet, så stor syndare som han var. Men rysligt roligt hade han ändå haft den der söndagen.

Då han växte upp, började han undra, om de gamle alltid hade rätt. Då kände han ofta, att det ej var så, då knöt han förbittrad näfven i rockfickan och rodnade — ej som förr af skam öfver det, han straffades för, utan af harm öfver att alltid stå vapenlös mot den starkare. Och då hans första vrede lagt sig, köpte han bakelser för hvar slant, han egde, och gick hem och satte sig att läsa någon rolig bok i smyg.

Herrar och lydande, så var det i skolan, aldrig vänner, aldrig något förtroende. Eleverna lurade magistrarne och dessa bevakade eleverna. Året bestod af ett oöfverskådligt antal skoltimmar, som nöttes bort med att läsa namn, årtal, exempel, regler och undantag i oändlighet.

Och denna beredelsetid, icke var den olik de förra terminerna, utom deri, att han försummade skolan och gick oftare i kyrkan än förr.

Men aldrig kunde hans tanke följa predikantens framställning under längre tid än tio minuter. När han var barn, då var det roligt att läsa predikan,

stående framför en trymå, som förestälde altartaflan, och med en pall att knäböja på. Men nu! Han förstod aldrig, hvad presterna sade. De voro ju tvungna att tala så, — och alla talade de precis lika, som om det varit inlärdt, allt samman.

Han kom i håg ett uttryck af en liten flicka, som han känt förr. »Man vet ingenting», plägade den skälmska ungen säga som svar på närgångna frågor. Hon hade mycket rätt, menniskan vet ingenting.

Och ändå hade Helge gjort allt hvad han kunnat, han hade läst alla de böcker för nattvardsungdom, som faster skänkt honom och som nu lågo i svarta korsprydda permar på hans nattduksbord, han hade ansträngt sig för att vara uppmärksam i kyrkan och följa predikantens tankegång — det behöfdes ju intet annat än att hålla med om hvad han sade, — han kunde svara korrekt, ordagrant på alla katekesfrågor och på alla förekommande förståndsfrågor, men på det han orolig sporde sig sjelf i hvarje stund, fann han aldrig ett svar.

Så hade lästiden gått. Man hade fått flickorna satta midt emot sig, hade börjat läsa ifrigare än någonsin och staka sig oftare än förut. Man hade bestått profvet i det fruktade storförhöret inför släktningar och bekanta, med en obehaglig känsla af de många ögonen, som bevakade hvarje rörelse, hvarje anletsdrag.

Och nu skulle man aflägga sitt löfte, och det

skulle alla göra utan invändning, därför att det brukades så.

Blodet steg upp till hans kinder. Han var dålig, var ovärdig, han som vågade tänka på detta sätt. Och ingen att tala vid! Ingen skulle förstå honom, han visste ju knappast, *hvad* han ens ville fråga om. »Man vet ingenting.»

Han föll på knä i sitt lilla rum, såg upp till den blå himlen och knöt samman sina händer.

Nej, det var för teatraliskt. Liksom, när han förr spelade prest framför spegeln. Han steg upp och strök dammet af sina knän. »Jag skall ändå bli en bra människa, jag skall strida för allt godt och allt stort», sade han för sig sjelf halfhögt men med fast röst. Det löftet hade åtminstone ingen fordrat af honom.

Då kom faster Herminie infrasande klädd i styft blommigt siden. »Här är din frack, den kom just nu från skraddaren.»

Hon lade det omsorgsfullt hopvikta plagget på en stol. Så kom hon fram, klappade Helge sakta på axeln och frågade med sin smekande röst:

»Har du samlat dina tankar, Helge lilla?»

Hon väntade ej på något svar, utan fortfor:

»Din pappa är strax i ordning, du får skynda dig. Din halsduk är litet skrynkelig. Ja, kära min gosse, det är en viktig stund.»

Helge såg sig i spegeln, tog en annan halsduk, och fann sig korrekt, fann allt vara som det borde.

Först då han trängt sig genom folkmassan in i sakristian för att taga af sig öfverrocken, upptäckte han en på frackskörtet fäst skräddarlapp med inskrift: »*Herr Helge Rosenberg färdig lördag morgon*».

Han måste le i mjugg åt de humoristiska orden. Nog var Helge Rosenberg färdig. Färdig att lofva, hvad han ej skulle hålla, att jaka till det, han ej förstod, att börja sitt lif . . . på samma sätt, som alla andra måste börja det.

* * *

Han satt bland sina kamrater, stel i sin nya frack med omsorgsfullt knäppta handskar. Midt emot sutto flickorna, andaktsfulla och stilla och med ens förvandlade till fullväxta damer i sina glänsande nya sidendrägter, som syntes mejslade efter de veka formerna och som rasslade till litet vid hvarje rörelse.

Hvad tänkte de, hvad trodde de? Gjorde deras tankar inga invändningar, nöjde de sig med att lätt-rörliga känslor jagades upp, togo de begärligt emot hvad man gaf dem och voro nöjda dermed, gingo deras tankar aldrig utom linierna?

Der funnos nog bland dem skilda sinnen, olika åsigter och äfven inga åsigter alls. Men der fans åtminstone en, som han så gerna velat tala med om det, hvarom han aldrig talade med någon, ett barn med klara ögon och blygt spörjande blick, som ofta under lästimmarna irrat skyggt och oroligt omkring utan att våga fästa sig vid något föremål.

Men nu såg hon så lugn och nöjd ut. Hvad hon än trodde, så hade hon vunnit frid med sig sjelf, inga tvifvel togo glädjen ifrån henne, den irrande blicken såg nu frimodigt framför sig och den bön, hon sände upp till en kärleksfull fader der uppe, den bad säkert om, att hon ständigt skulle kunna känna så som nu, kunna blifva så sann och god, som hon uppriktigt ville.

För hennes blick måste Helge sänka sin. Hon visste mer än han, fast hon troligen ej skulle kunnat uttrycka det i ord. Hon var nog god — och han ovärdig, osann, dålig, — han svettades och bleknade och hans enda önskan var att han skulle kunna hålla skenet uppe, så att ingenting skulle märkas.

* * *

Nu var det öfver.

Han hade fått sitt betyg med »berömlig» kristendoms-kunskap, och nu promenerade han klädd i hög hatt i sällskap med ett dussin kamrater framåt Kungsträdgården; det var ju ej värdt att ha allt för brådt tillbaka till skolan. En talade om flickorna, en annan, som ej fått mera än godkändt i betyg, »fast farsgubben gaf presten sjutti krisch, som kunde ha användts bättre», var vresig och ond och qvick på allas bekostnad. Ett par talade om gårdagen, om blommorna i kyrkan, om hur predikanten ansträngt sig för att jaga upp deras känslor. Han ville få dem att gråta, men det gick inte. »Jag var inte

menniska igen, förr än jag kom hem och fick mig en half öl», hördes den qvicke säga.

Helge gick ifrån de andra. Men han kom ej till skolan på den dagen, han gick i stället utåt Djurgården, långt bort, in i skogarna, der ingen menniska fans, han ville vara ensam, utan att veta hvarför, ville tänka, fast han ej visste på hvad. Skulle han då aldrig finna en hållpunkt?

Han var färdig nu och skulle ansvara för sig sjelf. »Nu kan man sätta oss på Långholmen», hade en af kamraterna skämtsamt yttrat. Men grunden, hvarpå han skulle bygga sitt lif? Hvad han lärt i skolan eller för presten? Eller hvad han bar inom sig? Han visste ej, om han verkligen bar något inom sig; kanske var allt samman endast barnsliga inbillningar. Och hvad all läsning gjort för nytta, icke hade den väckt någon karaktär, endast tändt ovissa frågor, dem ingen kunde svara på, och sväfvande tankar, dem han blygdes öfver, därför att han visste sig ej ha rätt att tänka så.

Det var som längtade han efter något, något att hålla fast vid, att tro på, som kände han en hemlighetsfull dragning till något obestämdt, dimhöljdt, och på samma gång en känsla af vemod, af sorg, af gäckadt hopp. Icke ens dessa känslor, dem han nyfiket väntat på, som skulle sagt honom, att han stod inför det högsta, ofattliga väsendet, icke ens de hade trängt till honom. Han fann tomhet, blott tomhet, hvart han såg.

Han hade aldrig förr kommit att tänka öfver sig sjelf. Det var hög tid, ty nu hade han ju, som man sagt, vuxit ut till man, nu var han ju beredd och färdig att kasta sig in i lifvets strid. —

»Har du varit sjuk?» frågade rektorn dagen derpå, när han kom in i klassen. »Inte? Hvad är det då för ett oskick att bli borta från skolan en hel förmiddag — just nu under brinnande termin, — och när man försummat så mycket som du...»

Helge teg. Han hade försummat mera än hvad rektorn visste af. Och då han satte sig på skolbänken, gick det upp för honom, att till lifvets kamp hade hans uppfostran åtminstone ej smidt honom några vapen.

Sista akten.

Någon sommar hade det knappast varit. Då gräset jämt och nätt hunnit bryta sig igenom den hårda jordskorpan och träden börjat pynta sig i vårdrägt, just då hade isarna drifvit ned från höga nordn i ofantliga massor, som aldrig ville smälta. Med dem följde kalla vindar yrande fram i ohejdad fart öfver haf och land, och då isen äntligen smälte, blef kölden qvar, regnet välte ned ur outtömliga moln, sjöarna lågo gröna och upprörda, äpleblommorna rycktes från träden och ströddes ut som snö öfver jorden, dagarna gingo utan värme, och så kom hösten utan att föregås af någon sommar.

En af höstens första dagar har Ulf lemnat Sverige. Nu ser han ett annat land, flackt, skoglöst, med högtäckta boningar här och hvar, med oändliga åkerfält och milslånga raka vägar, kantade af stela poppelrader. På hafsstranden en gammal stad med anor från medeltiden. Den ligger inklämd mellan höga, dystra murar, der kanongluggarna gapa tomma och släppa in ljuset innanför muren, der vilda blommor sira skyttbankens ovärdade gräsmatta. Öfver

stadsporten åt hamnen till glor den svarta tyska örnen, och från tornet hänger en flagga med Preussens dödsfärger.

Krokiga, trånga gator med höga, smala trottoarer och små bodar i källarvåningen, en förunderlig blandning af gammalt och nytt, här ett modernt hus utan fläck eller lyte med hörntorn och öppen murgrönsklädd veranda, sedan en vittrad och grå mur med otaliga hörn, så gamla förfallna korsvirkeshus, lutande mot arkaderna kring den gamla klostergården. *Speisewirtschaft* står med fraktur skrifvet på skylten bredvid, *Bier Ausschank* är der öfver allt. Dammiga soldater, slitna på ryggen, marschera förbi, en ofantlig gul postvagn från den goda tiden skramlar fram öfver de ojämna gatstenarna, dess kusk är liksom alla andra klädd i uniform.

I gränden utanför kyrkogården med de romanska hvalfven omkring leka några pojkar soldater. De skrika och väsnas, och den starkaste håller en af de svaga i skuldrorna och kommenderar med ljudlig röst: »*rechts um — links um*».

Ulf ligger på soffan i sitt hotellrum, högt och litet med det vanliga divansbordet, det vanliga hörnskapet och kappsäcksställningen. Hans koffert står öppen, ressakerna äro strödda omkring, men de äro ej många, på bordet ligger ett ritbestick och en till hälften igenviken karta öfver de ostindiska öarna — der är med rödkrita ritadt märken på flera ställen, och några namn äro understrukna.

Gossens högt framskrikna kommandorop locka Ulf fram till fönstret. Han stöder armbågarna mot fönsterbrädet och ser ut öfver den trånga gatan, öfver de grå bygnadernas höga tak och sirade trappgafflar med årtal och flöjel.

Han ser ned på gossarna och undrar, om icke ödet på samma sätt kommenderar sitt höger- och vensterom åt lydiga människobarn. Hvarifrån kom den tanken? Minst af allt har Ulf varit en tankens man, han har med sina händer arbetat sig till att blifva en i det praktiska lifvet nyttig människa, som skulle duga till att fylla en plats, ledig att fyllas; han har låtit den väg, som låg öppen framför honom, föra sig till målet. Och hit har den fört honom, men detta är blott en station på resan.

Han höjer blicken, och den träffar namnet *Mörderstrasse*, skrifvet på hörnet snedt emot kyrkmuren. Och han drar sig undan från fönstret.

Spegeln återger hans yttre. Han är starkt bygd, blek, med hårda, kantiga drag, skarpa ögon och tunt gråbrunt hår. Ett veckogammalt ojämt skägg klär honom föga.

Så gick han ut, fram och åter på gatorna, der grönsaksförsäljerskor med stora halmhattar och vidunderliga rosetter i nacken skreko ut sina varor, der hundar drogo små kärror och alla gjorde nytta och hade brådtom. Skräddargubben satt i sin öppna dörr och smeden glödgade sitt jern.

Trött och håglös dref Ulf omkring, till dess efter-

middagen skred framåt och det började blifva lifligare på gatorna. Han kom utom staden, der prydliga villor med lummiga små trädgårdar omkring hade radat upp sig utefter den breda och dammiga vägen, och på andra sidan vidtog en stor park med en rymlig lekplats för barn, med gymnastikställningar för ungdomen, med skuggiga gångar, vattensprång, — och öfver allt påminnelser om Polizei Direction, öfver allt hvita taflor med kungörelser, der ordet *verboten* ofta förekom.

Han vände in på en väg, som slingrade sig fram till dammen, der svanorna summo. Han vände ryggen åt den öppna platsen framför kaféet med den tomma musikläktaren, de klumpiga träborden och de skräpiga sofforna, der familjerna Schulze och Müller drucko i tur och ordning sitt Bier ur ett gemensamt jätteglass och åto smörgåsar, medförda hemifrån.

Äfven i bersåerna sutto bedagade fruar Schulze eller Müller, enkla och strumpstickande damer med schalar och plattfötter och en seidel öl framför sig bredvid arbetskorgen. Alla tittade på främlingen, som gick vidare, tills han fann en undangömd soffa vid dammen. Svanorna kommo genast för att få bröd, summo med sakta årtag fram och åter, borrhade ibland ned sina näbbar i vattnet för att tilldraga sig uppmärksamhet och skakade sedan på hufvudet åt hvarann: Han ger oss ingenting.

Ulf såg dem ej. Bakom honom sorlade vattenkonsten och öfver hängde en tung, grå himmel.

Han tog fram sin plånbok och fick bland vaxlar och sedlar rätt på en fotografi, ett flickporträtt. Hon satt på en chaise-longue med båda armarna stödda mot dess karm och såg rätt framför sig med en tungsint, beslöjad blick.

Detta porträtt var det enda, han tagit med sig af sin bror Torstens egodelar. Ingen — och minst flickan sjelf — visste, att han tagit det. Om hon vetat det, hvad då? — Hon hade med sina föräldrar lemnat staden kort efter Torstens... död.

Om man kunde fly undan sina tankar!

Aldrig hade Ulf förstått det slag af människor, som glömmade det verkligas verld lefva sitt lif i tankar och minnen. Dessa drömmare hörde till de onyttiga på jorden, der ingen har rätt att vara onyttig, men der hvars och ens pligt är att fylla sitt kall till sista andetaget.

Och nu var allt förändradt. Nu var han sjelf en sådan der onyttig varelse.

Vattensprånget plaskar, strålen borrar sig rätt upp i himlen och faller ned i ett tätt duggregn. Det susar sakta i buskarna omkring. —

Hvarför hade det gått så? Som barn hade han fått lära sig att människorna styras af en mild och barmhertig makt, som sänder sina änglar att vaka öfver de goda och skyddar dessa för alla faror. Man hade en-

dast att lemna sig i försynens hand, så gick allt väl, det onda fick sitt straff, och det goda segrade.

Man hade lärt honom så mycket som barn, men knappast något, som han ej måst uppgifva. Är det möjligt, att vissa människor födas till olycka?

Hade han ej gjort allt, hvad han kunnat? Hade han ej sträfvat redligt, offrat hvarje sjelfvisk önskan? Hade han inte dragit sig fram utan hjälp för att brodern skulle få studera, då blott en af dem hade råd dertill? Torsten hade ju ett öfverlägset hufvud, han var hela släktens hopp, han hade alltid hållits fram som en föresyn för andra gossar, han berömdes, hvarhelst han visade sig, han skulle komma att uträtta något stort i verlden, det var alldeles säkert. Vänta bara, vänta!

Och Torsten väntade. Han kände sin inneboende kraft och väntade, att hans stund skulle slå.

Aldrig vågade Ulf yppa sin brottsliga undran, om verkligen brodern stod så obegripligt högre än han sjelf, han som genom strängt arbete förtjenade sitt uppehälle. Men han var intet snille, han, utan en vanlig arbetsmyra, och han var van att gifva vika.

Han hade också gifvit vika.

Kärf och tystlåten gick han om morgonen till sitt arbete och kom trött hem om aftonen, hörde med lugn broderns eldfulla ord, då denne kom från något samqväm, der de unga tankarnas lifsvarma bärare gifvit uttryck åt sitt skimrande framtidshopp och sitt förakt för tidens sjuka riktning. Ulf var just ty-

pen för en sådan der man från vår krassa tid! Arbetar efter linial, alltid lika disponerad, mäter med passare, ser aldrig ut genom det qvalmiga arbetsrummets fönster, ser ingen fri, oskymd himmel, inga seglande skyar, fogar sig undergifvet i möglade förhållanden och är nöjd med sin gulbleka tid utan att någonsin känna behof af det nya, det som skall komma, åskvädret, som skall rensa luften.

Det var visst värdt att spilla sina ord på honom. En sådan träbock! Och Torsten lånade en femma af Ulf, bjöd honom frikostigt en cigarr och gick att meddela sina idéer åt andra.

Ulf undrade, när det väntade skulle komma.

Det kom till slut. —

Torsten sträckte sig i soffan på sin vanliga plats lekande med vapnen, som hängde på väggen strax ofvanför. »Du borde inte ha revolvern laddad», sade Ulf, som stod vid sitt ritbord, och brodern tog då vapnet, riktade det mot den fege och frågade i retsam ton, om han var rädd att se dödens synrör i ögat.

Så tappade han vapnet, tog i stället upp det der porträttet och började tala om henne. Ulf kunde i brist på andra duga till åhörare, fast han var oartig nog att vända ryggen till sin bror. Denne såg ej, hur han rodnade och bleknade. Hon var Ulfs lek-kamrat från barndomen, hon var hans mål, det var ju för henne han arbetade. Och nu — — —

Torsten blef eldig, hans tankar sväfvade vida i

det blå, ja, han *var* lycklig, och Ulf hade verkligen skäl att afundas honom.

Det var så dimhöljdt, det som följde sedan. Ulf kom ej i håg någonting.

Han skulle visst hänga upp revolvern igen. Skottet hade brunnit af. Det kom folk in, man sade, att Torsten var död. Han hade en liten röd prick vid tinningen. Det var som en elak dröm.

Men det var ingen dröm. Kyrkoherden kom för att tala vid Ulf, men denne hade reglat sin dörr, släppte ej in någon, ville ej tala vid någon människa.

Der blef begrafning. Ulf var med som hvarje annan. Hon var också der och jordade sin bukett hos den döde. Ulf såg henne men vågade ej nalkas.

Han skötte sitt arbete ännu ifrigare än förr, kom och gick tyst och kärf och märkte alls icke, hur man såg på honom, hörde ej, hur man undrade, och visade bort dem, som med deltagande närmade sig honom.

Småningom märkte han dock, hur man hviskade, då han kom, hur man utpekade honom för främlingar. Han kunde ej uthärda längre utan flyttade till Stockholm.

Han hade varit der ett halft år, då man erbjöd honom en grufingeniörsplats på Borneo. Ett farligt klimat men en oerhörd hög lön.

Förslaget var lockande. Att helt och hållet få börja sitt lif på nytt, fly från allt förgånget, alla minnen!

Det fordrades läkarbetyg.

»Far till Borneo», sade läkaren, »och herrn är död om ett år.»

Ulf afslog anbudet.

På aftonen var han hos en bekant familj. Man satt kring förmaksbordet och pratade. Då fick en af småflickorna rätt på en sax och ville leka med den. Ulf skulle taga den ifrån henne. Den lilla skrattade och stretade emot, och hur det gick, så råkade han att rispa henne med saxen i hennes bara arm. Barnet storskrek vid åsynen af en blodsdroppe.

»Mamma, han vill döda mig *också!*»

Då förstod Ulf.

Han gick genast till direktören och förklarade sig villig att mottaga platsen på Borneo.

Hvilka dagar af grubbel och hvilka ändlösa nätter utan sömn. Han hade offrat mycket för sin bror, det är sant, och denne hade röfvat ifrån honom mycket. Och visste han, om det ej verkligen varit med afsigt, som han...

Han grubblade dag och natt. Kanske det varit med afsigt.

Han tänkte på henne, som han ej sett sedan begrafningen. Om de skulle råkas, ofrivilligt, händelsevis? Hon skulle se på honom med afsky eller medlidande, han skulle ej kunna säga något af det, som han längtade att få säga henne på samma gång som han fruktade det, få blotta sitt inre, sina skiftande tankar, sin tysta kärlek, som han knapt vågat tillstå ens för sig sjelf, sitt dolda raseri vid broderns

skryt och hån, sin sorg och sin förtviflan efter . . . den der händelsen. För henne och ingen annan skulle han kunnat skildra det, — men det var dock bäst, att mötet skedde i drömmen, i hans dröm, ty för henne var han ju intet annat än mördaren af hennes lifs lycka.

Tacksamhet borde hon dock hysa för honom. Han hade gjort sin bror den största tjenst, han hade räddat hans rykte, ty Torstens död hade med ens gjort denne från en löftesrik talang till ett fullgånget snille, som borde sörjas af sitt hela fosterland.

Är det ej bättre, att hela bygnaden störtar med ens, då den står herlig och skön, än att sten efter sten lossnar och vittrar bort?

Ulfs framtidsbyggnad hade störtat liksom broderns; hvarför då hålla på spillrorna?

Han blef lugn som förr. Hans tankar förde honom ingenstädes hän.

Nu var han på väg till Borneo.

Han skakade af sig de mörka tankarna. »Hvarför anklaga ödet? Hvarför bråkar du? Det är nog sant, att några människor måste bli olyckliga», tänker han och stoppar in sin plånbok med porträttet. Och med ett litet leende tillägger han: »Men visst var det otur, att just jag skulle vara ibland dem».

Det susar i buskarna, vattensprånget plaskar söfvande, entonigt och stänker silfverperlor omkring sig.

Svanorna simma omkring med långsamma årtag. Himlen är grå.

Det har börjat skymma. Fruarna samla i hop sina sysaker, räkna barnen och dricka ur den sista biersqvätten. Sedan bär det åter till staden, genom det dystra porttornet med gapande gluggar, in på de trånga gatorna, der skymning råder, och der folket i stora hopar svalkar sig efter dagens arbete.

På *Altmarkt* är lif och rörelse; klockspel, karusellmusik, rop och skrällande positiv. Alla stadens ungar äro ute och skrika högt. Der vimlar af folk, arbetare med pipa i munnen, soldater i korta byxor, styfva röda kragar och mössor, som sluta hårdt om hjernan, karlar på ett eller två träben, uniformerade herrar med afskjutna armar, tyrolerklädda skjutbansflickor med bössor i sina bruna händer. Alla äro belåtna, alla ha roligt, dricka *Bier* eller *Majtrank*, se på ap- och hundteatern eller beundra en *Salong lebender Damen*.

Från militärsjukhuset titta hvitklädda konvalescenter ut, nicka åt bekanta nere i massan, skratta och må förträffligt. Utanför vakten på torgets andra sida sitta soldaterna uppsträckta i en lång rad, höjda öfver massan. Örnen spänner sina klor öfver deras hufvuden. Ofvanför reser sig den gråa, sekelgamla rådhusfasaden, uppehållen liksom mycket annat af jernband, och der bakom den trångt ombygda dômens två höga, genombrutna tegeltorn, af hvilka blott det ena fått tornspira.

Samma mulna, tröstlösa himmel sopande öfver hustaken.

Ulf går tyst genom mängden utan att följa de belåtna tyskarnes uppmaningar att taga del i folkets allmänna glädje. Han förstod ej dialekten, och honom förstod ingen.

Men det var han van vid.

Han gick till sitt hotell vid *Mörderstrasse* och motsåg ännu en sömnlös natt. Följande morgon for han söderut — till sitt mål.

Han som skulle bli konstnär.

Någon hade nämt Felix. Det väckte roliga minnen, detta namn, och flertalet skrattade.

Öfver våra hufvuden lade sig röken i tunga lager, innan den hittade väg under arkaderna ut till salogen. Nedanför skrälde musiken en bullersam fransäs ur den allra modernaste operetten, den som hade ordet måste skrika, om han ville bli hörd, gipspojkarne på väggen blåste i sina pipor, och den upphettade luften dallrade af gasångor. Då och då titade en ensam herre med paraply och uppslagna kragar in genom dörren, men drog sig tillbaka då han fann rummet fullt.

Glasen voro fyllda, bordskifvan fuktig och bricken nedspild af punsch och cigarraska.

Man talade om Felix, stackars gosse, man skrek om hvar andra och öfverröstade hvarann, ty en hvar hade något att berätta. Visst hade han varit litet så der »som sagdt var», det kunde svårligen nekas. Och hvad man dref med honom! Han hotade att klaga för föreståndaren en gång. »Det är oförsämndt», påstod han, »att drifva med den som är döf, för han

hör inte så bra som andra.» — Han såg ut som ett får, lång näsa, stora dumma ögon. Och när han sen skulle gå, hade de slagit vatten i hans galoscher och låtit det frysa till is, och en gång hade man spikat fast dem i golvet, så att när han fått dem på sig och skulle rusa ut — han var ond som vanligt — så for han på hufvudet ut i förstugan. — Skål! Ni dricker ju inte. Men visst var det synd om pojken. Vet ni, jag var kamrat med honom i tekniska skolan hemma i B***, och redan då var han festlig. Han kunde aldrig ett ord, och döf var han. Men en gång hade han läst öfver — tyst, ska ni få höra! — hade pluggat i sig en bit ord för ord, och då hade han tur och fick fråga just på det. Så här sa lärarn — »skomakarn» kallade vi honom —: »Hvad ha vi för moment att iakttaga vid glasets tillverkning? Kan du säga det, hvad?» — »Joo», började Felix, »först har man glasa-stens beredning och glasa-stens pulvrisering...»

»*Glasa-sten!*» skrek 'skomakarn'. »*Glasa-sten!* Är du galen?»

Vi skrattade, så att tårarne runno. »Ni förstår, Felix hade läst *glasa-sten* i stället för 'glassatsen'.»

»Hvem var Felix?» frågade jag min sidoman, som suttit tyst och roat sig med att bryta af tändstickor och lägga bitarne i fyrkanter.

»Hvem han var? Han var en ung man som ville bli konstnär, och det var hans olycka, ty han hörde lika litet som många andra till de utvalde. Nu blef

han i stället en narr som alla skrattade åt och skratta åt än i dag, ty olyckan har ju rättighet att bli utskrattad. Och nog kan stackars Felix lägga sitt hufvud till ro i medvetandet om att åtminstone ha uträttat något i världen, att ha skänkt alla, som hört honom omtalas, mången glad stund...»

Nu upphörde musiken, och då äfven applåderna tystnat, och det var lugnt igen, blef samtalet mera allmänt.

Ett skrattande ansigte sträckte sig fram och frågade, om de andra hört, hur det gick till, när Felix anmälde sig i det der läroverket.

»Ni ha inte sett gubben Lund inte, ondsint och retlig och nervös, röd i ansigtet, hvita polisonger. Han sitter vid sitt skrifbord som vanligt, när Felix kommer i frack och hvit halsduk för att imponera på gubben.»

»Hvad står på?» sa gubben.

»Jag skulle anmäla mig som elev i tekniska skolan», läste Felix upp sin lexa.

»Det fins inga platser lediga.»

Och så dök gubbens hufvud ned bland papperen. Men Felix lät sig inte afskräcka så lätt. Han hade nog inte hört hvad gubben sa, och så började han om en stund:

»Jag skulle anmäla...»

»Hä?» Lund tittade upp tankspridd som vanligt. »Hvad är det om?»

»Jag skulle anhålla om plats i tekniska skolan.»

»Jag säger ju honom att der är fullt, öfverfullt. Der ä ren åtta för mycket.»

Felix frågade då om inte han kunde få blifva den nionde.

»Det var en välsignad menniska!» röt gubben.
»Hör han inte?»

Felix sade sitt namn och talade om att han var från Borås.

»Jag har inte tid nu. Adjö med sig!»

»Jag skulle fråga...» började Felix för femte gången.

»Är det något mera?»

»Jaha, det är det, — om jag inte kunde få plats i...»

»Der är dörrn! Förstår han piken, hvasa?»

»... i tekniska skolan?» Och derpå bugade Felix sig så elegant som möjligt.

Gubben vred sig på stolen, borrade in sina händer i pappershögarne, sneglade på sitt bläckhorn och undrade om han med det skulle kunna fördrifva sin plågoande på ett gammalt patenteradt sätt. Så plirade han på den unge mannen och tänkte kanske att det är de fasta viljorna som ha framtiden i sin hand. Och så brast han i gapskratt.

»Han skall få tio platser om han går sin väg.»

»Hvad skall jag med tio?» undrade Felix.

Och innan han gick, frågade gubben om han skulle gå på begrafning efter som han var klädd i hvit halsduk. Det var den historien.

Alla kunde härma Felix. »Du skall få ett glas

punsch, om du kommer med mig, men du får bara ett glas.» Och han frågade mig om jag kunde bjuda honom på en cigarr. Nej, jag hade tyvärr ingen hvarken åt honom eller åt mig. Då bad han mig vänta ett ögonblick, medan han gick in till Kindells och köpte sig en. Och så talade han om att han skulle upp till Stockholm och bli artist. Målare eller skulptör, det visste han inte så noga, han hade lika stora anlag åt båda hållen, sa han, och det hade han nog rätt i.

»Såg ni hans kompositioner? Han hade ritat en skeppsbruten, som satt på en klippa med armarne i kors och tittade efter röken af en ångbåt. Nedanför låg ett skelett — det var kamraten i olyckan. Staccars karl, han hade suttit der uppe bra länge! Han ritade allt möjligt, de värsta galenskaperna någon människa kunde hitta på, och vi höllo med honom och sa att han skulle fara till Stockholm och exponera sina arbeten.»

»Mins du när vi narrade in honom i bokhandeln för att fråga efter ett nytt slags cirkelar som kallades bildningscirkelar? Han gick hvar dag och frågade, om herrarna inte fått in de der bildningscirkelarna än.»

»Jag kommer i håg», sade den tystlåtna, »en gång när han fick bref hemifrån, hur glad han då blef. Han läste upp för kamraterna långa stycken om lilla systers nya docka som fick rida på kattungens rygg...»

Det blef tyst, och änglarna som gingo genom

rummet, kommo i skepnad af ett par rödögda herrar, följda af två damer med nedfälda gardiner för ansigtena.

Det var tyst ett ögonblick. Det sist sagda var ej rätt i stil med de andra berättelserna.

»Sen började han rita för gubben R^{***}, som hade pension och grävt ned sig på landet. Felix tecknade gipshufvuden i långa banor, ritade 'antik efter Michelangelo', som han sade, och målade aquareller efter gamla dåliga färgtryck, som han utgaf för original af Egron Lundgren. Sen han en gång sagt det, så trodde han det visst sjelf. Han trodde på allt hvad man inbillade honom, men allra mest på sin konstnärsframtid, och utan den tron når ingen sitt mål.»

Det var min allvarsamme granne som öfvertagit berättelsen. Hans röst var sträf och hård, och han satt med armbågarna stödda mot bordet, som han torkat af med sin näsduk. Röken hängde öfver oss, gipspojkarne på väggen blåste outtröttligt i sina pipor, kyparne seglade fram med höjda brickor, folk kom och gick.

»Sedan han sträfvat och knogat ett par år», fortfor berättaren, som numera ej afbröts af de andra, »nådde han äntligen sitt första mål. Han fick fara till Stockholm.

'Säg till kamraterna', lär han ha yttrat kort före sin affärd, 'att om de ämna ställa till någon afskedsfest för mig, så kommer jag inte med.'

I hufvudstaden var mycket olikt mot hvad han väntat. På konstakademien kom han ej in, fastän

han visade fram alla sina kompositioner, och på museet, der han genast stälde sig att teckna, körde man ned honom i egyptiska afdelningen att kopiera mumier och grafstenar och heliga kattor der nere i källaren.

Att måla började han också. Han kom upp på en elevatier och bad läraren garantera att han skulle vara konstnär inom ett års tid, så vida han började ta lektioner der, och fastän denna åstundade garanti vägrades, började han att 'leka med färgerna'. Det var nu som han målade sin stora skizz i olja, 'Morgonrodnaden', en tjusande ungmö, som stod på månskifvan, för tillfället lagd på tvären — ty eljest hade hon ju ej fått säkert fotfäste, och det var ett misstag af Murillo att låta sin himladrottning stå på den skarpa kanten —, och rundt omkring fladdrade en mängd genier i de mest betänkliga ställningar, allt samman med en blå och som han försäkrade Kronbergsk himmel till bakgrund.

Och det var på fullt allvar som han bad sin lärare att få köpa en af hans tomma dukar, stor som en vägg, för att på den utföra sin morgonrodnad med figurer i kroppsstorlek.

Numera kunde hans glada mod icke störas af något. Han talade om en pariserfärd, efter som den verkliga talangen blef så föga uppskattad i hemlandet.

När en vinter var öfverstökad, reste han hem.

Fadern hade nu uppgifvit allt hopp om sin son

och lät honom hållas, ty gubben var rik och sonen hade råd att göra ingenting. Men sysslolös var Felix aldrig. Han studerade på egen hand med en viljekraft som få kunna framvisa maken till, lärde sig utantill en tjock anatomi och målade sin faders porträtt i öfvernaturlig storlek för att studera ansigtets muskler.

Felix var ej fullt den samme nu mera. Han hade blifvit misstänksam, försigtig och tystlåten, trodde ingen och anade att något slags drift dolde sig bakom hvarje ord som sades åt honom.

Han förtrodde mig en morgon, när han var på väg ut för att måla, att han skulle resa till Rom, der han hade släktingar som han skulle bo hos i villa Borghese. Jag skulle inte få tala om det för någon.

I förväntan på affärden till villan, som han beskref med dess praktfulla stora park, målade han nu af alla krafter. Han *skulle* bli konstnär.

Hvar morgon kom han med ett staffli, högt som en stege, på ryggen, gick en fjerdedels mil bort och rodde sedan öfver en sjö för att nå sitt motiv, en 'utsigt i åskvädersstämning'. Han hade hållit på med åskmolnet i sex veckors tid.

En afton kom han tillbaka till staden utan sina målarsaker och sitt staffli, gick in på rakstugan, satte sig framför en spegel och bad herrarne vara goda och skära halsen af honom.

Dagen derefter fördes han till hospitalet i en när-
liggande stad. Det var målet för hans ärelystnad.»

De andra skrattade ej mera. Ingen hade tänkt
på att fylla glasen. En drack en klunk vatten.

Om de hade hört något vidare ifrån honom?

»Ja, han förhåller sig lugn och talar jemt om att
han är en stor, fastän oförstådd konstnär.»

»För hvem talar han om det?»

»Om ingen annan hör på honom, så har han all-
tid en uppmärksam och tålmodig kamrat i en grå-
hårsman som är ut och är in sitter och repar lappar.
Han var en gång en af vårt lands mest ansedda ve-
tenskapsmän.»

Nu var glädjen helt och hållet borta ur laget.

Orkestern der nere stämde upp ett vekt, känslö-
fullt stycke. Tonerna trängde upp dämpade, knappt
hörbara.

»Stackars Felix!» sade han som skrattat mest.

Men min granne invände med sitt ovissa leende,
på en gång sarkastiskt och sorgset:

»Det går alls ingen nöd på honom. Hans far är
ju rik — och Felix är lycklig, det säger han sjelf.
Och han må väl veta det...»

Sällskapet bröt upp för att äta råhackad biff på
Operakällaren. Der återfans den förlorade glada stäm-
ningen.

Höst.

Sunds kyrka ligger på en ödslig backe, som sluttar långsamt ned mot sjön. Strax utanför kyrkogårdsmuren lägger bondfolket till med sina båtar om söndagen; stranden är stenig, och der växa endast några magra tistlar och litet bolmört. Mellan grinden och kyrkporten stå fyra gamla oxelträd i rad, stympade, knotiga, mörkgråa från rot till topp och med krokiga grenar i de våldsammaste slingringar. De skugga öfver templets spåntak med flöjeln, som länge sedan rostat fast, och öfver en del af de väldiga gråstensmurarne, der rappningen fallit af på stora sträckor och der sprickorna blifvit igenmurade med tegel. De gamla träden skugga äfven öfver kyrkogårdens sand, ty der är mest ljusgul sand mellan grafvarna. De flesta kullar sakna vårdar, här och der finnes ett väderbitet kors med slitna kanter och till hälften utplånad inskrift, här en stel granitvård, der en uppslagen bok eller en till hälften uppvecklad pappersrulle af hvitmåladt jernbleck, på en väl vårdad kulle en krans af blommor, qvarliggande från sommaren, vissna gullvifvor och blåklint. Här och der sticker en grästorfva upp, och om sommaren

blomma maskrosor, prestkragar och smörblommor i mängd, — eljes finnes blott sand och stenar.

Från den Stjernhjemska familjegravven, kringgårdad af ett ståtligt gallerverk, tittar 'en ensam syrenbuske upp öfver den fallfärdiga muren, hänger sorgsna grenar mot jorden eller böjer sig undergifvet för stormilarna.

Här håller nordanvinden gerna till. Han kommer i ursinnig fart från stora öde sträckor, der förr var skog, rusar öfver backarna, sveper omkring klockstapelns röda hörn, ristar de få träkorsen, piper in mellan fönsterrutornas blybågar i kyrkan eller beger sig ut på sjön för att ystert rida fram på böljornas hvita skum.

Förbi templet går en smal sockenväg i stora krokar omkring bergshällarna. Bredvid den ligger klockaregården med hvita hörn och ett grönmåladt staket omkring den nätta trädgårdstappan.

Ett stycke upp öfver backarna skymtar prostgården fram: gamla, mörkröda, osirade byggnader med höga tak och ett fönster här och hvar på de tomma väggytorna, utanföre några skuggrika lönnar, en liten trädgård bakom, på gårdens midt en stor sten med derå huggen inskrift:

ÅR

1783

BYGDES GÅRDEN

SATTES TRÄDEN

GRAFDES BRUNNEN

OCH LADES STENEN

AF

P. V. B.

Omkring prestgården steniga backar, ängar, åkrar — och längre bort mörk skog, en jämn brun massa, som skiljer Sunds församling från världen. —

Det är höst nu, dagen är kort, och föga ljus tränger igenom den tjocka, jämngråa molnvägg som stänger för himmelen. Höst är det, gula blad falla i stora hopar ned från träden, sparfvarne gömma sig under takåsen, och ett tätt, nästan osynligt men ihärdigt och oafbrutet duggregn silar ned från morgon till qväll. Hällarna glänsa med frisk, grön, saftig mossa, landsvägen ligger som en mörk dy, och de djupa hjulspåren der äro så fulla af gytjigt vatten, att posthästen ser sig noga före, innan han med varsamma, dröjande steg vågar sig fram på sin nötta väg.

Fröken Johanna i prostgården kan ej en gång företaga sin vanliga promenad. År efter år har man sett henne på samma klockslag vandra stigen fram öfver backarna förbi klockstapeln till komministergården, der pastorn bor, — han som sköter tjensten under prostens sjukdom, — och sedan landsvägen hem förbi magasinet, hvarpå hon gått in på kyrkogården och stannat en stund vid sin brors graf, der den vissnade kransen från sommaren ligger. Hon kan nu ej ens gå ned till sjön och vandra fram och åter på bryggan, hennes vanliga reservtillhåll i ruskväder. Höst efter höst har man sett henne der på samma klockslag gå sina hundratals hvarf fram och åter, insvept i en gammal regnkappa och med kapuschongen

öfver hufvudet, gå och lyssna till vindens sus och vågornas enformiga sång.

Nu måste »prostgårdsfröken» hålla sig inne i de qualmiga rummen med små rutor i de små fönsterna, med gamla, klumpiga möbler, ett stort klockfodral från Mora och blomstersirade kakelugnar. Nu sitter hon i salen, i sin egen vrå. Der hade syskonen lekt som barn, der sutto de ofta vid braselden, och derifrån flydde deras unga tankar långt, långt bort.

»Prostgårdsfröken» — så kallades Johanna, allt sedan hennes yngre syster gift sig och lemnat hemmet — var nära fyrtitalet, hade gråsprängdt hår och många fina rynkor vid ögonen.

Hon läste sitt färska bref. Bredvid henne låg den öppnade postväskan, som »springpojken», den sjuttiosexårige gubben Ekbom nyss hade lemnat. Hon hade som vanligt bjudit gubben på en sup och som vanligt slagit döförat till för hans yttrande, att den smakade efter mera; — sedan hade Ekbom sagt något om väderleken och derpå traskat i den fotshöga smutsen hem till fattigstugan igen.

Det var ett bref med kung Umbertos bild på frimärket, ett tjockt bref från syster Nina.

Lifliga skildringar af den gula Arnos stränder, soliga bilder från vinrankans land. Utsigten från Piazzale Michel Angelo i aftonstunden, — det idylliska Fiesole, — frukosten i olivernas skugga, de små silfvergråa olivernas, — munkarne, som tysta gräfde i sin lilla fridlysta trädgård med arkaderna omkring.

Och allt genomadt af lycka, sann och djup lycka: »Älskade syster Hanna, det fattas oss endast ett: att du vore här med oss.»

I brefvet låg äfven en pressad hvit orangeblomma, plockad af Viktor åt hans svägerska, som lefde der uppe i prestgården långt borta från blommornas och solens land.

Viktor hade alls ej tänkt på dess betydelse, då han sände den, och Hanna visste ej, att söderns döttrar på sin bröllopsdag bära orangekronan på sina lockar.

Hanna vek i hop brefvet.

»Att du vore här med oss.» — Det var ej för henne. —

I det lilla, skumma, låga rummet bredvid salen satt gamle prosten, åttifyraårig, i sin gungstol, satt som han suttit i femton år, allt sedan han blef slagrörd och lam, satt fullt påklädd i hvit halsduk, igenknäppt rock och blänkande skor. Vackra gulbleka drag, pigga ögon, som spörjande liksom ett barns sågo sig omkring i rummets lilla trånga verld, hvitt skägg, som böljade ned öfver det breda men insjunkna bröstet.

»Här är bref från syster Nina», ropade Hanna lutande sig till sin faders öra.

Hon talade alltid till honom i en glädlig ton och visade alltid ett gladt ansigte, — det hade blifvit en vana.

Gubbens ögon strålade liksom alltid, men ansigtet bibehöll sitt vanliga slöa uttryck.

»Ja, ja, ja, ja, ja», jollrade han, utan att visa, om han förstod sin dotters ord eller ej.

Utan att låtsas om hans slöhet började Hanna berätta, hvad systemen skrivit om färden på Lugano-sjön, om Venezias månsken, om det döda Pisa. Och fadern fortfor att jaka till allt.

Då brevet var genomgången, frågade dottern om pappa ville något.

Den gamle lät höra ett brummande läte, började att stamma fram afbrutna ord, som oftast blefvo fastsittande i halsen och dem ingen skulle förstått utom den som ensam skött honom i femton år. Han ville ha sin predikan till söndagen, han skulle läsa öfver den.

Hanna satte ett gammalt hundöradt manuskript på bokställningen och skrufvade fast denna öfver stolens armstöd, och den gamle, som ständigt ville predika och som hvarje vecka kallade till sig klockaren för att gifva honom order för söndagens gudstjänst, började nu att läsa obegripliga ljud högt för sig sjelf. Det var hans vanliga sysselsättning. Han lade ej märke till sin dotters dervaro, och hon gick in i sitt lilla rum, böjande sig i dörren för att ej stöta hufvudet.

Der stod symaskinen på sin gamla plats vid fönstret, en melankolisk kanariefogel satt stum på högsta pinnen i sin bur, en rad böcker trängdes på en

liten hylla. Ett par bibelspråk i rödt och guld, ett stålstick efter en engelsk målning och på byrån en fotografi af syster Nina — täckt ansigte, lifliga drag, leende mun.

Johanna står vid det breda, låga fönstret, lutar sin panna mot rutan och utplånar sakta med handen fläckarne, som hennes andedrägt bildat på det grönaktiga glaset.

Utanför ligger trädgården med uppblötta gångar, kantade af gula löf, med stora svarta fläckar här och der på gräsmattorna — i synnerhet omkring äppleträden, der marken blifvit mera upptrampad, — med afblåsta grenar och lösryckta, våta pilqvistar med bladen hängande kvar. På lönnarnas mossiga grenar sitta frukthylsorna alldeles svarta mellan knippor af rödbruna löf, och de lätt räknade rosorna hänga sorgset från höga, uppbundna stammar, färdiga att vid första vindpust fälla de blad, som ännu hållas kvar, oformliga, skrynkliga, brungula, med ståndarna hopgyttrade till en smutsig massa. Sofforna i löfsalen blänka, våta af duggregnet, och rabatten midt framför Hannas fönster består af svart mull med en mängd runda hål der blomkrukorna stått — hål, som nu äro fyllda af gytjigt vatten.

Ty det har varit sommar, här har varit grönt och soligt, rosor ha blommat och förgätmigejer ha tittat blyga fram mellan tufvorna strax utanför trädgårdsstaketet.

Ja, sommar har det varit, varma, ljusa, härliga

somrar. Då lefde bror Hans, — och då var Viktor här.

Af gammal vana har Johanna öppnat sitt lilla japanska skrin och tagit fram ett par penséer, som förr varit hvita. Nu voro de gula och skrynkliga och hade alldeles förlorat sin friska fägring från den tid, då de blommade i trädgården eller hvilade i rosetten på hennes bröst.

Hon lägger orangeblomman till de andra och medan tankarne och minnena stiga upp ur den japanska asken, far hon sakta med handen öfver sin lilla myrtenbuskes blad —

Han hade kommit en frisk vårmorgon, kommit med bror Hans från Upsala, kommit som en lifvande bergvind till dem i deras ensamhet.

Hanna ler åt sitt minne, hon tillsluter sina ögon och glömmet hösten, regnet, mörkret.

En själ så öppen för alla goda intryck, ett hjerta så varmt, en sådan glöd, en så lidelsefull kärlek till allt stort och skönt, ett sådant brinnande begär att verka för sina medmänniskor hade ingen haft som han . . .

Hon ser på sina ljusa penséer, söker att släta ut deras skrynkliga blad . . .

Man sade att han var ful. Hvilket misstag! Vacker var han, en så trofast blick som han hade ingen. Och han talade om så mycket, som var nytt för dem på prestgården, förde dem in i en ny verld, utvecklade de idéer som jäste i samtidens barm, talade om

det lif, hans drömmar skapat, talade om framtiden, framgången, äran.

Hur hennes blyga blick följde hans i den ungdomliga hänförelsens stunder, hur hon knappt vågade andas af rädsla att gå miste om ett ord, en skiftning i hans lifliga ansigte. Och då han rest, hur många gånger vandrade ej systrarna i trädgården med armarne om hvarandras lif, talande om honom och om sommaren som flytt med honom.

Året derefter tog bror Hans honom med sig igen. Prosten hade då nyligen haft sitt första slaganfall.

Viktor hade blifvit mera lugn. Han stod på öfvergången från yngling till man, talade ej så mycket om framtiden, var ej så säker på framgång och blef ej så lätt hänförd som förr, men arbetade rastlöst och ihärdigt. Och från en främling, som för en tid kunde vara nöjsam att ha till sällskap, hade han blifvit en vän som ej dolde för flickorna sina ungdomsstrider och sina tvifvel och som de båda slöto sig till med en uppriktig vänskap som aldrig skulle svikas.

Hvilka båtfärder i sommarmorgonen, när stränder och vass speglade sig i vågen och ytan visade för den, som lutade sig öfver relingen och såg nedåt, ett ansigte strålande af lycka. Hvilka samtal under promenaderna öfver backarna eller på den öde kyrkogården i oxelträdens skugga, — hvilka små förtroliga aftoncirklar i deras vrå af salen, då skymningen föll på.

Hvad dessa väggar, dessa lönnar, denna steniga väg kunde berätta om flydda, ensamma stunder, anade af ingen! Ständig oro och ständig längtan, hjertats slag vid hans åsyn, en förvirrad önskan att kunna försvinna spårlöst när han kom henne nära. Utbrott af barnslighet, oförmåga att vara stilla. Jublande glädje, som gaf sig luft på de egendomligaste sätt. Långa ensamma vandringar, stilla vemod vid tanken på sin lycka, ödmjukhet vid tanken på sin egen ringhet, stolthet vid tanken på att hans rika hjerta, om hon blott ville det, skulle vara hennes, hennes helt och hållet. Oförmåga att arbeta och på samma gång en brinnande arbetslust, begär att på något sätt få utmärka sig, en längtan att få offra sig för honom, att få dö för honom. Visshet, segersäll visshet om genkärlek och dock tyst oro och tvifvel. Nya tankar, en ny idéverld, väckt i hennes inre, ett nytt lifsinnehåll, en ny verld, skönare, rikare, en varmare sol, en ny måne med sken mera vekt och drömmande än någonsin, nya stjernor, trånande efter lyckan, efter en lycka som ej var en dröm utan som verkligen fans.

Hvilken sommar, hvilken bortkastad tid, hvilken lycklig tid!

Så kom hösten. Viktor reste. Och bror Hans drunknade i sjöns vågor en stormig septemberkväll och fick sin graf på Sunds kyrkogård.

Så kom vintern. Fadern blef lam. Flere höstar

följde, och somrarna voro kalla och glädjetomma, äfven de.

Det blef en svår tid.

Nina var yr och liflig, och till sjuksköterska dugde hon ej. Hon uppfattade ej sin fars önskningar innan han uttalat dem, och den gamle befalde Hanna att alltid sköta honom och att sköta honom ensam. Hon lydde.

Nina hade varit faderns ögonsten, han berömde henne inför främmande, smekte hennes lena hår och sade att hon var sin mors afbild. Hanna visste att lilla syster var många gånger bättre än hon sjelf, hon med sina många fel, — och hon förundrade sig aldrig öfver att systemen framhölls, berömdes, beundrades.

Nina var aldrig road af hushållsbestyr, Hanna skötte hushållet ensam. — Vid gästabud och tillställningar i trakten måste en af döttrarna stanna hemma hos den sjuke; det blef nästan alltid Hanna, och detta trots Ninas invändningar, ty Nina ville aldrig att hennes syster skulle offra någon glädje för sin barnsliga, tanklösa systers skull, — och det var först då Hanna med sin allvarligaste ton förklarade att hon alls ej bragte något offer då hon stannade hemma från de själlösa gillena, som lilla Nina klädde sig i sin nyaste klädning, sydd gemensamt af båda systerna, kysste Hanna och hoppade så upp i släden, gnolande på en valsmelodi och drömmande sig sväfvande i hvirfveln, glad, lycklig, med strålande ögon. Och

Hanna gick in i sitt rum och satte sig i skymningen vid fönstret.

Långt flögo hennes tankar då, och de stannade ofta i ett stilla arbetsrum, der vid lampans sken satt en ung man, murande upp den fasta grundval som skulle bära framtidens ljusa slott, och ibland lutande sig tillbaka i stolen, drömmande sig till en vrå af verlden, till deras vrå i salen på Sunds prostgård. Och minnet kom, och hon gick å nyo vid hans sida under lönnarna, och åter stego samma känslor af lycka, af salig lycka upp i hennes själ men blandades mera än förr med oro, ovisshet, farhågor.

Hvarför denna ovisshet? Hon kom i håg afskedsstunden, hans ord sista gången de stodo inför hvar andra, hans blick, då de sist sågo in i hvar andras ögon. Hur log hon ej då hon hvilade vid sitt ljusa minne. — Och med hvilket långt handslag de skilts åt. Det låg längtan, hopp, visshet deri.

Hon hade flugit bort från verkligheten, hon hade i sina tankars flygt glömt fadern, som blef allt sämre och som hade henne ensam till vårdarinna, och en gång grep hon sig sjelf på bar gerning, då hon undrat om det var på en graf som den nya vårens rosor skulle slå ut.

Hvilken sjelfvisshet! Hon blef dubbelt öm mot fadern, vek ej från hans sida annat än för att sköta huset eller för att hjälpa behöfvande, läste för honom och fördrog tåligt hans svåra lynne. Och hur tackade hon ej sin gud att han ej straffade hennes

brottsliga tanke genom att taga fadern ifrån henne, hur glad blef hon ej då läkaren sade att med prostens starka kropp kunde han lefva ännu många år . . .

Hanna märker ej att hon börjar plocka bladen af sin lilla myrten . . .

Der kommo långa, mörka höstaftnar, lämpliga för allvarliga tankar, stormar kommo och hastiga väderskiften, och så kom vintern och bredde sin liksvepning öfver den natur som nyligen prunkat i sommarljus och blomsterdoft.

Der inne satt fadern. Nya sjukdomsfall beröfvade honom allt mera själsförmögenheterna, men hans kropp var stark. Och ingen annan än Hanna kunde vårda honom.

En dag kom Viktor åter, nu en man, hvilkens rykte flugit före honom. Hon visste en, som velat kasta sig i hans armar, — men som lugn och allvarlig gick honom till mötes, lade en kall hand i hans och bad den gamle vännen vara välkommen. Hon mins en, hvars blickar ofta irrade till henne med ett undrande uttryck utan att någonsin möta hennes, som ständigt fann framför sig en lugn, blek kvinna, som talade så som en äldre syster talar till sin unge bror.

Hon hade fattat sitt beslut.

Som förr gick Viktor och promenerade mellan båda systrarna, den ena tyst, sluten och gerna öfverlåtande åt Nina att fångsla deras gamle vän med

sina barnsligt älskvärda frågor, sitt lifliga lynne och sitt goda hjerta.

Förr hade Viktor mer än en gång sagt att Hanna kunde göra med honom precis hvad hon ville. Han *måste* lyda henne. Nu märkte hon att han gled henne ur händerna, -- och det var hennes pligt att ej hålla honom qvar. *Det* hade dock varit så lätt!

De båda systrarna talade nu liksom förr ofta sins emellan om Viktor. Nina beundrade honom alltid, men kunde ej förstå, hvad han fann för trefnad i en enslig prestgård i sällskap med två flickor, af hvilka åtminstone den ena var skäligen obetydlig. Ännu mindre förstod hon, att han kunde med nöje höra på hennes barnsliga prat, och allra minst, hvarför hans blick så ofta halkade förbi Hanna och stannade vid henne sjelf med ett värtaligt uttryck, som hon lätt skulle förstått att tolka, om hon blott kunnat tro att något dylikt varit möjligt.

Det *var* möjligt, det visste hennes äldre syster och äfven Viktor lärde sig det småningom. Han talade med den förståndiga Hanna om sina planer.

Och Nina blef lycklig. För henne var nog denna sommar härlig som barndomens soldagar, och mer än en afton kom hon in till sin syster för att utan ett ord taga henne i famn och riktigt krama henne.

Ibland föll det henne in, att Hanna ej mera tyckte om Viktor. Hon talade inte till honom så som förr, -- och nu skulle hon visst inte förtro åt honom hvad hon ej ville tala om för någon annan...

och det hade Hanna gjort förr, neka till det. »Är han inte värd ditt förtroende, stygga syster?»

Så hade hon kysst Hanna och skrattande och gråtande på en gång bedt henne om förlåtelse för sina dumma ord, hvarpå hon skyndat ut, i dörren visande för systemen ett par strålände ögon och ropande god natt.

En förmiddag stod Hanna här vid samma fönster. Då såg hon dem komma arm i arm stigen framåt som ledde öfver backarna från kyrkan, och hon tänkte att för dem låg nog ej denna strand öde, tom, stenfyld.

Der inne i salen hade hon slutit sin älskade lilla Nina till sitt bröst och med ett fast handslag sett Viktor djupt in i ögonen. Hans blick trängde nog ej lika djupt.

Han tackade Hanna rörd för hennes trofasta vänskap.

Och hon hade bundit Ninas brudkrona af sin egen myrten. Och gladdes hjertligen för hvarje bref, hvare de unga gifvo uttryck åt sin lycka.

Sedan dess ha många år flytt.

Viktors bana förde till seger, till framgång. I somras var han på Sund med sin unga fru och sin lilla ljusögda dotter, som enligt moderns önskan hette Hanna. Den gamle presten var då fullkomligt barn på nytt, läste ideligen öfver predikningar som aldrig blefvo hållna och talade på obegripligt språk med mågen om händelser från många år tillbaka, som denne aldrig hört talas om.

Så reste de unga till Italien.

Det är höst nu, foglarna äro stumma, och rosorna ha vissnat, och lugn har kommit efter stormarna.

Hanna är också lugn. Det är endast när bref kommer med kung Umbertos bild på postmärket och med glödande skildringar af sommaren der nere, medan snö och rusk och grå himmel herska i nordn, endast då händer det, att en tår smyger sig upp i den ensammas ögonvrå, en tår af längtan, af saknad. Men hon torkar genast bort den, hon har allt från barndomen lärt, att det är bäst som sker, hon har äfven lärt sig att vara nöjd med sin lott, och hon är glad att kunna hjälpa och trösta alla sockenbor som behöfva hjälp eller tröst.

Hanna sitter i sin vrå. Hennes tankar gå långt som förr, men till andra mål.

Utan att märka det har hon bit för bit ryckt sönder sin lilla myrtenbuskes blad.

Utanför regnar det, fint, omärkligt och ihärdigt, bladen falla hopgyttrade och tunga från qvistarne. Hanna läser om fågelsång och tarantella, om ungdomsmod och framtidshopp.

Hon afbrytes af sträfva, mödosamt framträngande hostningar från rummet bredvid.

Fadern har tappat sitt koncept i golfvet. Hon tar upp det, ropar gladt: »se der, pappa!» och fäster det stadigt på bokställningen, hvarpå hon ger in åt den gamle några teskedar sockervatten.

Går sedan tillbaka till Ninas bref, till Viktors orange och till sina penséer.

Karlberg.

Det var först ett herresäte. Karl Karlsson Gyllen-
hjälm anlade slottet år 1639 på det gamla krono-
hemmanet Botomtás — det nuvarande Tomtebodas —
mark. Det Karlberg han byggde upp och namngaf
var ett högt trevåningshus med frontispis och höga
gafflar sirade med snirklar och barockornament. Öfver
det branta tegeltaket höjde sig ett torn och bakåt
löpte två envånings flyglar, äfven dessa försedda med
högt tak och höga, smala skorstenar.

Magnus Gabriel de la Gardie var den förste af
slottets egare som fann det för litet. Han lät arki-
tekten de la Vallée, den franska barockstilens repre-
sentant i vårt land, bygga om det. Två korta flyglar
tillsattes nedåt sjön, portalen togs bort och skänktes
till Solna kyrka, tornet slopades, och det nyskapade
slottet omgafs på tre sidor med en stor park, »be-
hagelig och full med allehanda skuggrika träd, såsom
i en tjock skog».

Karl XI reducerade naturligtvis detta slott liksom
så många andra till kronan, och Karlberg blef sedan
en kär vistelseort för den kungliga familjen.

Flera blad i Erik Dalbergs Sveciaverk visa oss slottets utseende på denna tid eller visa åtminstone hur det och dess närmaste omgifning *borde* ha sett ut, ty som vi veta lät den store tecknaren ibland inbillningskraften föra sig något för långt, lät korta afstånd blifva ganska långa och fylde tomma platser med något vackert och lämpligt föremål, som i verkligheten kanske aldrig prydt de samma.

Framför slottet är en öppen, stenlagd borggård med en staty i midten. Terrasser sträcka sig ned åt sjön och broar med små paviljongr i hörnen skjuta ut i vattnet.

Slottstaket krönes af en balustrad, och högst uppe på klocktornet står en sveastaty stödjande sig mot spjutet och med skölden i sin andra hand.

Parken är mycket större än i vår tid. Den bjuder på stora, jämnskurna gräsplaner, på terrasser, öfver allt prydda med statyer och små obelisker, på fem större och mindre dammar med vattensprång, ett stort växthus med arkader, marmorstoder, blommor, små granar och gröna snirkclar i sanden.

Utanför parken ligger Djurgården, som enligt Dalbergs åsigt sträcker sig ända bort till »*Meeler lacus*». Äfven der finnas raka gångar strålande ut från någon rund plan, der en kiosk eller en staty har sin plats. Här ligger på en kulle »*Dianæburg*», ett vackert, kupoltäckt tempel, dit höga, breda trappor leda upp.

På alla gångar är lifligt. Skuggad af en ofantlig

parasoll, buren af pager, kommer hennes majestät gående, omgifven af damer i tornhöga hårklädslar och af uppvaktande herrar under väldiga peruker. Hillebardierer och landtfolk med räfsor gå tama omkring ibland rådjuren. Solen skiner ned på sandgångar, rabatter och blommor, allt är lif och rörelse.

På detta slott lefde drottning Ulrika Eleonora sitt ensliga lif, här dog hon, och här sågo de efterlevande hennes ande gästade det ställe som i lifvet varit henne kärt. Här sprang hennes lille son omkring och lekte Alexander, och hit förde man en gång hans lik, då kulan från Fredrikshall satt punkt efter hans äfventyrliga lefnadssaga.

Det var Gustaf III som förlade »krigsakademien» till Karlberg, och dermed var det kungliga lustslottets tid för alltid förbi.

Detta befans naturligtvis otillräckligt för sitt nya ändamål. Och nu började man att ändra och förstöra allt hvad förstöras kunde. Planteringarna jemnades med jorden, de delar af parken som med terrasser och små dammar lågo på sidorna om slottet slopades, orangeriet flyttades till Drottningholm, statyerna packades in, olympens gudar och gudinnor reste sin väg i känsla af att de numera hade intet der att göra, och på hvar sin sida om slottet uppstodo snart två långa, långa flyglar, hvitmenade, oprydda, fria från all slags formskonhet och snarlika ett par kaserner, hvilket de också äro. Mellan dessa båda oformliga stenhopar inklämdes Ulrika Eleonoras

slott, dess former syntes ej mera, klocktornet föll och blef aldrig ersatt, ornament och prydnader skrapades bort och murarna rappades. Framför byggnadens fasad utjämnades den stora borggården, lång som en vinterqväll, sandig som ett ridhusgolf och tråkig — som hela Karlberg. Borggården sträckte sig ned till sjön och blef senare kantad af aderton popplar, noggrant rättade på ett led. De sköto snabbt i höjden, dessa träd, de trifiedes afundsvärdt väl i den jordmån dit de blifvit satta, och nu blicka de högt öfver slottets tak till sina ålderstigna fränder, de väldiga gamla lindarna, som skugga öfver parkens gräsmattor.

Den är vacker, parken, kanske just därför att den ej är så vårdad som den kunde vara, vacker med sina gamla lindar, aspar och lönnar, här och der blandade med en knottrig ek, som sträcker sina knöliga grenar långt omkring sig, vacker med de långa, raka alléerna, öfver hvilka löfhvalfven sluta sig som götiska hvalfbågar, med den lilla dammen, en kvarlefvad från fordom, mot hvilkens aldrig upprörda yta alla träden i närheten buga sig, längtande att få bada sina blad i det ljumma vattnet, der andmaten blommar ostörd. Här ligger ett litet anspråkslöst kafé, en filial af Karlbergs värdshus, här stryker jernvägsbanken tätt förbi med hvisslande lokomotiv och rasslande vagnar, som gå till Norrland och till Bergslagen, och hela trakten bortåt Norrtull är totalt förstörd af banlinien till stora Värtan.

Djurgården med sina gångar, sina kiosker och sitt Dianæburg är förvandlad till ett ojämt och soligt exercisfält, af eleverna kalladt Pampas. Der ligga dessa i läger om sommaren, der marschera de miljontals gånger fram och tillbaka i front- och flankställning, rättade eller orättade, i kolonn och linie, der skjuta de i hjäl granbuskar och stenar, der ligga de framstupa i skyttelinie, krypa på alla fyra med geväret i handen och rusa under vilda hurrarop och med fäld bajonett den osynlige fienden inpå lifvet.

Pampas omgifves af skogsdungar, som sträcka sig ända fram till Ulfundasjön, der badhuset ligger. Dit marschera alla eleverna under befälets tillsyn hvarje middag om sommaren, kommenderas ned i vattnet och upp igen.

Vägen utefter stranden längre bort är särdeles vacker, och utsigten öfver sjön till Kristineberg och Johannelund tål att ses en klar och lugn sommardag.

Skotten ljuda med några sekunders uppehåll mellan hvart. I dessa nejder går ingen säker utom korna, som i orubbligt lugn beta här dag ut och dag in utan att besväras af andra tankar än på de retsamma flugorna.

Ett stycke förbi skjutbanan, bakom en äng der hästar ständigt beta, ligger Ingenting, på andra sidan jernvägen är Tomteboda, och bakom småskogen, försvarad af redutter och allehanda befästningar, uppförda af kadetterna under årens lopp, ha vi det täcka Solna med dess åldriga, vörnadsvärda tempel och

den lilla fridfulla begravningsplatsen. Strax bakom denna vidtager nya kyrkogården, solig och torr med kors vid kors och stora öde sträckor som vänta.

Öfver oss susa Solnaskogens spikraka och skyhöga mastträd.

Myggen surra. En trumpetsignal ljuder skarp och liflig. Det sista skottet smäller af, dess eko dör bort, och nu höres sång, frisk, stark och föga skolad. Det är eleverna som komma marscherande rörande upp dammet på landsvägen, komma svettiga och solbrända och sjungande för full hals en visa som genljuder vida omkring.

Ailla helt unga, friska, kraftfulla pojkar, de flesta med en marskalksstaf i ränslarne. De föra med sig en frisk fläkt der de komma i liffull takt. Framför truppen luffa hundar med tungorna hängande långt ur gapen, och efter springa barn, klädda i granna kaskar med hvita plymer och ystert svängande sina leksakssablar.

Sången är slut. En tenor stämmer upp: »Sjung om kadettens lyckliga dagar, — låtom oss fröjdas i ungdomens vår...», men han tystas genast af flera röster som ropa att det är en »fiskvisa», föga passande för elever vid kungliga krigsskolan. — Vi behöfva väl ej tala om att »fisk» är liktydigt med en civil person. — Och så stämma de i stället upp en sång om »den stackars tjensteflickan» — det är ingen fiskvisa — tills man kommer in i bagarhvalfvet, der

»gif akt» kommenderas, alla röster tystna och geväret tages i den reglementerade ställningen.

Halt på borggården. »Tack för i dag!» ropar befälhafvaren. »Hurra, hurra!» svarar truppen.

I språngmarsch in i logementet med gevär och packningar, handduken öfver axeln, och så att skölja bort dammet och hettan i Ufsundasjöns våg.

Några rada upp käglorna på borggården och rulla fram de slitna kloten, andra styra kosan inåt parken, tända sin efterlängtade cigarr och sträcka sig i hängmattan eller på sofforna omkring kyrkplanen, andra åter lossa seglen och stöta båtarna från land.

Då det lider mot mattimmen samlas de igen. Postkarlen kommer från staden med bref och tidningar. Trumslagaren tar fram sin gamla trumma, språkar med ungdomen och bjuder på snus.

Klockan slår. Uppställning! Jourhafvande officeren kommer. Hvarje korpral lemnar af sitt korpralskap: »Alla närvarande!» Venster om marsch in i matsalen.

En timme senare röres trumman å nyo. Nu blir allt tyst. Eleverna ha gått och lagt sig att hvila ut efter dagens strapatser, officerarne sitta utanför kaféet vid sitt eget bord, som ej får upptagas af några »fiskar».

Sjön ligger lugn, popplarna stå i »gif akt», sommarnöjena på andra stranden ha öppnat dörrar och fönster på vid gafvel. Ett par roddare äro ute. Bakom fabriksröken från Grundsborgs och från Bo-

linders verkstäder synes Stockholms utkant och Klara och Riddarholmskyrkans torn.

En klocka slår långt borta — vid Atlas eller Rörstrand.

Mörkret sveper sig öfver nejden. Dimmorna lägga sig öfver sjön. Det är natt, en mild, halfskum nordisk sommarnatt.

* * *

Hvarje dag exercis på Pampas. Ibland längre marscher, nattliga öfningar med oförmodade anfall och oförutsedda rörelser — och oförutsedda »uppsträckningar» af befälet. Broslagning på dammen, kullerbyttor ned i vattnet och skadeglada skrattsalvor af dem som befinna sig på det torra. Målskjutning med kanoner på Ladugårdsgärdet, kartläggning af trakten omkring Karlberg. Ute från morgon till qväll, friskt lif, upptåg och pojkestreck och alls ingen tanke på stundande lektioner och på väntande examina. Tids nog att söka rätt på böckerna när hösten kommer och man motas in mellan fyra väggar. Om sommaren äro alla sorger glömda, då gassar man sig i solskenet och njuter af sin sorgfria tillvaro.

* * *

Det är vinter.

Genom höga, isblommiga fönster skiner månen in i logementet. En ruta har under en liten skärmytsling på aftonen blifvit utslagen, och i hålet har

man stuckit en aflång hufvudkudde, en så kallad »pöl». Utanför stå träden, tyngda af rimfrost.

Det är kallt inne i det stora rummet, der tjugu unga män sofva. Ibland vänder sig en af dem och drar filten upp öfver sitt hufvud.

Dörren öppnas, och »lassen» — på svenska uppassaren — kommer intassande med ett fång ved på armen, tänder en sömnig gaslåga och gör upp en försvarlig brasa i kakelugnen. Kort derefter dånar trumman utanför. Det är gamle Ravailac som redan är uppe och tar sin vanliga morgonpromenad utefter logementsflygeln.

Ingen vaknar, korpralen ropar i sömnen »opp!» men ingen hör hans ord och ingen rör sig. Tio minuter senare vakna alla samman af gammal vana, och nu blir det med ens lifligt. Tjugu unge män springa om hvar andra, få fatt på sina frusna kläder, borsta nödtorftigt sina stöflar vid pallen bredvid kakelugnen, ta på sig mössorna och hänga spensarna öfver axeln — allt i en handvändning. Inom fem minuter äro alla färdiga, ha slätat ut filten öfver sina bäddar, stoppat ned den ordentligt utefter kanterna och stält sig sjelfva framför sänggafveln, färdiga till morgonvisitationen.

»Gif akt! Se till venster!»

Jourofficeren kommer, mottager dagrapporten och går.

Efter honom kommer »Gaslander» — det är den uppassaren som tänder och släcker gasen — bärande

en klädkorg full med hårda, torra morgonskorpor. Man tränges om korgen och tar med styrkans rätt så mycket man anser sig behöfva för att uppehålla lifvet tills frukosttimmen slår.

Venster om marsch, på med spensarna och upp i klassen! Ute är friskt, solen har ännu ej vaknat, och dimman ligger öfver sjön.

Dagens arbete börjar.

På morgonen åhör man föreläsningar, ritar sedan med allt annat än konstnärlig hand kanoner, kartor och fästningsverk, cirklar, berg och jordhöjder, pinas med olösliga problem och anstränger sig att draga tuschlinier så fina att intet meniskt öga förmår upptäcka dem. Man gymnasticerar, klättrar på lina som apor i bur och hoppar vildt öfver trähästar och kamrater, tills middagstiden är inne och man samlas på borggården.

Den gamle trumslagaren Ravailac, som med sina hvirflar håller ordning på den unga skaran, har tjenat vid krigsskolan så många år att han känner hela den yngre hälften af svenska härens officerare, kallar dem vid de nummer de innehaft under sin kadettid och berättar otaliga historier om upptåg och pojkstreck, tillställda af dessa samma herrar som nu äro så gamla och så stränga.

I dörren till corps-de-gardet står en lång figur i skinntröja och träskor. Det är »repetitören», han som slår timslagen på klockan nere vid ångbåtsbryggan. Han är till själ och hjerta fastän ej till yrke

militär, tar vördnadsfullt af sig mössan för hvarje uniformsklädd herre och föraktar djupt allt hvad »fiskar» heter. Han har på många år ej satt sina traskor på hufvudstadens gator, ty hvar gång han ämnat sig dit har han hamnat på ett näringsställe vid Rörstrand som låg så försåtligt i hans väg. Det var han som en nyårmorgon klockan åtta slog trettio två slag på klockan, förklarade för befälet, som ursinnigt kom nedrusande, att »det var lögn i f-n», och till straff för detta subordinationsbrott blef skild från sin befattning, men snart dök han igen upp på Karlberg och stod som vanligt i corps-de-gardets dörr, seende med lifliga ögon på sina älsklingar när de stälde upp sig till matparaden.

Middagen intages, ett korpralskap vid hvarje bord. Då alla ätit stiger korpralen upp och stampar i golfvet, och då alla borden stampat, rapporteras det till löjtnanten, hvarpå rapportören ropar: »får stiga upp!»

Följer sedan en lång och tråkig eftermiddag i »klassen», ett jättestort rum med hvita klumpiga skåp till väggklädnad och klumpiga svarta bord och bänkar till golfprydnad. Der sitter man och läser tyst eller pratar tyst, medan lamporna ryka och sprida sitt sömniga sken öfver hundratals hufvuden och lika många kadettjackor med blanka knappar.

Klockan sju är arbetet slut för dagen. Då kommer »Gaslander» och släcker lamporna, och efter honom följer slottets garnison, en skara qvinliga tjänstear, väpnade med damborstar och qvastar.

Eleverna skiljas åt olika håll. Ett fåtal förirrar sig in i biblioteket, ett litet rum som bjuder på några gamla böcker och ett schackspel, andra gå ut eller sätta sig att dricka punsch någonstädes der de äro trygga. Klockan åtta marscherar man ännu en gång in i matsalen för att äta gröt och mjölk eller mystiskt tillagade köttbullar. Sedan uppehåller man sig i logementet som är föga hemtrefligt, slår sig ned i närheten af gaslågan och läser dagens tidning, så vida man har någon sådan, eller sitter melankolisk på sin säng och inväntar trumhvirfveln, som då klockan ändtligen slår nio kommenderar ungdomen i säng.

En kvärts timme senare släcket gasen af osynliga andar, och nu störes stillheten endast af ugglornas skrän utifrån parken och af den outtröttlige piketofficeren, som med sin blindlykta i handen går genom rummen för att öfvertyga sig om att de unga sofva godt.

På sådant sätt förgick kadetternas vinterdag ännu för några år sedan. Deras sysselsättning är ännu den samma, dagen indelad på samma sätt, men civilisationen har trängt till och med inom »inrättningens» murar. Nu skämmer man bort ungdomen, och mera än en gammal militär anser det som en onödig lyx att eleverna, som betala sin karlbergskurs med många hundra kronor, ha dubbla fönster i sina sofrum, få kaffe om morgnarna och ha duk på sitt matbord. Nu ha de också en »mess», dit de rusa in strax efter hvarje mål för att äta sig mätta, om de

ej äro det förut, der de få röka och spela bräde om qvällarna och på bästa sätt få förjaga aftonens långa, ledsamma timmar.

Så går dag efter dag. Under första hälften af hvarje vecka lefver man på minnen från söndagen och under de sista dagarna på hoppet att få roligt nästa permissionsdag.

* * *

Karlbergslifvet är nu något helt annat än hvad det varit. Penalismens tid är förbi, förbi är den tid då de nykomna kadetterna voro de äldres betjenter, borstade deras stöflar, sprungo ärenden och fingo örfilar till lön; förbi äro dessa år till hvilka så många officerare längta tillbaka, förbi »ynglingens lyckligaste tid, full af fröjder och leende illusioner».

Numera kan det ej blifva tal om att eleverna få sin uppfostran vid krigsskolan. Nu äro de studenter och fullvuxne män då de komma dit, och den femton månader långa vistelsen på lustslottet hinner ej »uppfostra» dem på det förträffliga sätt som med sådan framgång användes förr.

Men den kamratanda som alla officerare prisa såsom det bästa inom krigsskolans murar, den är borta nu. De känna hvarandra ganska litet dessa ungdomar, som lefva i något öfver ett års tid under samma tak och nära nog i syskonsäng. Redan den första dag de tillbringa här dela de sig i kotterier, gamla skolkamrater, volontärer som gjort möten till sam-

man, män från samma stad, samma provins. Den öfriga hopen bryr man sig föga om, lär sig deras namn och nummer, pratar med dem, hjälper dem med ett och annat, bryr sin hjerna till samman med dem för att utleta något »bryggvals» hemlighet, — men det är också allt. Någon närmare sammanslutning blir ej af.

* * *

Så kommer våren, efterlängtd af alla.

Ett och annat svärmiskt undantag bland eleverna börjar att på fristunderna vandra omkring ute i naturen. Snön smälter bort, och snart återstår af den endast en och annan fläck mellan de mossiga bergsknallarna. På sankta ställen ha bildat sig stora dammar med grönaktig issörja och vatten, som speglar en blå himmel, dit gråa stammar peka. Gångarna blänka i solskenet, våta som de äro och med en smal rand af snö utefter hvardera kanten. Flaggan vajar lustigt uppe på slottstaket, bantågen rusa pilsnabbt genom parken, lemnande efter sig ett hvitt rökmoln, vinden susar starkt och oafbrutet i trädtopparna, björkarnas stammar lysa, nytvättade af vårregnet, och granarna hänga sina grenar, medvetna om, att ingen mera bryr sig om dem, då de andra träden rundt omkring fått på sig sin gröna sommarskrud.

Blott sofforna blefve utställda på sina gamla platser, skulle sommaren komma. Men de äro ännu kvar

i musiktemplet, skamfilade, slitna, utan färg, vräkta öfver hvarandra.

Ulfundasjön är blå, men framför slottet ligger isen våt och mjuk med spår af medar och hästfötter. Der ute vadar en pojke, som är fatalist och trotsar ödet. Stadshagens furuskog står med sol på topparna och mörka saftiga skuggor nedtill och ser ut som gammal sliten mörkgrön sammet. Genom mossan ser en bländande liten solglimt fram, linierande ljusa ränder utefter sluttningen, der lifliga bäckar sippra ned. Kråkorna skräna, der de flaxa omkring, och alla fåglar ropa högt, att det är vår.

Eleverna sitta i klassen uttråkade och sömniga. Alla äro ungefär lika klädda, alla kortklippta och slätkammade. Alla ha de genomgått en rekrytskola, äro förklarade lämpliga och ha koletten trängt igenknäpt om sin personlighet.

I högsätet tronar jourhafvande korpralen, till ålders kommen, vördnadsvärd, med löjtnantsmustascher. Han är en inflytelsesrik man. Han har varit vid krigsskolan så många år, att han blifvit upphöjd till sina kamraters förman, han trifs utmärkt väl här och frodas som popplarna på borggården, men så är han också mäktig och har mera att säga än då han en gång i verlden har knagglat sig igenom sin officersexamen och blifvit löjtnant. Det är ej rådligt att reta eller att motsäga honom, och det gör heller ingen. Hans jämnåriga äro länge sedan officerare, han skäms att visa sig i kadettuniform på Stockholms

gator och går därför sällan in till staden förr än i skymningen. Då han slutligen är nära att blifva struken ur rullorna, tar han en nödtorftig officersexamen och döljer sig vid något regemente så högt uppe i Norrland som möjligt, der officerskårerna äro små och der han sålunda ej kan få till förmån allt för många af det yngre slägte, som under hans långa karlbergs-tid kommit till »inrättningen» och gått ut derifrån.

Vid öfversta bordet sitta samhällets äldste, de kvarlevande »gamla kadetterna», och vänta på att blifva korpraler, allesamman.

Följa sedan kavalleristerna, sammanträngda vid ett par bord, skilda från den öfriga hopen.

De flesta af dem tillhöra högadeln. Der sitter den verkliga ädlingen i ett par lysande exemplar, och ädlingen, som blifvit mindre lyckad, der finnes öfverlägsna hufvuden, dussinbjernor och individer utan hufvud alls. Der finnes blifvande patrioter och stora jordegare — och blifvande hofmarskalkar, generaler och kommandörer. Der sitter genomhederligheten bredvid bördsdrygheten och råheten bredvid barnsligheten.

En hastig blick öfver de andra. Rader af blifvande storheter, af verldsmän, landtbrukare, gymnaster. Der finnas sådana, som skola arbeta sig till döds, och sådana, som skola dansa sig till rikedom och anseende. Der finnas herrar, som trifvas på Karlberg blott de få sin sup före middagen, få bälga i sig punsch i smyg och göra allt som är förbjudet.

Der finnas lugna, slutna personer, som sällan skratta och som se ut att ha förskräckligt tråkigt. Der finnas trygga, groflemmade skåningar, godmodiga, vänfasta, säkra i alla väder. Der ses flinande pojksansigten, klipska ansigten, uttryckslösa ansigten, bondiska ansigten och många vanliga ansigten. Det hela en samling unge män, hvarken sämre eller bättre än lika många, sammanförda ur andra samhällsklasser.

Deras namn höras sällan. De flesta uppkallas vid sina nummer eller vid de »karlbergsnamn», som blifvit dem tilldelade vid kursens början och som ibland följa dem genom hela lifvet. Der fins Fia, Prisse, Gråbom, Ryggbastet, Bläckstadius, Gaminen, Jan Erik, Silkeskaninen, Adonis etc. — för att ej tala om Kioku, ett namn som går i arf från den ena kursen till den andra och alltid tilldelas någon, som anses vara ett lämpligt föremål för drift, — och för att ej nämna de namn, som nyttjas då man talar *om* sina lärare, men ej då man talar till dem.

* * *

Mången, som beskrifvit krigsskolan utan att känna till den, har talat om kamrattyranni, om förtryck, råhet och våld. Men det mest kännetecknande för kadettlifvet är svaljet mellan befäl och elever. De unga skola lära sig att tiga och lyda, förmannen har alltid rätten på sin sida, arrestdörren står alltid vidöppen, och en hvar är herre öfver sin stackare. —

Det var en lördag i början af hösten.

En af befälet, den mest aktningsvärde man på jorden, då han ej förifrade sig, kom in i klassen med olycksbådande ansigte, tunga steg och sabeln skramlande utefter golfvet. Han ropade tvänne af eleverna, två högadliga namn.

De kallade trädde fram på golfvet.

Nummer femtio Ridderskans hade sagt åt en nära bekant, att maten som eleverna fingo ej var sådan den borde vara.

Nummer sjuttio von Ihlen hade sagt det samma åt sin fader.

Anklagaren, för hvilken någon tjenstvillig man rapporterat de fälda orden, hade börjat tala allvarligt och lugnt om kårens anseende men retade småningom upp sig alltmera och slutade med att öfverösa de båda syndarne med en störtskur af ord, sådana de båda aldrig hört förut, ej ens af korpralerna under »mötet».

Omkring stodo i aktningsfull tystnad hundra elever.

Nummer femtio Ridderskans blef dömd till två dygns arrest, men nummer sjuttio von Ihlen fick ett lindrigare straff, som bestod i permissionsförbud för två söndagar. *Han* hade icke talat förklenande ord om maten till andra än till sin fader, kammarjunkaren, som af sina intima benämndes »dagens nyheter», därför att ingen kunde så fort som han sprida ut i verlden hvad han fått veta.

Domen var afkunnad. Kamraterna stodo i akt-

ningsfull tystnad. De voro så vana vid det, som försiggick, och flertalet hade förut varit med om något liknande.

Nummer femtio Ridderskans var en blek ung man, som helst gick ensam och lät sina tankar flyga, som gerna läste men ej i de föreskrifna böckerna och gerna tänkte men sällan så som det var hans pligt att tänka, och som således var oduglig till militär. Han var en inbunden natur, talade litet, älskade att ligga på ryggen i gräset och se upp till himlen, att ströfva omkring borta i skogarna eller utefter Ulfundasjöns strand — men fann föga nöje i att sällskapa med sina kamrater och deltaga i deras samtal.

Då Ravailac på söndagsmorgonen lät sin första trumhvirfvel dåna ute på borggården, steg nummer femtio upp, såg sig omkring i arresten, gick fram till fönstret, som helt litet och prydt med galler af jern satt högt uppe på väggen, stack sin hand in mellan jernstängerna och öppnade den lilla plåtlucka, som tjenade till ventil.

Sparsamt smög sig en och annan frisk fläkt in i det ötrefliga lilla rummet, och solen sken skarpt på den kritstrukna vägg, som stängde för utsigten. Det var endast när den inneslutne steg upp på en stol och tittade snedt ut mellan gallren, som han kunde se åt höger de stora lindarna i parken, åt venster ett litet stycke af borggården, två popplar och mellan dem en strimma af sjön.

Der hördes utifrån ett buller, som kom honom att hoppa ned och att i en handvändning gömma undan ett glas med några blommor i. Hvarför han dolde dem, visste han knappast sjelf; han kom i håg hur löjtnanten helt nyligen på en fältmarsch förbjudit kadetterna att pryda sina mössor med blommor »och sådant skräp».

Nyckeln vreds om i låset, dörren öppnades och in kom jourofficeren med långa mustascher och osynliga ögon, kastade en blick omkring rummet, såg att allt var som det skulle, att invånaren stod uppställd på sin reglementerade plats framför sängen och att han hade alla knappar igenknäppta i sin allt för trånga vapenrock.

Efter löjtnanten kom »lassen» med ett bröd och en mugg med blåskiftande mjölk. Så gingo de båda som hade sin frihet, bommade till dörren och llemnade arrestanten ensam med sina tankar.

Han åt och drack, tände sedan en cigarr och aktade sig att komma nära intill fönstret, för att ej adjutanten, som bodde midt öfver, skulle se det lagstridiga tilltaget.

En half timme efter morgonvisitationen kom veckhafvande korpralen och släppte ut n:r femtio, som klädd i parad men såsom fånge beröfvad sitt sidovapen skulle deltaga i kyrkparaden enligt lagens föreskrift. I kyrkan fick han sitta nederst vid dörren på en särskild liten skambänk bredvid Gaslander. Han såg derifrån nackarna af hundra kamrater, som gä-

spade, sofvo, läste Söndags-Nisse eller hörde på prestens tal om kristlig undergifvenhet, men lät ofta blicken irra ut genom fönstren till lindarna, som skiftade i gult, brunt och rödt, till parken, som låg utanför så fridfull som naturen är en helgdagsmorgon i oktober, då sommaren har kommit på afskedsvisit.

Gudstjensten slutade, kadetterna skyndade till staden, och arrestdörren slöt sig å nyo efter den unge »femtio». Han kastade sig på sin säng och började studera tjänstgöringsreglementet, men då den tjocka boken halkade ned på golvet, så tog han ej upp den utan lade händerna under hufvudet och stirrade upp i taket. Så låg han tills lassen kom in med middagsmaten, — och sedan tog han upp det tjocka reglementet, som gått sönder i ryggen.

Ibland gick han några hvarf fram och åter i sin bur, tog glaset och luktade på sina blommor, som redan börjat vissna och alls icke ville trifvas der inne. —

N:r sjuttio von Ihlen, dömd att tillbringa söndagen ute på »inrättningen» och att flere gånger under dagens lopp visa sig för jourhavande officeren, roade sig på bästa sätt. Han skickade en af lassarne till värdshuset efter smörgåsar och bränvin, som han gjorde slut på i sällskap med den första dertill hågade kamrat, han studerade en uppbygglig roman utan titelblad, tog sig en grundlig middagslur och funderade sedan länge och väl öfver lämpligaste sättet att sluta sin hvilodag.

Hvad det var olidligt der ute! Aldrig voro lustslottets kala væggar så enformigt hvidstrukna, aldrig stodo popplarna så linierätt utefter stranden. Midt öfver sjön låg Hummersberg stelt och tråkigt, och längre bort Grubbens gårde, ödsligt, tillbommadt. Inga kläder voro uthängda till torkning der, och inga mattor piskades i dag utanför den dystra, gråa kaserne. Inne i logementet var allt så ordentligt att man ej kunde anmärka på det allra minsta. Gevären, som stodo på sina ställningar mellan fönstren, voro oklanderligt blanka, tvättställningar och nattkommoder hvidstrukna. Kala, rappade væggar, ett långt bord utefter hela rummet, en stol för hvar invånare.

Numrerade sängar med släta filter. Och under madrasserna böcker, gamla bref, linnekläder för veckan, strumpor och stöflar. Ingen lefvande.

Uppe i klassen sitta ett par tunguser, som plugga på sin examen. I biblioteksrummet sofver en vetgirig ung man med Lings »Asar» framför sig. N:r sjuttio föraktar naturligtvis alla som läsa. Han får en idé, han går utan lof upp på sjukhuset, två trappor upp i logementsflygeln.

Der är redan skumt. Lågt till taket, väggarna strukna med mörkgrön cinober, nyttig för sjuklingars ögon att se på. Framför en väldig gammal skinnsoffa står ett bord med en dank på, och kring detta sitta fyra unge män i vida yllekläder af oskuldens färg med en liten skiftning i falskhetens.

Quartetten — en grefve, en stormrik grossörson och en »bondis» — är sysselsatt med att äta mjölk ur mathemtare. Midt på bordet tronar en försvarlig lerkruka.

Naturligtvis hade von Ihlen en punschbutelj med sig. Det var annat än den blåa mjölken. A propos den, så hade chefen i går, när han var här uppe, smakat på mjölken, gjort en ful grimas och sagt: »Jag tror den är skummad».

Man kom öfverens om att tiderna voro dåliga, i synnerhet måltiderna, man lemnade dem åt föraktet och slog sig ned i sängarna med glasen stående bredvid ljusstaken på en nattkommod.

Af sjuklingarne var unge X. en. Han var mycket ond på läkaren, som höll honom qvar på sjukhuset öfver söndagen. Han hade dagen förut öfverfallits af ett hastigt illamående, så mycket mera beklagligt som han samma dag skulle undergå en tentamen, till hvilken han glömt att förbereda sig — och nu, då han var fullkomligt frisk igen, nu slapp han ej ut, och det var nära att han blifvit riktigt sjuk af förargelse.

Från något okänt gömställe kröp en kortlek fram. Man roade sig på bästa sätt, skålade och berättade historier, slogs med skinntofflorna, och till slut kom man öfverens om, att Karlbergs sjukhus var en ovanligt angenäm uppehållsort och att man alls icke behöfde ha tråkigt der.

Så var tiden inne för sjuklingarnas »aftonvisita-

tion». N:r sjuttio måste rymma fältet, dref omkring i parken och bortåt Pampas, der han ej länge behöfde vara ensam.

Fram emot klockan elfva började eleverna anlända från staden. De kommo till fots eller i vagn, allt efter omständigheterna. Det blef lifligt i logementen och de flesta hade något att berätta.

En hade varit i familj. »Tråkigt som fan! Gift er aldrig, mina herrar, förr än ni inte mera ha något att njuta af lifvet och behöfva förstärkning i kassan», deklamerade han. En hade varit på operan, — »Den stumma», bara skräp men en ståtlig ballett. En hade spelat »bigg» på Kung Karl, druckit kaffe på Rydberg och sedan varit hos Blanch, der man gjort ända på fem halfva punsch och...

»Tyst med det der och berätta en historia i stället», sade korpralen.

»Kioku skall berätta en vestgötahistoria. — Jag tror han sofver.»

Hvarpå, sedan gasen blifvit släckt och gasarmarna upphakade i taket, en stark man smög sig till Kiokus bädd och stjelpte denna öfver ända. Så blef det en tväkamp och så fick den anfallne bäst han kunde bädda om åt sig i kolmärket.

Snart sofvo eleverna och drömde om lagrar och ordnar, officersepåletter och rika flickor. Vinden smög ut och in genom springor i fönsterkarmarna, hvisslade retsamt och rörde gardinen helt sakta.

Och piketofficern lyste med sin blindlykta öfver de sofvande, der han tyst som en skyddsängel sväf-vade förbi dem.

* * *

Det var en tid, då sjukhuset på Karlberg ej bar den prägel som framgår af ofvanstående lilla skizz. Det var på hösten 1875, då tyfus hade smugit sig in i de ungas leder. Läkarens mottagningsrum var belägradt om morgnarna och derifrån gick den ene efter den andre upp på sjukhuset, som då var förlagdt till gamla slottet. Det var en sorglig skara som bodde der i de skumma, dystra rummen. Ingen med examensfeber behäftad hittade nu vägen dit. Alla platser voro upptagna, flere kunde ej lemna sina bäddar, och de andra gingo tysta omkring, trötta, håglösa.

Då kallades en dag hela kåren upp i rikssalen, der chefen kungjorde sitt beslut att för en tid upplösa skolan. Man fick sina permissionslappar, packade in sina kläder och redde sig att lemna Karlberg. Ångsluparna till staden voro öfverfulla. Der sutto eleverna, medan ett ihållande tätt regn hælde ned från tunga, olycksbådande moln, sutto svepta i sina kappor, några bärande sjukdomsfröet inom sig, några som skulle komma tillbaka hit såsom bleka, magra skuggor af hvad de varit, en som ej skulle komma igen, andra som aldrig mera skulle blifva de sorglösa barn de förr varit.

I den stunden fans det kamratanda bland krigsskolans elever.

* * *

Vid en officersexamen gaf en af lärarne ut ett problem, mindre afsedt för kadetterna än för de inflytelserika militärer, som öfvervoro examen. »Om trävirket kostar så och så mycket och vägen från staden till Karlberg är så och så lång, hur dyrt skulle det då blifva att lägga en trottoar af en viss bredd från staden till Karlberg?»

Nämnda väg var kolmörk och ofarbar om höst- och vinterqvällarna. Nu är den betydligt kortare, ty staden har sträckt ut sig ända till Rörstrand, lyktor vägleda vandraren, och trottoaren är ej längre ett önskningsmål. Det är för öfrigt en behaglig väg. Förbi jernvägens materialbyggnader och lokomotivstall, genom en idog, verksam stadsdel, förbi Atlas, den moderna fabriken med dess låga, vidsträckta byggnader af sten och glas, genom Rörstrandsallén, inhägnad af höga staket, förbi Rörstrand, den gamla fabriken, målerisk med sina gråa murar, sina många hörn och oregelbundna småbyggnader, sina höga tegeltak och de väldiga, svarta, bikupslika ugnarna, som släppa ur sitt gap höga eldqvastar och bolmande rökhvirflar.

Bakom Rörstrand vidtaga de branta, krokiga backarna, der hästarna pläga halka omkull om vintern. Ur Skräddarberget spränger man sten år ut och år

in, nedanför ligger det nya lilla stationshuset, och strax bredvid är skräddarens hörn, förbi hvilket man kommer in på Karlbergs borggård.

Våningarna i Ulrika Eleonoras gamla slott upptagas af lektionsrummen, det gamla biblioteket, bestående af ständigt lästa skåp, innehållande aldrig lästa böcker. Här står Karl XIV Johans bild i marmor mellan gevär, kulor och kanonmodeller. Här är äfven rikssalen, omtalad redan på Magnus Gabriel de la Gardies tid, med allt för låga väggar men med ett ganska vackert barocktak med festoner och vapensköldar.

* * *

Kursen lider mot sitt slut. Man har tenterat, fått sin ämneslista och med stolta känslor lemnat upp den till adjutanten, man har sprungit hos stadens skräddare, valt tyger och provvat, man beskådar med stilla glädje de nya officersepåletterna och inbillar sig att allt det som glimmar är rent guld — och en vacker dag sitter man i officersexamen och har tråkigt, nästan lika tråkigt som lärarne och vittnena ha. Förhören vara hela förmiddagen, solen tittar in genom små fönsterrutor och hennes strålar leka på den svarta bordskifvan, på de examinerandes rococostolar och de examinerades skinnstolar och på Karl den tolfte krigare, som i blåa rockar och allongeperuker hänga på väggen och se ut att ha tråkigt äfven de.

Examen är helt och hållet pro forma.

Då den ändtligen tagit slut, stå de nyblifna officerarne i rad i rikssalen, väntande på chefen, som slutligen kommer. Han säger några ord, tackar de unga för deras goda uppförande under den tid de gästade lustslottet och lemnar till en hvar från hans majestät konungen några militära böcker med den förhoppning att studierna ej under den tid som kommer må sättas helt och hållet å sido. Sedan tar han de nya löjtnanterna i hand, och de buga sig.

Och sedan i frysprång ned att ta på sig de civila kläderna. Vagnarna vänta utanför, kamraterna hurra ursinnigt, och gamle »repetitören» svänger armarna som väderqvarnsvingar, der han står nere vid klockan.

Då vagnen kommer upp på backen vid Rörstrand vänder sig mer än en af de bortfarande om och ser på slottets hvita väggar och svarta tak tills allt samman skyles af Skräddarberget.

Och när han lutar sig tillbaka i vagnshörnet, tänker han på den dag, då han åkte denna samma väg för att göra sitt inträde på Karlberg. Hvad det var länge sedan! Hvad han då var för ett barn, och hvad han upplefvat mycket sedan dess. Nu har han totalt glömt allt obehagligt som händt under elevtiden, alla förlorade illusioner, allt som ej tålt vid ett närmare skärskådande, allt möjligt, fallfärdigt, som väntar på reformatorn och som skall få vänta länge.

Och då man vid officersmiddagen på Foenix

tömmer sitt glas för den flydda, glada Karlbergs-
tiden, för vänskap och kamratanda, glömmer man
bort hur litet man i sjelfva verket har känt sin om-
gifning.

Så skiljas löjtnanterna åt. Fråga dem ett par år
senare, och nio bland tio skola uppriktigt förklara,
att de vantrifts alldeles förskräckligt på Karlberg.

En midsommarnattsdröm.

Först kommer spelmannen med sitt handklaver, sedan en rad bondgossar, som på sina axlar bära majstången, löfvad, omvirad med blåklint och prydd med prunkande pioner och små flaggor i rött och blått och grönt. Långa rader af gummor, jäntor och småbarn af alla åldrar följa efter upp på gården, der värden, den gamle doktorn, väntar med sina gäster, helsar vänligt på folket och ger tecken att resa upp majstången.

I dess topp fästes svenska flaggan med den förgyllda tuppen öfver. Alla drängar skynda till. I stora smorlädersstöflar, landtligt blåa kläder, styfva skjortkragar och nytvättade nattkappor skynda de fram, hugga tag i repen, ställa upp de löfsirade stötorna, bända upp stången efter rättarens kommando, och snart pekar den upp mot himlens sky, flaggan vajar sakta och tuppen skådar högt öfver träden. Spelmannen har fått sig en stol inne mellan stötorna, ringen slutes omkring majstången, en stor ring, hand i hand, fröknarna på stället, gäster från staden, traktens herrar, hvem som vill vara med, pigor, gum-

mor, barn som knapt kunna gå ännu, drängar och pojkar, alla svänga de långsamt och taktmessigt omkring och hvirfla upp sanden i himmelshöga moln. Ej ens gamle doktorn saknas i de ungas ring.

Från balkongen, den fula, klumpiga, all arkitektonisk skönhet trotsande balkongen, som hvilar på två massiva marmormålade kolonner, se tvenne damer ned öfver det lifliga vimlet på gården. Den lilla hvitklädda är husets yngsta dotter, hon beskriver och berättar med lifliga åtbörder för den andra, som står lutad mot en stor blomkruka och ibland för sin lorgnett till ögat med en utstuderadt behagfull rörelse, så att den runda armen skall synas och silfverormen, som ringlar sig upp omkring den.

Mången blick från de öfriga gästerna mönstrar den främmande damen, mångt afundsamt ögonkast riktas på hennes höga gestalt. Herrarne hviska och granska med stilla beundran, flickorna titta nyfiket på hennes extravaganta pariserdrägt, som framhäfver mera än den döljer, fruarna utbyta tankar angående det opassande i att kläda sig så snördt och lättsinnigt — och angående priset på sidenet i hennes klädning. Alla tissla och tassla, alla ha haft mycket att berätta eller att höra på, allt sedan på förmiddagen ryktet om fröken Inez' ankomst spred sig, alla veta att hon kommit hit enkom för att väcka uppseende och ställa till oreda. Hon var ju känd för sin färdighet deri.

»Se, hur hon tittar genom sin lorgnett», hviskar
Penseldrag.

en af fruarna, som har godt minne, och tillägger med något saktare röst: »Hon tittar nog efter honom, för jag skall säga...»

Frun har rätt, fröken Inez ser verkligen efter honom.

Och under sidenlifvet klappar ett hjerta så, som det ej klappat på månet år, och bland alla människor som vimla under henne, söker blicken, der den sändes ut mellan lorgnettens guldbågar, en, som den ej träffar på der nere. Ja, frun har rätt, den förnäma fröken Inez har kommit dit enkom för att ställa till oreda. En nyck har drifvit henne hit, tillbaka till den plats, der hon en gång diktade en kort vårsaga och vid midsommartid drömde en skär sommarnattsdröm. Hon har följt sin nyck. Hon är van att lyda hvart vindkast i sitt lifliga, oroliga lynne. Hon ville ännu en gång se ned från denna balkong, som hvilade på dessa klumpiga kolonner, dem hon kände så väl, se öfver denna gård, omskuggad af de gamla lönnarna, der tegeltaken skymtade mellan löfverket och vällingklockan reste sitt lilla branta, väderbitna tak mot samma ljusa, nordiska sommarhimmel. Mången gång under de sista åren, då hon sett sig trött på vinberg och blåskimrande olivlundar, eller då Nilstranden bredde gula, solbrända sandöknar framför henne, eller då hon hvilade vid oasen under en mörkblå himmels stora blänkande stjernor, ofta hade då ett minne hviskat ord om dessa lönnar och denna gård, denna nordiskt tjusande stäm-

ning, som hon under sin rastlösa irrfärd genom lifvet aldrig träffat på utom hemlandets gränser. Derfor står hon nu tyst och frånvarande utan att svara på den unga flickans ord, och därför låter hon sin fästman, kusin Karl-Axel, stå i dörren bakom henne utan att hon alls tyckes lägga märke till honom.

Fruarna der nere utbyta förtroenden. Frökens närvaro här är en verklig skandal, är ett bevis för hvad de så kallade förnäma kunna tillåta sig. En menniska med vanligt *savoir vivre* skulle naturligtvis ha undvikit denna trakt. »Och tänk, om herr Lind kommer hit, som han väl gör, och vet af ingenting! Jo, det blir ett vackert spektakel.»

»Va de verkligen förlofvade?»

»*Om* de va? Huru väl det var dem emellan, det vet hela socknen. Hon var, förstås, bara barnet då — sjutton år — och han bodde hos arrendatorns men var ständigt och jemt ute med flickan för att visa henne trakten bevars. Lyckligtvis upptäcktes det i tid. Flickan fick en friare och gaf en korg, och då fick hon lof att bekänna orsaken. Och sen blef hon skickad utomlands, och han reste också sin väg, och leken var slut. Men hur det var, så kom han igen och har bott här allt sen dess. En stillsam, oförarglig karl — gör inte en mask för när. Han är bjuden hit i qväll, jag frågade fröken Ida om det.»

»Men den der fröken är ju förlofvad nu, *riktigt* förlofvad?»

»Jaha, det är hennes fästman, han som står bakom henne. Stackars gosse, han får nog inte så roliga dagar. Hon förvrider hufvudet på alla karlar. Man hör ju historier om henne, hvart hon kommer...»

Värdinnan infann sig nu för att bjuda husets kvinliga vänner på en kopp té, gubben doktorn fick ett par gamla studentkamrater under armen och gick med dem att laga till en toddy, och bokhållaren dref in ungherrarne i smårummen, der våtvaror och cigarrer väntade.

Pianot i salongen var öppnadt, och en blek, svartklädd ung dam, som var bjuden dit enkom för att spela dansmusik, hade intagit den lediga stolen der framför. Och så börjades en vals.

Ett par löjtnanter stodo framme på golfvet, sökte se intressanta ut och sade något om fröken Inez' sätt att obesväradt lorgnettera herrarne, då baron Karl-Axel kom fram till dem, slätborstad och oklanderlig, och tillkännagaf med en öfverdrifvet artig bugning, att hans fästmö var särdeles road af att dansa och att han med nöje ville presentera herrarne för henne.

Då han uträttat detta, stälde han sig i balkongdörren, följande med trogna blickar sin Inez. Baron Karl-Axel var anspråkslös, han gladdes åt den ifver, hvarmed hon dansade, och var äfven glad öfver att hon, som så länge varit hängsjuk och tyst och knapt bevärdigat sin outröttlige uppvaktare med ett ord eller hans buketter och öfriga skänker med ett tack,

att hon nu med ens blifvit så ungdomligt liflig. Och ändå hade hon hållit sig innestängd hela dagen, och det fint anbragta sminket på kinderna kunde knapt dölja, att hon gråtit.

Fröken Inez var mycket upplifvad och blef det allt mera under aftonens lopp. Dansörerna, som till en början hållit sig på vördnadsfullt afstånd, svärnade nu omkring aftonens sol och bildade en obruten ring omkring henne, der hon tronade i soffan. Qvickheter och infall haglade, och skrattsalvor ljödo. Man hade ofantligt roligt, och herrarne glömde totalt bort smårummen med dryckesvaror och cigarrer som väntade, för att i stället fånga en blick af den svartögda skönheten och höra från hennes mun ett qvickt infall, vore det äfven elakt — och det var det oftast. Hon skämtade om allt och var satirisk på allas bekostnad, men hon sade sina bitande ord på ett så oskyldigt sätt, kastade fram dem lika lätt, som jonglören slänger sina bollar ut i luften, och fångade dem snabt i flygten, innan åhöraren hunnit få klart för sig, om det sagda varit allvarsamt menadt eller ej. Hon talade om seglatser på Medelhafvet, om karnavaler och tjurfäktningar, om Kairo och Sinai, hon sände sina åhörare på hundra ärenden, och Karl-Axel njöt af sin frihet, ty han behöfde alls icke anstränga sig, han behöfdes inte alls. Han satt bakom kretsen, uppsnappande då och då ett ord och sade med stolthet till sig sjelf, att hon dock var *hans*, hans och ingen annans.

Men baronens fästmö såg allt som oftast upp med en förströdd blick, och då hon under danspauserna drog sig ut på balkongen och kastade sig ned i en fåtölj, som hennes kavaljerer skyndat att ställa dit, då såg hon oafbrutet ned öfver gården, väntande på honom för hvilkens skull hon rest hit. Han *måste* komma, hon ville se honom, endast se honom, det hade hon väl rätt att fordra som ersättning för årslång saknad.

Det var just på denna balkong en midsommarafton. Rosor blommade då i de stora krukorna och omgäfvos af förgätmigej-kransar. Han hade yttrat något om, att den håller sig så länge då den står i vatten, denna blomma, men utan vatten vissnar den genast.

Om han inte kommer? Skulle hon nödgas söka upp honom?

»Nej, herr löjtnant, aldrig kan man dansa för mycket. Det är bondpolska, oh, så roligt!»

Hon lade sina händer på hans skuldror, han fattade om hennes smärta lif, och så gled de lätt öfver golvet, rundt om och åter rundt. Hennes kinder glödde, och lockarna började rakna. Baron Karl-Axel strök sina osynliga mustascher. Hvad hon var vacker och ståtlig i sitt ljusblåa siden, huru hon lyste bland de andra damerna i deras enkla sommardragter. Om hon blott velat skänka honom en dans, ett enda hvarf, så hade hans lycka varit fullkomlig, men han visste huru dåligt han dansade och vågade ej bedja

henne. Och hon gaf honom aldrig något, knapt ett godt ord en gång, och att hon gifvit honom sitt ja berodde, det visste han, på släktens önskingar och på hennes likgiltighet för allt. Men hvad gjorde det? Hon var trots allt hans, *hans* för hela lifvet. Och hvilken hals hon hade — och så vackra skuldror och armar!

Hans slöa blick fick eld, då han tänkte på henne. De andra dansade sedesamt och ordentligt, gled försigtigt fram i valsen, stötte i hop med andra par, släpade sig i fransäsen efter sprittande toner ur madam Angot, figurerade, några herrar med inställsamma leenden på läpparne, andra helt likgiltiga, andra åter försjunkna i sin dam och i hvart ögonblick hviskande till henne ord, som ingen annan hörde och som ingen heller borde höra.

Fröken Inez står ej ut längre. Hon vill ut i friska luften.

Aftonen är långt framskriden. Ljusen från kronorna lysa lång väg öfver gården och gräsplanerna fram till majstången, som står ensam och öfvergifven. Folket har dragit sig till bagarstugan, och dit går också Inez, följd af ett par uppvaktande.

Der stå spänstiga björkar med hvita stammar och sorgsna grenar som hänga nedåt, och en mossig ek stöder sin tunga, gamla stam mot taket till stugan, genom hvars fönster mörka natten ser ut. Vida omkring höres öfver backar och lundar skrän, skrik,

stampningar, blandade med fiolens lifliga ton och handklaverets ynkliga låt.

Man dansar vildt inne i dammet och qualmet i den låga stugan. Tydligt kan intet särskiljas der inne. Polskan går i ring med stampningar i takt efter musiken, med ett virrvarr af menniskor, som svänga rundt på sin trånga bana, svarta figurer, alla lika, utan synliga ansigten, utan form och färg. Små flickor dansa med hvarann, spelmannen stampar, någon skrålar högt dansens melodi, ett och annat ord höres ibland öfver larmet: »ta' på dig bondmössan! — jækeln i den spel-Olle! — åh hut, jänta ä' min! — Ludvigsbergarne ska ha smörj!...»

Dammet är olidligt och hettan tropisk, men fröken Inez står länge i ett mörkt hörn med kappan svept om sin dräkt af siden, spetsar och guld, och hon ser genom dunklet på alla dessa mörka menniskor, som dansa ursinnigt, medan björklöfvet, lindadt omkring spjelorna i taket, sopar deras hufvuden, på denna hop, som trälär på åker och äng dag efter dag för att en natt få roa sig, dricka och slåss — och sedan börja om igen, hvilkas lif är så enkelt, arbete, endast arbete — och inga tankar.

Och likväl får hon tårar i sina ögon, der mörkret döljer henne, och kanske afundas hon ett kort ögonblick bondjäntan, som drängen fattar med ett kraftigt tag om handlofven, frågar, om de skola »ta ett ryck» och derpå kastar in i hvirfveln.

Genom de låga fönstren, garnerade af hufvuden,

skymtar landskapet halfmörkt med sjö och skog. I dörren småpojkar, hvilkas tid ännu ej kommit. De hålla hvarann rädda i handen och stirra in i mörkret, så att deras ögon vilja falla ut ur hufvudet. Utanför stugan jungfrur från staden som kokettera och låta bedja sig, och drängar i beväringmössor som bjuda på bränvin, gräla, sjunga och skräna. Klang af buteljer, stumpar af visor, flatskratt och svordomar höras lång väg.

Fröken Inez kommer tillbaka upp i salongen, men hon är nu tyst och tankfull. Hon talar ej mera om tjurfäktningar, om Kairo eller Sinai, hon tänker på midsommaraftonen, då hon var barn, på eldarna som då tändes, på majstången och den löfsirade verandan i hennes hem.

Då slår en klocka elfva slag.

Hon sjunker ned i sin fåtölj på balkongen. Det är förgäfves att vänta längre. Han kommer ej, han har fått veta att hon är här, och han vill ej träffa henne, ej se henne mera. Det är helt visst rätt handladt af honom, men det är grymt, han tror, att hon blott lekte med honom förr, det har han nog alltid trott, han vet inte huru hon längtat, hur hon sett honom i sin dröm, då hon jagat omkring i verldsvimlet för att glömma, hur hon förändrats, förhärdats, vant sig att kokettera, att döfva sin sorg, hur hon blifvit slapp och liknöjd och till slut kastat bort sig sjelf.

Det var den sista återstoden af ungdomskänslorna som nu drifvit henne hit. Hon ville se honom en

gång ännu, tala vid honom, säga honom allt, hon hade ju så mycket att säga honom. Hon hade gjort sig vacker för hans skull, hade sminkat sig, för att han ej skulle se, hur affallen och gammal hon blifvit. Men i sjelfva verket var det nog bäst att han inte kom.

Dansen går yrande, vild, här uppe liksom nere i bagarstugan. Herrarne omringa henne. Ja, låt oss dansa, dansa bort vårt lif, dansa på ruinerna af grusade luftslott, af bortkastad ungdom.

Hennes ögon glöda, hon sväfvar ej längre, hon flyger.

Plötsligt ljuder genom salen ett skri, ett sakta, dämpadt utrop som ej vill ådraga sig uppmärksamhet. Paren stanna, det ena efter det andra. Man skockas kring dörren, herrar och damer tränga sig fram för att se. Fröken Inez har svimmat. »Riktigt? Är det sant? Eller gör hon sig bara till?»

Baron Karl-Axel vill äfven bana sig väg till sin fästmö, som fallit sanslös till golfvat, men han är förekommen af ett par andra herrar, och han får endast, då dessa bära henne in i ett sidorum, se en skymt af ett likblekt ansigte med sminkade kinder. Han plockar upp blommorna som fallit från hennes barm och solfjädern som hon tappat, den dyrbara parisersolfjädern, en skänk af honom. Han lägger märke till, hur fruarna hviska i alla hörn, han är glad att afresan är bestämd till nästa morgon, och att kusin Inez om ett par veckor skall vara hans, hans för hela lifvet. —

Natten är kommen. Allt är stilla, himlen bevarar i vester ett svagt skimmer af den sol som sjunkit, och från violett och rödt öfvergår den i en fin dämpad färg, som ej är någon färg, i en till hälften omslöjad och till hälften klar luft med strimmor af långa moln, som glömt sig qvar för att förgyllas af den sol som skall komma. I det täta gräset ropar ängsknarraren flitigt, och nattskäran härmar spinnrockshjulets läte. Men i lunden är den lilla törnsmygen på benen och stämmer upp sin glada morgonsång, frisk, klingande och full af mod och hopp. Och nere på den sankta ängen svepa elfvorna en lätt dimma kring sin luftiga lek.

Himlen blir allt mera klarblå, öfver den mörka skogen i öster stiger ett svagt rodnande ljus. Midsommardagen är inne.

Nu blir det mörkare för hvar afton, som kommer, nu är snart sommaren öfver, flygtig som elfvornas lek, som ungdomens lycka, som livvets korta sommar-nattsdröm.

Familjen Lindblom.

En gammal skeppsflagg med namnet Sten Sture var hissad upp på stängen ofvanför magasins-trappan, der barnen lekte. Från sitt kontorsfönster såg konsuln ibland ut till dem, medan hans tankar räknade fäldt timmer eller gräfde i sedelhögarne.

Lillan Constance satt på trappan med ljust, ljust hår, som föll ned öfver ryggen, och klädd i hvitt med spetsar och många garneringar, — hon var dotter till konsuln sjelf och enda barnet. Ett trappsteg nedanför henne satt Flora Qvist, en slägting till Constances mor, som var död, och två små gossar, af hvilka den, som Constance höll i handen, var Axel Lindblom, hvilkens far i många år fört skepp för husets räkning. Lille Axel höll just på att till sällskapets stora förtjusning läsa upp en vers, som han omsorgsfullt präntat med stora bokstäfver på ett halft ark papper och tillegnat »sin väninna Constance Reich». Den lydde så:

»Jag skall lofva dig en sak:
att dig lyckliggöra,
och gå genom verlden rak
och dig med mig föra.»

O, hvilket snille den Axel var! Och så vackra trofasta ögon han hade, i synnerhet då han såg på »sin väninna Constance Reich». De två voro alltid pappa och mamma i leken och voro de bästa vänner, fast han såg öfverlägset ned på henne, då hon dummade sig, hvilket ibland hände, såsom när hon till exempel frågade, om gallionsbilden på Hoppet var en gosse och kunde gå, eller om getens lilla unge var en geting, — ty hon skulle fråga om allt. Flora vara en bekant fru, som kom på besök till familjen Lindblom, Murre var barnet, — Constance hade bara ett, men när hon blef stor, skulle hon ha »tolf — femton — aderton stycken» och de skulle leka på magasins-trappan alla samman och ha alldeles förfärligt roligt. Då skulle hon förstås heta fru, och hon skulle naturligtvis kalla sin man för »herr Lindblom», och de skulle skaffa sig inkomster genom att sälja pappas gamla hufvudböcker för tjugufyra skilling stycket.

Utanför häcken glimmade vattnet, magasinsdörarna stodo vidöppna, och drängarne, som förslat in tjärtunnor, snarkade ljudligt i bondstugan. Det enformiga bullret från sågen ljöd liksom forsens brus dag och natt, och långt bortifrån hördes skrån och sång från skogsfolket, som kommit ned till sågen med flötningen och nu firade helgdag efter sin långa ensamhet uppe i ödemarken.

Nu ljöd aftonklockan. Konsuln rättade på sin styfva halsduk, borstade sitt glänsande hår ännu slä-

tare och blickade ut, men hans tankar voro borta på skeppen, långt, långt borta.

Axel, det snillet, hade diktat en afskedsvers, som barnen plögade sjunga, när aftonklockan ljöd:

»Se afskedsstunden är nu inne,
och vårsols klarhet lyser ner, —
Constance, o gif oss nu ett minne
åt den, som håller dig så kär!»

Sedan skildes de åt. Men i morgon tidigt skulle de råkas igen och leka »familjen Lindblom» då också; det var den roligaste lek, och den blef man aldrig trött på. Nu trippade »fru Lindblom» in, följd af Flora, som mer än en gång vände sig om och såg efter de båda gossarne. *De* sprungo ner till stranden för att se, hur stockarna kommo drifvande i stora flottor, som fylde hela ån, hur de en efter en drogos upp i sågen, och hur de förvandlade till plankor gledo ner för sågrännan och lastades på prämar, som förde dem ut till skeppen, långt bort i den vida världen.

* * *

Axel stod ute på verandan och såg på, hur man dansade inne i salen. Der var ett virrvarr af mörka figurer, som skymtade förbi innanför fönsterna. Der sutto gubbarne, länsmannen, handelsmannen och postmästarn, sjelfbelättna herrar, hörande till en annan värld än han, och högtidliga fruar sutto i soffan med stora ringprydda labbar, dyrbara klädningar, som hade

svårt att sluta om deras bastanta lif, och med blickar ur små hvassa ögon, som varnade andra dödliga att komma dem för nära.

Axel vågade ej och ville ej heller blanda sig i hopen af ungherrar, och med Constance fick han inte dansa, det visste han, ty hon var uppjuden för hela qvällen och vågade icke säga nej åt de resande herrarne, som lågo i affärer med fadern.

Det var nu andra dansen med borgmästar Sillvander från Umeå, han som enligt hvad hela världen visste sökte sig en hustru, som kunde representera i hans vackra, ståtliga borgmästarvåning.

Hon hade inte ett ord, inte en blick för Axel. Hon hade knapt en gång sett, när han hälsade på henne.

Ibland föll en kall regndroppe ned i nacken på honom, der han stod, rann innanför kragen och nedåt ryggen. Forsen brusade som vanligt, men sågen stod stilla, ty det var lördagskväll. Röken af en ångbåt skymtade fram i fjärran, der hafvet låg.

Axel stod kvar på verandan med en känsla af, att han alltid skulle komma att stå utanför.

* * *

Konsuln hade strukit sitt hår slätare än vanligt, jämkat på halsduken och gått att taga emot borgmästar Sillvander, som kommit åkande i en alldeles ny vagn. »Pass på, att han har kommit i friarärender», hviskade bokhållarne på kontoret, och gubben

Berg, som förr mer än ofta skämtat med familjen Lindblom, sedan Constance en gång presenterat »sin man» för honom, tittade nu upp från sina papper och plirade mot honom öfver glasögonen.

Axel gick ut, ned åt gården. Han såg hästarna ledas in i stallet — borgmästarn ämnade nog stanna — han betraktade vagnen, och den var verkligen värd att se på, — ljusgrå dynor, skinande lyktor, blanka beslag. Kusken hängde i stalldörren och tittade dumt och öfverlägset på den unge mannen.

Hvarför gick han ej tillbaka in? Hvad hade han här att göra?

Olsson kom med en pyts vatten åt hästarna, två gummor hördes prata allt hvad tygen höllo i köket, och Murre skälde ilsket någonstädes. I hushållerskans rum stökade mamsell Flora som vanligt, hon räknade in tvätten. Hvad det var länge sedan de lekte här ute!

Det var en oändlig visit.

Fina hjul hade vagnen — en röd rand i midten, piska med en lång hvit snärt, — i sufletten låg en brun filt.

Gubben Berg tittade ut, ropade Lindblom, och Lindblom gick in.

Nyheten kom snart ned till kontoret. Mycket riktigt hade borgmästarn rest hit för att höra efter, om mamsell Constance var hågad att bli borgmästarinna i Umeå, men mamsell Constance hade ej nigit och tackat, som hvarje annan väluppfosttrad flicka

skulle ha gjort i hennes ställe. Hon ville ej gifta sig, hon ville vara fri, hon kände ingen dragning till den fina våningen, och borgmästarn fick spanna för igen och vända åter till sin stad.

»Jag blir mycket tråkig i qväll», sade Constance, då hon mötte Axel samma dag. Och sedan gick hon tyst med händerna på ryggen och lät honom tala om allt, som föll honom in, allt, som var fjärran från hans tankar, om skepp och resor och hvad sjöfolket berättade och hvad som händt styrman Bäck i Riga, och då de skildes åt, tog hon hans hand och sade, att han varit riktigt snäll, -- han hade gjort henne glad igen.

Han måste gå utåt hafvet för att lugna sig. Aldrig hade han känt det så. Han stod och såg ut mot det oändliga men tänkte, att godheten var helt och hållet på hennes sida, och att det blott var vingarna som fattades henne.

Så gerna han gick hennes ärenden och följde hvarje hennes nyck. Hon var despotisk och fordrande, sände honom gång på gång att hämta saker, som hon alls icke glömt efter sig, narrade honom att vänta förgäfvets, låtsade ibland ej märka honom och var mycket intresserad af att skämta med andra ungherrar. Och blef han då nedstämd och osynlig för några dagar och konsuln klagade öfver den lätttingen, som ingenting gjorde och som adderade orätt, då ångrade Constance sig, sökte upp honom, frågade om han var ond på henne och hvarför han var ledsen.

»Vet inte Constance det?» sade han.

»Nej», sade hon. Och hon fick heller inte veta det.

Men ett godt ord var nog att göra honom lycklig igen. På det hela taget var han en snäll gosse och en, som man kunde lita på. Och Constance var så säker på honom.

Om han blott ville beundra henne så, att ej hela världen märkte det. Det vore väl nog att visa det för henne, för henne ensam. Det retade henne att vara föremål för prat och sqvaller. Hon tänkte på sin ställning och på sin fader, och hon fattade goda föresatser, blef mera ordknapp och talade mest om obetydliga ting, som rörde hvarken Axel eller henne. Och han blef då också mera främmande och förstod ej riktigt sin barndomsvän längre.

Hur det var, kom hon dock alltid tillbaka till honom. Nästan mot sin vilja. Hvarför skulle hon lägga band på sig? Det var ju rent af löjligt, att hon lekte främmande med Axel. Och roligt var det att ha en trofast vän, som i allt gjorde henne till viljes, kom när hon hvisslade och kunde apportera, och som ej fordrade något och aldrig sade ett ord, som hon kunde harmas öfver. Det behöfdes heller inga ord. Hon var så säker på honom.

De märkte ej, att konsuln ofta såg ut till dem från sitt kontorsfönster, och visste ej, att hans tankar *nu* följde hans blick.

En dag talades det om, att mamsell Constance skulle resa till Hamburg med ett af faderns skepp.

Det hade mycket hastigt blifvit beslutadt, och hon fick en förskräcklig brådska. Det syddes och ändrades, packades och profvades. Axel såg ej till henne förr än dagen före afresan, och då var hon så trött, att hon ej kunde reda sina tankar, och talade endast om, hur roligt det skulle bli att få komma ut i världen, bort från allt det här. Och hon skulle nog inte komma igen på länge.

»När Constance kommer igen», sade han sakta, »så känner Constance inte igen mig.»

»Det kan nog hända», medgaf hon med ett litet kort skratt.

Han gick halfva natten i sitt rum och undrade, om han ej borde säga henne allt, innan hon reste. Han visste nu, att hon vuxit in i hans själ och var med i alla hans tankar, äfven i de minsta, obetydligaste. Kanske trodde hon, att han var dubbel och osann och half, därför att han inte sade något? Men kunde han göra ett försök att binda henne? Han hade ju en så obetydlig framtid att bjuda, han *var* ju ingenting. Nej, inte binda henne, inga löften, fri skulle hon vara.

På morgonen skulle han söka upp henne, tala med henne för sista gången. Han såg det så klart för sig. »Du vet nog lika bra som jag, hvad jag ville säga dig. Icke sant?» Hon skulle svara ja. »Jag kunde inte låta dig resa bort, utan att säga det. Hur kär jag håller dig, hur du varit ljusbilden i min ungdomssaga... Ville du, att jag hade tegat, säg,

ville du det?» Han skulle taga henne om lifvet, hon skulle dölja sitt ansigte vid hans bröst och hviska »nej».

Men inga löften, fri skulle hon vara. —

Nästa morgon kunde han emellertid ej träffa henne. Han var alldeles omöjlig på kontoret, gjorde bock på bock och måste radera i räkenskaperna. Hela förmiddagen förgick, och när han äntligen hörde den efterlängtade rösten gnola: »Se afskedsstunden är nu inne och vårsols klarhet lyser ner», då var hans mod borta och han kom ej i håg ett ord af det, hans tankar sagt henne, då han var ensam aftonen förut.

»Jag står här och tar afsked af gården och flaggan och magasinstrappan och allt det der», sade Constance, då Axel kom ut.

Han hade så mycket att säga henne, att ingenting blef sagdt. Han kunde ej få fram ett ljud på en lång stund utan stod tyst vid hennes sida. Till slut tog han mod till sig.

»Vill Constance ta några blommor, som jag har plockat?» — Han hade dem under rocken. »Det är min morgonfångst», fortfor han, då hon teg.

»Tack, snälle Axel, det vill jag visst», sade hon. Så kommo några ord om förgångna tider, då de lekte här på gården. Det var bra roligt, så roligt skulle de aldrig mera få. Hon skulle bli bra ensam der ute i verlden, men det var pappa, som ville att hon skulle resa.

»Nej, se inte så ledsen ut!» sade hon och tog honom i hand.

Axel vände sig bort, och så var afskedsstunden inne.

Han gick hela eftermiddagen nere på stranden, var ute vid åmynningen, der hafvet låg, och såg dit bort, der hon var. Det var bäst likväl, att han ej sagt något, — hon visste ju det i alla fall, — och när han en gång arbetat sig upp och hade ett hem att bjuda henne, då skulle han komma åter. Och han gjorde framtidsplaner och bygde luftslott.

I hemmet var tyst och stilla. Flora sysslade med bak och brygd och hade fullt upp att göra, och konsuln gick ensam i de tomma stora rummen, tänkande på skogarna, som han högg ned, och på sedlarna, som han lade i ständigt växande högar.

»Hvem är det? Jaså, Lindblom. Hvad vill han?»

Lindblom talade om, att han funderade på att lemna sin plats på konsulns kontor och att slå sig ned som handlande i Umeå.

»Lemna sin plats? Är han vriden? Har han det inte bra hos mig, hvaba? Det är pappas pengar, som ska gå, hva?»

»Pappa skulle visserligen hjälpa mig...»

»Och lägga ner hvar styfver, som han skrapat ihop, i affären? Och förlora allt samman? Slå vantarna i bordet, hä? Det blir hans olycka! Det kommer några dåliga år, och allt samman ligger der. Och sjelf står han på bar backe. Låt bli det, säger jag.»

Men Axel ville inte låta bli, han kände till

orsaken hvarför konsuln afrådde honom, visste att denne, som sjelf börjat som handelsman i ringa skala, ej tålde medtäflare. Han begärde sitt afsked, och så snart som fadern kom hem med Fortuna skulle han flytta in till staden.

Konsuln gick fram och tillbaka på golvet, slät-rakad, med nedstruket, glänsande hår och utan ett enda damkorn på kläderna. Han höll händerna på ryggen, liksom också hans dotter brukade, då ingen äldre person såg det.

»Kom i håg, hvad jag har sagt, det blir hans olycka, *det... blir... hans... olycka*. Jag tvär mina händer. Räkna inte på mig, — jag hjälper aldrig galningar, som ränna hufvudet i väggen. Kan väl förstå, att det är en tös med om det här. Han vill gifta sig, hä?»

Axel blef blodröd.

»Jojo, det är så, det skall gå till. Stackars flicka, det är mest synd om henne. Tänk på, hvad jag har sagt, jag är en gammal praktikus, jag. Adjö!»

Axel gick, han tänkte på Constance, och den lysande framtidsbyggnaden syntes honom allt mera osäker. Konsuln var hårdhertad, despotisk, afundsam och öfvermodig.

Han tvekade, han trodde aldrig på sig sjelf, han vågade ej spela med hög insats, och därför vann han aldrig utan fick stå utanför, som han alltid gjort.

Medan han ännu stod qvar på förstugubron, gick en piga förbi med en viska och en skyffel. Hon

kom från mamsells rum, och bland det, som hon nu bar derifrån till soplårn, var också en halfvissnad bukett. Axel kände igen sina rosor och förgätmigejer, som Constance glömt eller ej brytt sig om att ta med på resan ut i världen.

Han gick derifrån under mörka tankar. Ej en enda dag ville han stanna der längre. Hon var lika öfvermodig som fadern, lika hård och kärlekslös. Och hvad var *han* för henne? Hela det skimrande framtidsslottet hade ramlat. Allt var förbi, »familjen Lindblom» skulle finnas blott i minnena från lekens dagar.

* * *

När fadern kom hem, skulle Axel flytta. Men fadern kom aldrig hem. Fortuna strandade utanför Gotland under novemberstormarna, besättningen räddade sig i en båt, men befälhafvaren stannade på sitt däck och sjönk med det i hafvet.

Konsuln gjorde en betydlig förlust, ty han försäkrade aldrig sina varor, men han mottog slaget med lugn, beklagade förlusten af sin gamle skeppare och erbjöd dennes son betydligt högre lönevilkor, än någon af hans andra kontorister hade.

Axel vägrade att mottaga anbudet. Han fick ett lån och flyttade till staden.

Från Constance hörde han ej ett ord. Hans affär gick dåligt, och efter några år gifte han sig till

en liten förmögenhet för att kunna betala sina skulder och börja i större skala.

* * *

»Var det inte det jag sa?» ropade konsuln, som satt i sin gungstol med cigarr i munnen och Times på knäet. »Sa jag inte åt den galningen, att det skulle gå omkull? Nu ligger han der och har inte kläderna på kroppen.»

Några år voro förgångna, sedan Constance rest till Hamburg, och en månad, sedan hon kommit hem igen. Nu halflåg hon i en fåtölj midt emot fadern, var friserad och elegant i siden och armband och hade på sina knän ett grant tapisseri, som hon aldrig sydde på.

»Stackars Axel! Och med hustru och barn!» sade hon och tittade bort i hörnet bakom soffan. Der borde stå en grupp med höga bladväxter.

»Ja, hvad skulle karln gå sta och gifta sig för, kan nån förnuftig menniska säga det? Hon hade några tusen, det förstår sig, men hvad förslår det? — Hvasa, hjälpa honom? Jag, som just varnade honom för den der fauten, jag som sa honom, att det skulle bli hans olycka. Nej, pass!»

Konsuln fann det vackert så, att han efterskänkte litet, som han hade att bevaka i sterbhuset — eller konkursen, hvad det hette.

»Men om han skulle vända sig till pappa...»

»Till mig? Vända sig till mig? Jag hoppas, att han har så pass mycken skam i sig, att han lemnar mig i fred. Skulle jag börja på att understödja deras vingleri? Nej, jag tackar!»

Det körde upp en vagn på gården. Konsuln gick in till sig, jämkade sin halsrosett och bad sedan den främmande stiga på.

Constance var ensam, ty Flora var ute i köket liksom förr. Hon såg sig i spegeln, slätade sin klädning och upptäckte, att hon började bli allt för fet.

Hon hade ej hälsat på hos Axel, när hon reste genom staden, der han bodde. Hvad skulle det tje-
nat till, hvarför uppsöka det, som måste bli obehagligt? Hans hustru kände hon ej och hade föga lust att göra hennes bekantskap. En dotter hade de och en liten gosse, som var ofärdig. Stackars Axel, och inte var han alls företagsam. Han skulle haft hennes fars affärshufvud, han som aldrig misräknade sig och alltid hade rätt, äfven när han sade, att man ej får understödja vinglerier.

Inte hade hon ändå trott, att Axel skulle gifta sig.

Konsuln kom tillbaka. »Det var Sillvander, borgmästarn. Han bjöd oss på kristning till söndag åtta dar, — det är tredje pojken i ordningen. — Och så var det också en annan affär. De vill partout skaffa bort Lindblom ur stan. De tycker synd om stackarn, det säger jag ingenting om — och sjelf vill han också bort. Föga utsigt har han, om han skall börja om igen med två tomma händer. Så går det, så...

går... det ja! Emellertid ha de satt i gång en insamling för att få af med honom till Stockholm.»

»Får jag lägga till en summa?»

»Behöfs inte, jag skall ge för oss båda. Jag står redan på listan, — han hade takt nog att komma först till mig. Mycket angenäm karl, — har alltid tyckt om honom. Ja, du var bjuden till fadder åt pysen, sa jag det? Efter som du inte ville bli hans mamma?»

»Han tycks ju reda sig bra utan mig».

»Reda sig? Tror jag det med hans lön! Och frun var inte utan heller. — Hör du, hur var det med vinlådan? Blef den uppskickad?»

Constance sträckte ut handen efter klocksträngen. »Jag skall fråga Flora.»

* * *

Den gamla tiden var längesedan förbi. Gamla konsuln hvilade under en ståtlig grafvård utanför kyrkporten, och Constance hade ärft allt, som var efter honom. Fru hade hon ej velat bli, ty alla, som anmälde sig, friade till hennes pengar, men fröken hade hon blifvit, och i alla bad- och brunnsorters matriklar skyltade namnen »fröken Constance Reich och mamsell Qvist», ty äfven hon hade gått i arf och var nu sin gamla lekamrats sällskapsdam. De hade öfvervintrat i Mentone, ridit på åsnor i bergen vid Meran, promenerat i Wiesbaden och i Ems' parker, och i Ronneby och Modum voro de som hemma.

De hade festat i Paris, bott en vinter i Köbenhavn och voro nu på besök hemma, der affären gick af gammal vana för dotterns räkning.

Hon hade ämnat slå sig ned i barndomshemmet och blifva en moder för sina underhafvande, hon skulle hjälpa dem, råda och undervisa dem och lemna ett välsignadt namn efter sig. Men der var så tråkigt, och de långa raderna af djupa mörka rum sågo så tomma ut med sina gamla klumpiga möbler utefter väggarna. Hon gick ensam fram och åter i den stora salen och i det rymliga förmaket, der föräldrarnas bilder hängde öfver en oändlig soffa, konsuln styf och stel i höga kragar, krås och trånga ärmor, modern ung och leende med lockar vid tinningarna, djupt uringad, med ett hvitt perlband i många hvarf om halsen, med snibbigt lif och klotrunda balongsärmor. Henne hade Constance aldrig känt.

Hvart hon såg, fann hon blott tomhet, och då hon satt till bords ensam med Flora, tyckte hon allt jämt, att någon tassade bakom henne. Första tiden var det roligt att upplifva alla gamla minnen, att från faderns kontorsfönster se ut öfver gården, se på mjölsäckarna och tjärtunnorna och den sneda och slitna magasinstrappan. Allt var sig likt, lika gammalt och vördnadsvärdt, till och med flaggan från Sten Sture fans qvar. Nere vid ån lastades plankorna in, hafvet slog mot stranden och skepp kommo och skepp gingo. Forsen brusade lika ungdomsfrisk som förr, då den sjungit barnen till sömns, och stockarna hopa-

des ofvanför sågen, som gick dag och natt med sitt gamla knarrande ljud. Men der fans ingen liten yrhätta med ljust rikt hår, som föll ned öfver ryggen, inga glada små lekte kurra gömma mellan tunnorna och balarna, och när något skepp kom åter från en långtur, så rodde ej alle man ut för att hälsa kaptenen välkommen, konsuln för att tömma hemkomstbägaren och räkna vinsten och barnen för att smaka på sjöfolkets makalösa ärtor.

Fröken Reich tyckte, att hon hade föga gemensamt med den lilla flicka, som varit med om allt det der, och Flora satt mest för sig sjelf i något fönster, arbetade tyst och torkade ibland en tår ur sina ögon.

Nej, tiden blef för lång, ingen kunde stå ut hela året om här uppe. Fröken sålde affären, sågen, det gamla hemmet och marken, der skogarna stått, och flyttade sedan till Stockholm.

Der bodde hon vid Blasieholmshamnen, ty skepp ville hon se från sina fönster, skepp och sjö och lif och rörelse. Hon inredde sin våning så praktfullt, som det var möjligt, draperade den med sammet, öfverdrog den med siden, kantade den med guld och fylde hvarje plats, som kunde fyllas, med konstsaker, gamla kärl och porsliner, allt som konsthandlarne ej kunde bli af med på annat håll och som de förmådde henne att köpa för dubbla priset mot dess verkliga värde, lade sig till med antika möbler, tunga skulpterade skåp, som stodo på massiva glober, skänkar med messingsfat och ciselerade skålar, gamla rakliniga

salsstolar med rygg af gyllenläder, allt sådant, som hon fann föga nöje i att ega men som det i alla fall var comme il faut att ha. Och när hon i några månader beundrat de »makalösa, utsökta» möblerna, ledsnade hon på dem och lät flytta upp dem på vinden, der fyra skrubber voro fulla af stilprof från tre århundraden, och så möblerades våningen om efter nyaste smak med puffar och chaiselonger, athenienner, gueridoner och tusen små bräckliga ting, som ingen vågade röra vid. På alla bord voro kringströdda fotografier, plancher och nya böcker, som Flora fick skära upp. Pianot stod alltid öppet, men aldrig spelade någon på det, och noterna lågo uppslagna och oförstådda. Väggarna täcktes af statyetter med gröna växter omkring och taflor af konstnärer med erkända namn, grefve A. och »min vän, baron B.» Ty fröken Reich hade fått flera bekant- skaper, som rapporterade för henne dagens historia, och sjelf lärde hon sig att tala om de förnäma, som vore hon född och uppväxt midt ibland dem, om hvem som hade det mest hemtrefligt hos sig och hvem som hade de bästa persikorna, och om konstnärerna, om hvad Scholander sagt och Kronberg tänkt. Och kretsen af de uppvaktande damerna, som beundrade hennes smak, hennes taflor och mattor och klädningar, höllo till godo i hennes våning, sqvallrade om hvad de visste och icke visste, sladderade om de kungliga och dess anförvandter, om

sångerskor, prester och konstnärer, om förlofningar, skilsmässor och skandaler.

Men tråkigt var det ändå, trots papegojorna och de dyrbara möblerna, och fast fröken steg upp så sent som möjligt på förmiddagen och klädde om sig ett par gånger innan aftonen, så blef ändå hennes dag olidligt lång. Hon promenerade, hon åkte de längsta turer, hon kunde hitta på, men likväl blef det öfver många timmar, som aldrig togo slut, då hon satt och funderade öfver, hvad det kunde vara, som fattades i våningen och i hennes trefnad.

Två gånger om året hade hon sysselsättning. Det var den första april och första oktober, ty hon flyttade ur våning och i våning vid Blasieholmshamnen och hade snart bott i hvart enda hus der, varit nöjd under en veckas tid på hvarje ställe och då funnit allt förtjusande men sedan uppdagat våningens hundra olägenheter och börjat fundera på en ny. Men ända *till* nästa flyttningstid hade hon sedan ingenting att göra, och då fick hon krämpor af alla tänkbara slag, talade med läkaren på modet, började misstro honom och vände sig till en annan, höll sig inne, var sjuk och fann hela verlden odräglig. Allt var så nedslående. Ingen brydde sig om henne, ingen kom och hörde efter, hur hon mädde, de voro så otacksamma, alla människor. Inte gaf man något bra på operan. Och inte var det sommar ens, så att hon kunde fly till någon brunnsort för att få bo obeqvämt der och kunna längta hem igen.

Nu hade hon haft hufvudvärk i flera dagar, och Flora var tårögd, der hon blek och utmagrad smög omkring i våningen än i det ena, än i det andra ärendet. Någon bultade på tamburdörren, ty klockan var ombunden för att ej den sjuka skulle störas. Det var två stadsbud, som kommo sända från konsthandlaren med en stor porslinsvas.

Fröken Reich blef upplifvad af budskapet härom, lät mamsell Flora ikläda henne en morgondrägt och gick sedan med någon svårighet — hon var ju sjuk — ut i salongen för att se på konststycket.

»Mycket söt! Förtjusande! Men jag förstår inte, hvar jag skall ställa den. Det fins ingen lämplig plats i hela våningen, — den är så obeqväm. Om vi skulle försöka, hur den tar sig ut i hörnet, der blomsterbordet står, — hvad tror du, Flora?»

Flora trodde ingenting, hon hade aldrig någon åsigt nu mera, hon hade ingen smak, försäkrade Constance.

Emellertid gick Flora med sin vanliga buttra och surmulna min och bad stadsbuden komma in för att flytta undan blombordet. Fröken Reich drog sig undan för att ej blifva förkyld af de kalla fläktarna, då tamburdörren öppnades.

Först kom en stövtvätt, skäggig karl, sedan en spenslig, rödögd och rödnäst man.

Men fröken kom ej ut igen i salongen. Hon hade känt igen den rödögde. Hon drog sig ögonblickligen tillbaka in i sitt lilla kabinett, och der sjönk

hon maktlös ned i en sidensoffa och blef sittande orörlig.

Husjungfrun tittade in och hviskade — ty när fröken var illamående fick ingen tala högt —:

»De begär en krona hvar.»

»Säg åt mamsell Qvist», sade fröken. »Gif mig kvittot.»

Hon läste der »N:o 60 Lindblom»...

Ja, det var Axel, hon hade genast känt igen honom. Hvad han sett utsläpad ut! Bränvin luktade det om båda två. Och det var verkligen han, som förr... hvad? Som sett upp till henne, nå ja, det hade många gjort, beundrat henne, det var allas rättighet, varit hennes lydige tjenare, det var ju som det borde.

Nej, allt var ej som det borde. Han hade gifvit sig så helt, stackars gosse, fast han ingenting vågat säga och fast hon brytt sig litet om honom och aldrig gjort annat än lekt med honom, ty på Axel var hon ju säker, så säker, att hon förlorat honom.

Hon sträckte ut armen efter en parfymflaska och fylde det lilla kabinetts luft med en svag doft af nyslaget hö.

Han var alltid så ren och snygg, Axel, när han var barn, aldrig sandig eller smutsig eller rifven som andra gossar. Han hade en liten rock af sammet. Och såg bra snäll ut. Hade hon verkligen glömt bort honom alldeles under dessa år.

Men det *var* hans fel. Han hade alltid hållit sig

på afstånd, han hade aldrig haft någon vilja, någon kraft. Derfor var han nu fattig. Han hade nog ute i lifvet liksom hemma i konsulns hus stält sig utanför och väntat, varit tålig, fordrat intet och fått intet. Det är ej rätta sättet, ty människorna tänka på egen fördel och måste tänka derpå, om de vilja lefva. Så hade hon gjort, hon hade endast tänkt på sig sjelf... Och därför, just därför blef hon aldrig lycklig, aldrig nöjd utan fann sig ständigt bedragen. Det var hennes egen skuld.

Hon tillslöt ögonen och de nya tankarna drefvo hennes hufvudvärk på flykten. Hon kom i håg, när hon som ung flicka plägade stå vid hafsstranden och se, hur skeppen lyfte ankar, gledo långsamt ut på vattnet och försvunno i morgonsolen. Då hade hela lifvet legat öppet för henne som detta oändliga haf, och der borta, bakom solglittret väntade okända land, om hvilkas fågring hon drömde vackra drömmar.

Han, som mer än en gång stått bredvid henne der på stranden, hade nog drömt det samma, han äfven, och då skeppet en morgon bar henne bort från hemmet, så föddes nog hos honom hoppet om ett återseende.

Och nu hade de sett hvar andra igen. Det var nu, som han skulle heta »herr Lindblom» och hon heta fru och ha »tolf—femton—aderton barn», och han skulle »gå igenom lifvet rak och henne med sig föra». —

N:o 60 Lindblom gick in på krogen för att blöta
Penseldrag.

sin etta, och der satt han och stirrade med sina röda ögon på bränvinsglaset, till hvars kant en dåsig fluga, en öfverliggare från sommaren, sökte arbeta sig upp. Men det gick inte, hon föll ned, och det var rätt åt henne. Hon kunde hålla sig till brödkanterna, hvad hade hon på glaset att göra. För öfrigt hade hon ingen rättighet att lefva längre, och någon nytta hade hon säkert aldrig gjort.

Lindblom trampade i hjäl flugan, drack så ur sin sup och bestälde en ny. Det var så mycket, han behöfde skölja ner.

* * *

Den, som är lycklig, är också god. Att öfva godhet utan att drifvas dertill af allt för mycken lycka är så mycket mera aktningsvärdt.

Fröken Reich ville bli familjen Lindbloms räddande ängel. Det var helt enkelt hennes skyldighet, förklarade hon, ty »hafver du mycket, så gif rikliga», och hvad betydde för henne en utgift på ett par hundra kronor eller hvad det kunde bli?

Hon skickade mamsell Qvist att ta reda på madam Lindblom, en liten blåfrusen och i förtid fårad qvinna, som kunde berätta i oändlighet om deras fattigdom och mångfaldiga svårigheter, om hur Lindblom ständigt hade förföljts af olyckor och motgångar, hur principalerna hade rymt till Amerika och bolagen gjort konkurs, hur de hade flyttat från den ena orten till den andra, försökt sig på allt möjligt, hur de släpat

och arbetet utan framgång och hur det gått bakut för dem. Hur Lindblom helt och hållet förlorat modet, blifvit trött vid att släpa utan resultat, kom sig inte för med något och åt eller drack upp hvart öre, som han kunde skrapa i hop. Så hade de Amelie, hon ville på kafé, men det ville inte modern, utan nu gick flickan hos fröken Trana och lärde sig sy kläder. Och Anders, gossen deras, satt hemma och virkade dag ut och dag in, han hade alltid varit svag och sjuklig och alldeles stannat i växten vid sitt tolfte år. Nu virkade han spetsar, det var det enda, han lärt sig, och han gick sjelf omkring och sålde dem åt beskedliga människor. Så nog hade de bekymmer tillräckligt.

Fröken Reich satte upp ett mjölkmagasin åt madam Lindblom.

Några år efteråt var familjen totalt utarmad. Affären lyckades ej, och magasinets enda kunder voro de kamrater, som Lindblom bjöd med sig dit in för att smaka på gummans öl. Hans fru kom allt oftare upp till fröken Reich, satt på en stol längst nere vid dörren och grät och pratade, tills fröken fick igen sin envisa hufvudvärk och slutade upp med att vara hemma, när madamen kom. Men denna afskräcktes ej utan satt då i köket och språkade med flickorna, tills hon fann ett tillfälle att komma in i våningen. Då börjades allt jämt samma visa om igen och samma ödmjuka fråga, om hon ej kunde få låna litet pengar, ty fröken skulle för all del ej tro henne vara så äreförgäten, att

hon bad om att få något, nej bevars, hon skulle så säkert betala igen det i nästa månad, till dess skulle hon väl hinna skrapa i hop så pass mycket. Ja, herre gud, hvem kunde ha anat, att det skulle gå derhän? När man sett bättre dagar, är det så mycket hårdare att drabbas af olyckan.

Den räddande ängeln, som längesedan tröttnat på sin roll, sjönk ned i ett soffhörn. Hvad hade hon uträttat med sin barmhertighet och sin goda vilja? Det var som att kasta pengarna i hafvet. Om hon aldrig skänkt familjen ett öre, så hade det likväl ej kunnat gå mera bakut för den, än hvad det nu gick. Och *det* var Axel, det var han, som skulle gå genom verlden rak...

Från hennes barndomsväns hustru blef madamen en efterhängsen tiggerska, som tråkade ut folk med sitt prat, sitt pockande och sitt afundsamma sqvaller om andra hjälpbehöfvande: »Den der gumman i svarta klädningen, som jag mötte i farstun, hon skäms inte att gå och begära, fast hon har ett klädstånd i stan och hennes man är på inrättningen»...

En vinterdag var fröken vid mycket dåligt lynne, därför att taxeringskomitén hade vågat kräfvat henne på kommunalskatten, hvilket hon fann både obilligt och oförskämdt. Hon var skattskrifven hemma i Norrland, skulle hon då betala till gas och nybyggnader och gatläggning i Stockholm?

Hon funderade hit och dit, läste en annons om en fransk kock, som sökte tjenst, undrade om hon

ej skulle taga honom, om hon skulle våga för Flora — Flora var så snarstucken — och kom så att tänka på ett klädningstyg, som hon lemnat till Amelie. Nu hade hon ej hört af hvarken syflickan eller hennes mor på en hel månad, och till Flora hade man svarat, att flickan var så öfverhopad med arbete men att klädningen skulle vara färdig i nästa vecka, alltid i nästa vecka.

Fröken hade bläddrat i en uppskakande bok, der det stod om de rikes pligt att lätta de fattiges börda, hon hade valt mellan att lägga sig sjuk och att göra en god gerning, människokärleken hade segrat, och så beslöt hon att göra ett besök i Lindbloms lilla hem, hvilket hon alltid undviktit af rädsla att träffa på Axel, ty hvad skulle hon säga till honom, om de oförmodadt råkades?

Hon hade ej sett honom annat än någon gång på gatan, då han sköt en kärra eller slapp och halfsofvande hängde i något hörn, och då vände hon alltid in på en tvärgata eller stannade framför något bodfönster.

Men nu stoppade hon några sedlar in i portmonnän — hon hade först lagt dit några guldslantar men bytt om dem mot nya sedlar, som prasslade, då hon vek upp dem — och seglade af, klädd i sin stora pelskappa och följd på ett stegs afstånd af mamsell Flora, utmagrad och gulblek och surmulen som alltid.

Fröken försökte nu mera aldrig att få något samtal i gång, hon sade ibland: »se ett så vackert

tyg — hvad det blåser! — der går grefvinnan L.», men hennes följeslagarinna teg som ett godt barn och visade vägen upp till Norra Tullportsgatan, långt borta under Observatoriiberget.

Komna fram till en ruskig koja med en port i ett plank — det var der, de bodde — började fröken undra, om möjligen någon smittosam sjukdom kunde finnas i huset och bad Flora gå in och höra efter det, men Flora, som varit der förut, försäkrade, att det var ingen fara, och så sköt hon upp porten.

»Akta dej, qvanting, jag skubbar in till moschan å sqvallrar!» skrek en liten smutsig pojke, som spatserade i rännstenen jämte en annan, och denne, som var större och ännu smutsigare, svarade:

»Passa dej för det, grabb, för då får du dej en jesuknäpp, så att skjortan blir tom, förstår du svenska, hva?»

Så fingo de syn på fröken Reich och den mindre storskrek: »Titta på kungens markatta, Janne!»

»Hvad var det de sa?» hviskade fröken, då hon försigtigt stigit öfver en snöblandad vattpuss och kommit in i förstugan. Mamsell Qvist svarade ingenting utan knackade på.

Man hörde det hviskas der inne, så gläntade någon på dörren och ett skrynkligt hexansigte tittade ut.

»Lindbloms? Jaså, — ja, det är här inne. Men akta hufvet, sa mästerman.»

Fröken steg in genom den låga dörren. Luften

inne i det qvafva stora rummet var nära att qväfva henne. Flera personer skymtade fram i mörkret, en gumma, som drack kaffe från ett tefat, en qvinna, som ammade ett litet barn, en trasig flicka med ett stort sår vid munnen.

Fröken fattade mamsell Qvist i armen. »Jag vill gå hem!» hviskade hon. »Jag dör.»

Flora log; det gjorde hon sällan.

En dörr bakom spiselns hade emellertid öppnats.

»Herre du store, är det fröken sjelf! Det var då allt för mycke... det må jag då säga!»

»Släpp mig in till er», sade fröken, hvilken oklara föreställningar om den renliga fattigdomen med nyskuradt golf och enkla hvita gardiner blifvit så grymt besvikna.

Men madam Lindblom sköt igen dörren och stälde sig framför denna.

»Nej, goa beskedliga fröken, det är alldeles omöjligt, så som der ser ut. Fröken vet inte, hur de fattiga ha det.»

»Men jag kan väl inte stanna här.»

»Nej, se jag skall säga, att Amelie är sjuk...»

Fröken drog sig ögonblickligen ut i förstugan, men hon såg hexansigtet småle och hörde en gäll röst, som sade:

»Den der har nog kommit hit för att stå fadder.»

Madam Lindblom följde efter ut på gården. Fröken var nära att dåna, hon höll sig i väggen, medan Flora tog fram en Eau-de-Cologneflaska.

»Ja», sade madamen efter en liten stund, »det var inte nog med elände förut, och nu är det jag, stackare, som får släpa för dem alle samman, för Anders har inte varit hemma på två dar, sen han gick ut för att sälja spetsarna, som han virkat, och Lindblom gör af med hvar styfver, han skrapar i hop. Han har fått ett slags plats på hotel Norge och får bo der i ett hundhål, der det är högt med vatten på golvet. Ja, det är det jag säger, att när olyckan har kommit en gång, så slipper man den aldrig, och om inte nådig fröken ville vara barmhertig och hjälpa med en liten skärf, för det är så svårt nu för jag har inte en skilling...»

»Hvad var det den der qvinnan sa?» frågade fröken.

»Ja, det är så uselt, så jag ville gå i sjön från allt samman, det ville jag. Och tänk att flickans fästman, den odågan...»

»Kom, Flora!» sade fröken men tillade: »Jag vill ingenting ha att göra med er! Det är en styggelse utan like. Gif mamsell Qvist tyget till min klädning. Jag vill ingenting ha att göra med sådana der. Hon har förstås annat att bestyra än att arbeta och vara en ärbar menniska. Gå efter tyget!»

Madamen grät. »Ack, kära välsignade fröken!»

»Jag skall betala arbetslönen ändå, men skynda sig.»

»Kan inte jag bära upp det till fröken?»

»Nej, mamsell Qvist tar det.»

»Ack, goda beskedliga fröken, förlåt mig, om ni kan, men det är så att...»

»Hvad nu? Hva... hvad menar ni?»

»Det var inte jag. — Jag vånne jag vore död och begrafven, för ärlig har jag alltid varit och gjort hvar menniska rätt... jag försäkrar, att det är inte jag...»

»Säg ut, menniska!»

»Vi hade det i en låda, en stängd låda, men en gång, när flickan var ute, så fick Lindblom rätt på nyckeln. Jag försökte hindra honom, men då slog han mig...»

Han! Axel!!

»Han har satt tyget på assistansen. Jag har qvittot der inne.»

»Gå efter det!» var allt, hvad fröken sade.

Gumman torkade sina ögon, snöt sig i förklädet, sade, att hon skulle lösa ut det med allra första, och att klädningen skulle bli färdig inom fjorton dagar, mycket säkert om fjorton dagar.

I det samma sköts porten upp, så att fröken fick ett hårdt slag i ryggen, och in på gården kom en trasig, drucken, smutsig person med ett blått öga och ett rödsprängdt.

Constance blef likblek och kom att tänka på, när hon presenterade »sin man» för gubben Berg.

»Nej, titta på gamla... bekanta!» hickade hennes barndomslekars make. Han var vid mycket godt lynne, smålog vänligt och trefvade framför sig i luften. »Tjenare, tjenare! Gamla bekanta... gamla galanta. Var inte rädd för mej, jag är bara full, mycke full.»

»Gå ur vägen», bad mamsell Flora.

»Ur vägen var det ja! Jag har alltid gått ur vägen. Derfor blef det en bru-usten harmoni af mig, det blef det. Det är därför jag super. Mitt hjerta är trött, min själ har kopparslagare, förstår ni... Det... blef... min... olycka, som konsuln sa. En styf karl, konsuln. Det var snällt af dig, lilla Constance, att inte glömma bort mig, det var det. Vi va ju pappa och mamma vi och lilla Flora var främmande... och jag är full, my-hycke full!»

Han stupade öfver trappan och föll framstupa i smutsen. Fröken stötte upp porten och vacklade ut, askgrå i ansigtet. Flora efter, gråtande så som hon ej gråtit på många, glädjetomma år. —

Lindblom pratade oafbrutet, der han satt vinglande på en dragkista framför dotterns säng, medan hustrun drog af honom hans nedsmorda stöflar. Det var om lilla Constance. Hon var dum, det var hon. Mucka inte, gumma, — dum var hon, säger jag. Frågade, om gallionsbilden på Hoppet var en gosse och kunde gå. Det är ingen gosse, sa jag. Gubben då, sa hon. Kan den gå? Så kom den der vagnen med ljusgrå dynor och blanka knappar. Men det gick inte, för hon var min flicka, det var hon. Jag kunde inte resa bort utan att säga henne det. Säg, ville du, att jag hade tegat? Nej, det ville hon inte. Det var bara vingarna, som fattades henne. Vi va ute och såg på skeppen. Det var grant utaf bara fan, och det var mitt alltihop, och jag kunde

segla med henne, hvart jag ville, det kunde jag, ta mej djefveln.»

Amelie hade vaknat, skenet från danken föll på hennes bleka ansigte och på ett klädbylte, hvori något var lindadt in.

»Är pappa full nu igen?» mumlade hon och vände bort ansigtet med ett svagt stönande.

Gubben nickade, lutad mot väggen. »Vet ni hvad? Jag träffade Anders. Ser ni, jag hade lagt mig på golfvet... der innanför skranket, ni vet, vanliga stället — hos polisen, förstår ni, ... och der låg Anders förut, det gjorde han...»

Han sjönk i hop och somnade. Hans hustru satt orörlig stirrande på taljdanken, som brann ner i pipen och flämtade svagt. —

Men fröken Constance låg hemma i sin säng och var riktigt sjuk. I hennes öron ringde melodien:

»Se afskedsstunden är nu inne,
och vårsols klarhet lyser ner...»,

hon kunde ej komma ifrån den. Hon var en liten flicka igen med ljust, ljust hår och hvit klädning, hon höll Axel i handen, hans trofasta blick hvilade på henne, och hon talade om, att hon älskat honom och älskat honom alltid, fast hon ej vetat det. Hon hade varit så säker på honom.

Och hon frågade Flora, om hon trodde på, att de menniskor, som här på jorden älskat och förlorat hvarann, skulle återses i andra verldar, och om den

kärlek, som varar evigt, en gång skall förena dem, som här blifvit skilda åt.

Då såg hon sin barndoms vän rödnäst, surögd, liggande i smutsen som ett djur. Och hon ryste och gömde ansigtet bland kuddarnas spetsar.

Den siste vikingen.*

SÖREN NORBY.
KRISTINA GYLLENSTJERNA.
JOHAN TURESSON.
PATERN.
NARREN.
HENRIK JUTE.
EN SVEN.

På Visborgs slott 1525.

Ett mörkt, dystert, förfallet, hvälfdt tornrum med gråa spruckna väggar, upplyst endast af skenet från en stor eld i en väldig öppen gammal spis. Små fönster i djupa fönstersmygar. Gamla urblekta målningar på panelningarna, en mängd vapen på väggen. Sen höstafton, storm utanför.

NORBY halfligger sofvande i en karmstol, skarpt belyst af brasan. *NARREN*, hopkrupen på spiselkanten, *PATERN* vid ett bord på *Norbys* andra sida. — *Tystnad*. Stormen hviner in genom fönsterna, brasan flammar oroligt. *SVENNEN* kommer sakta in.

* * *

PATERN. Tyst, gosse! Ser du ej, att din herre sofver?

SVENNEN. Jag ville mäla, att *Styrbjörn* löper in i hamnen.

* Uppförd på Nya teatern i Stockholm den 1 januari 1882.

PATERN. Med last, förmodar jag?

NARREN (mumlar). Våra kapare ha alltid lasten ombord.

PATERN. Herr Sören vaknar tids nog för att höra din nyhet. Har du brådt, så kan du ju väcka honom.

SVENNEN. Jag vågar ej.

PATERN. Är du rädd för tornet, gosse?

NARREN (ser upp, orörlig för öfrigt). Här finnes andra, som bättre än han förtjena en plats der.

SVENNEN. För öfrigt är det nog fullt der nere. (Drar sig tillbaka).

PATERN. Sant nog, sedan den svenske herrn blef lockad hit i fällan.

NARREN. Fällan? Kom han ej sänd från Sveriges kung?

PATERN. Jo, han kom på lejd med bud från kung Gösta — och väl anländ hit, blef han med sitt följe stängd inne i hvalfvet.

NARREN. Och hans folk ute på skeppet?

PATERN. De vänta — och få vänta.

NARREN. Till dess klorna växer.

PATERN. Ännu har ingen tvungit herr Sören Norby. Trots två konungars maktspråk och vapen har han suttit stark på Visborg i långa år. Hvad skulle då herr Johan Turesson förmå?

NARREN. Du har stora ord, vördige.

PATERN. Det har ingen sagt om dig, narr.

NARREN. Nej, jag har stora tankar jag, — det

ha alla, som tiga. Och nog är det bäst, att jag det gör, ty glömde jag, hvilka färger jag bär, och uppläte jag min mun, så skulle en och annan börja löpa med sådan fart, att kåpan skulle piska hans häl.

PATERN. Hvad pratar du?

NARREN. Jag talar åtminstone bara med en tunga.

PATERN. Håll din mun! — Så tungt han sofver!

NARREN. Lybeckarnes öl, sista kapet, var starkare än vi äro vana vid här på Visborg. Jag vet nog hvarför, jag, det är blandadt med blod.

PATERN. Snack! — Tyst, han rör sig.

NARREN. Var ni lugn, vördige! När kung Frederik sitter på Danmarks tron och kung Gösta på Sveriges, hvad skall då Sören Norby göra annat än sofva?

PATERN. Den meningen delar han sjelf.

NARREN. Eller röfva bort fredliga krämarskutor?

PATERN. Han *har* också sofvit här i fem år utan gagn för någon, fredlös, osäll, en skräck för alla — och för sig sjelf. Och mins, hvad han har varit!

NARREN. Det är flera än han, som ha varit mera, än de nu äro.

PATERN. Jag mins under de blodiga novemberdagarna i Stockholm — när han öppnade sitt hus för de flyktige och bommade dörren till för kung Kristierns bödlar. Det var en man! — Nå, under denna tid var han också mildare stämd än någonsin. Jag mins också en dag, då han kom hem ifrån kungen efter att ha utverkat nåd till lifvet för fru Kristina

Gyllenstjerna, Sturens enka, — och jag var med honom uppe i tornet och såg skeppen föra bort henne till Dannemark. Ej ett ord sade han då. — Och under kung Kristierns olycksdagar, hur länge och troget verkade han ej, viss att, äfven om han lyckades, blifva lönad på det sätt, som nu mera är det vanliga.

NARREN. Om ni alltid predikade så sant, fromme fader...

PATERN (utan att höra). Visste han, hvad jag vet, skulle han ej sofva så lugnt. (Han står vid spisen och värmer sina händer.)

NARREN. De höge herrarne veta sällan något men vi, de små... Jag vet också något.

PATERN. Hvad vet du?

NARREN. Att mycket vatten rinner, medan mjölnarn sofver.

PATERN (vänder sig om). Hvad? Medan han sofver —?

NARREN. Så försiggår mycket, som skulle frukta en blick ur dessa slutna ögon.

PATERN. Det är ibland förnuft i din galenskap, men du saknar ett föremål för din elaka tunga.

NARREN (elakt leende). Gör jag? (Närmare munken). Jag vet också, att den, som ville, nu kunde göra ett kap, som skulle spörjas i nordens tre riken.

PATERN. Hur har du fått veta?

NARREN. Och att aldrig har Sveriges krona hängt på ett svagare hår.

PATERN. Hvem har sagt dig —?

NARREN. Stormsvalorna ha sjungit det för mig. De ansågo det ej mödan lönt att tiga inför en narr.

PATERN. Du vet således —?

NARREN. — att Sturens enka är frigifven ur sitt fängelse, ja, att Blå tornet har gäspat och släpt ut sina offer. Men var lugn, fromme fader, jag *kan* tiga.

PATERN. Här behöfs ingen tystnad. Jag ville skrika ut det i alla himlens väderstreck. Det skulle ljuda som domsbasunen i kung Göstas öron, kung Frederik skulle känna efter, om den danska kronan satt qvar på hans hjessa, och kung Kristiern skulle i sin landsflykt lägga händerna ned i skötet — ty den dag, jag viger samman herr Sören och fru Kristina —

NARREN. Ni? Jag trodde ej, att något kunde förvåna mig nu mera —

PATERN. Tyst, han vaknar! — Ej ett ord ännu om det här! Jag väntar bud, hör du.

NORBY (vaknar, vänder sig mot spiseln, der patern står). Roa mig, narr!

NARREN (på andra sidan). Ja, det är hans tur nu.

NORBY. Jag drömde nyss. Jag såg en praktfull stad — med härliga tempel, stolta palats, yppiga trädgårdar. — Jag skulle sätta eld på allt samman, jag ville döda alla dessa lyckliga menniskor, som lefde der, jag höjde facklan. — Då var det någon som tog min hand och sporde, om den ej var nog röd förut. Och i det samma sjönk jorden långsamt

under våra fötter, — jag sväfvade högt ofvan molnen men tyckte, att jag på samma gång låg nedbäddad djupt under grafstenen. — Menar du, att man får sina drömmar igen? — (Stirrar in i elden. Storm). Har ej Styrbjörn hörts af?

PATERN. Den är i hamn, herre.

NORBY. Den kommer tids nog. Vinfat, kläden, rädda köpmän, sårade krigare, gråtande qvinnor — är det ej afundsvärdt att drifva en slik handel? Ska ni inte skratta?

PATERN. Skall jag läsa för er?

NORBY. Läsa? Nej, nu mera tror jag inte på, hvad du läser. Tror du sjelf på det? Vet du inte, att dina gudar äro afsatta liksom Greklands och Roms fordom? Så skall det gå med alla gudar. Har du hört talas om munken i Wittenberg?

PATERN. Kättaren!

NORBY. Ah, hvem är inte kättare i sitt hjerta!

PATERN. Sant! Vår tid är orons tid. Men just derfor böra vi hålla samman och stå fast emot de falska lärör, som nästla sig in i hvarje springa af den gamla, fasta bygnaden.

NORBY. Hvilket tror du är bättre, att flyga i eld till himlen eller att så här begrafva sig lefvande?

PATERN. Men kättarens minne?

NORBY. Svärtas det af lågorna — tvättas det ej snarare rent af dem?

PATERN. Ni frågar allt för mycket, herre.

NARREN (har hämtat en luta och kommer fram

vid Norbys andra sida). Skall jag sjunga för er? Jag sjöng ofta bort edra tunga tankar. Sjunga om bokskogen, om kojan med storken på sitt tak, om den gula räfven, som smyger fram i gräset — — —

NORBY. Tig! Räds för ditt skinn, du som vågar draga mina tankar ditåt. (Han har stigit upp, stirrar in i elden). *Der* är visst sommar ännu, tror du inte det?

NARREN. Jag vet inte, men här är det höst.

NORBY. Det var ej Danmark, som jag såg i drömmen. *Der* har jag ej mitt mål. — Jag har suttit här för länge, märker jag, jag blir kraftlös och vek till mods. — Har du något hem, pater?

PATERN. Jag lemnade allt för att följa er.

NORBY. Och du?

NARREN. Herr Sören Norby tog oss båda med utan att fråga, om vi ville.

SVENNEN (kommer in). Styrbjörn är kommen.

NORBY. Stoppa in fångarna i borgstugan der nere. När skutan är länsad, sättas de ombord, och så: lycklig resa!

NARREN. Hälsa dem välkomna åter!

NORBY. Vänta! — Styrbjörn skall hållas redo att löpa ut igen. Jag behöfver luft.

PATERN. Men i denna storm —

NORBY. Så mycket bättre!

NARREN. Skeppet är illa medfaret...

PATERN. Det är sprucket i fogarna, säger gamle Jute.

NORBY. Så mycket bättre! — För öfrigt byta vi snart ut det mot ett annat.

PATERN. Sätter ni så ringa pris på er sjelf, herre, så tänk på nordens länder. Om en olycka drabbade er —

NORBY (med ett hånleende). Olycka!

PATERN. Hvem skulle då befria de förtryckta svenskarna undan Gustaf Erikssons ok, på hvem skall då er landsflyktige konung hoppas? När tvekade Sören Norby att sträcka sin hand så högt, han ville, och när misströstade han?

NORBY. När? Jo, när han tröttnat på att bli gäckad.

PATERN. För den trötte flyr natten hastigt. Snart, herre, skall din morgon gry.

NORBY (till svennen). Är det något mera?

SVENNEN. Fångknekten frambar den svenske herrns bön att få gifva er del af sitt ärende.

NORBY. Nå ja, hvarför ej? Det kan alltid förströ mig att höra på den narrens inbilska tal. För honom hit upp, då de andra fångarna äro i säkert förvar.

SVENNEN. Det är tvänne qvinnor bland dem...

NARREN. Nu, pater, får ni att göra. Männen är så otacksamma.

(JUTE kommer, en gammal krigsbuss i stålhufva och bröstharnesk).

NORBY. Välkommen, gamle björn!

JUTE. Det har ni skäl att säga.

NORBY. Ditt byte var då godt?

JUTE. Visste ni, hvem jag för med mig under ert tak, så sutte ni ej så lugn.

NORBY. Gamle Jute, var Lybeckarnes öl mustigt och bägaren djup?

JUTE. Skämta, herre, det gläder mig att höra, ty det har ni ej gjort på länge. — Jag sade till drängarna att undfägna folket der nere, ty i dag fröjdas alla herr Sörens trogna tjenare.

NORBY. Jag menar, karlen är gången från vettet.

JUTE. Jag menar, att jag för med mig fru Kristina Gyllenstjerna!

PATERN. Hvilken slump!

NARREN. Fram med svärden!

NORBY (har vändt sig i stolen). Yrar han?

JUTE. Hör mig, herre!

NORBY (upp lifligt). Det är då sant?!

JUTE. Sant är det.

NORBY. Berätta!

JUTE. Vi hörde af danske män, att fru Kristina, sluppen lös ur fångenskapen, skulle föras från Köbenhavn till Stockholm på ett hanseatiskt skepp. Mitt beslut var genast fattadt, — vi väntade länge, men till slut träffade vi på det, drifvet af vinden till Ölands norra udde. Det blef en het dust...

NORBY. För hit de fångne! Nej, för fru Kristina hit upp. Ett fat öl och en oxen åt dina män. — Stanna! Du sade, att dusten var svår?

JUTE. Af åttio män sofva hälften på hafvets botten.

NORBY. Styrbjörn hålles segelfärdig — ändå. (Jute går). Tänd ljusen! Många ljus i salen! Mörkt får här ej vara, när hon kommer. (Går orolig af och an). Hon är här, pater, hon är här! Är det inte en dröm? Det var ju helt nyss, som jag drömde... Hvarför kommer hon inte? — Ah, det var då ej förgäfvets, som jag rufvat så länge här uppe på klippan, det var i stjernorna skrifvet, att hon skulle kastas hit, den skeppsbrutne till en tröst. Så qvaft här är inne! (Slår upp fönstret, vänder sig om). Ska ni inte vara glada, ni två?

PATERN. Min glädje syns inte.

NORBY. Icke heller din, tycks det.

NARREN. Jag har så underliga aningar.

NORBY (till patern). Det skulle dagas, sade du. Sannspådda profet, gå och red till ditt altare.

PATERN. Men, herre...

NORBY. Hörde du inte, att hon var här? — Ah, jag visste inte, hvad jag väntade på, — nu vet jag det. — Hvarför tänder man inte ljusen? Vin hit, burgunder!

SVENNEN (med ljus). Nu vänta fångarna der nere.

NORBY. Följ mig, pater, håll dig som förr vid min sida nu, när vi träda fram bland slagna fiender. — O, att en sådan dag skulle gry! (Ut, följd af patern).

NARREN (till svennen, som tänder ljus och tar fram vinkärl och bägare ur ett skåp i panelningen). Akta dig, gosse, ljusen släckas. Det blåser häftigt.

SVENNEN. Hvem är den fångna qvinnan? Högättad mände hon vara.

NARREN. Hvem hon är? Såg du ej det på herr Sörens blickar, hörde du det inte? Har du hört honom tala så förr?

SVENNEN. Nej.

NARREN. Och du spörjer, hvem hon är.

SVENNEN. Har han väntat länge på henne?

NARREN. På lyckan väntar man aldrig för länge, fast mången ledsnar på att vänta. Han hörde på munken men inte på mig. Vi ska se, hvem som får rätt, vi ska se, om den qvinnan, som är kommen hit i qväll, skall förmå sätta herr Sören på en kungatron, — eller om hon skall binda honom lik en bandhund i gyllene kedja och peka, hvar han lydig skall krypa in i något mörkt hörn, der ingen kan se honom.

SVENNEN. Skulle herr Sören bli fångslad af henne?

NARREN. Kanske det. Men du förstår mig inte, — och det är mindre underligt. Jag har gått här så länge och pratat ömsom visdom och ömsom galenskap, att jag knapt förstår mig sjelf nu mera. — Men det vet jag, att hade jag ej varit så sysslolös här, att jag glömt bort att handla, så satte jag henne genast ombord på Styrbjörn och kapade fånglinan.

SVENNEN. Men då blefve ju herr Sören olycklig?

NARREN (ler). Nå ja?

(JUTE öppnar dörren för KRISTINA GYLLENSTJERNA).

JUTE. Världigas vänta här, ädla fru.

NARREN. Brasan är ännu ej slocknad. (Lägger en dyna i stolen framför elden). Behagar ni taga herr Sörens plats?

(Jute och svennen gå). KRISTINA (vänder sig till narren, som ämnar följa dem). Är det här, du lärt dig artighet?

NARREN. Det lärde mig din åsyn, ädla fru. (Hon sjunker utmattad ned i Sörens stol, narren rör upp elden med ett spjut). Jag har haft god tid att lära mig litet af hvarje. Herr Sören tog mig med hit ut för att jag skulle förströ honom och vara rolig, men det senare befans lika omöjligt som det förra, och en vacker dag sade jag det åt honom, och han bad mig visa mig sådan jag helst ville, — och då bad jag honom, att han också skulle visa sig sådan, som jag ville, ty den ena tjensten var den andra värd.

KRISTINA. Och hurudan ville du ha honom?

NARREN. Sådan han var förr. En krigsman får inte tänka, det göra vi andra.

KRISTINA. Såå, herr Sören tänker?

NARREN. Han sitter och ser osporda ting bland bränderna i spiseln, och det kallas ju att tänka.

KRISTINA. Och om han ej tänkte, skulle han då få sin förra dådlust åter?

NARREN. Jag tror det. Var han icke en man som ingen?

KRISTINA. Kanske.

NARREN (lutad mot spiseln, mörk mot eldskenet).

Jag såg honom på sitt stolta Makalös stå lugn bland bössor och spjut, och jag blef en narr blott för att få följa honom. — Narr har jag alltid varit. — Men det är öfver nu — det är så länge sen. — Nu äro ungdomskänslorna borta, både hos mig och min herre, nu lefva vi lugnt och veta att nöjas med vår lott, nu älska vi ingenting mera, vörda intet och hoppas intet. — Hvad har man för att man är god här i verlden? Nej, är man ej en björn, så bör man vara en räf, det är allas tanke, fastän många veta att gömma klorna. — Befaller ni något, min fru? Ni tror kanske, att ni är fånge här? Bort det, ni är herskarinna på Visborg. Jag skall säga er, att ute i verlden kan man glömma, men i ett sådant här näste, här frodas minnena och växa i kapp med murgrönan, som slingrar sig upp för den remnade väggen — — —

NORBY (kommer, stannar ett ögonblick, narren ser honom och drar sig undan. Kristina vänder sig i stolen, stiger upp. Norby kommer fram). Jag hälsar eder välkommen, min fru?

NARREN (mumlar). Nu är här en narr för mycket. (Ut).

NORBY (ett par steg fram mot henne). Kristina!

KRISTINA (vänder sig så att ljusskenet faller på hennes ansigte).

NORBY. Att jag skulle återse er så här!

KRISTINA. Fem års fångenskap ligga mellan förr och nu.

NORBY. Men de ha ej förändrat er, ni är den

samma, som ensam vågade trotsa den okufvade. — Och det är verkligen ni, som står framför mig!

KRISTINA. Det är ej min skuld.

NORBY. Ej heller min. Jag visste aldrig, att ni fått friheten åter. — Sitt, dyra fru, ni är kall och trött, värm er vid elden. (Han lägger sig på knä och kastar in ved i brasan, — ser upp). Blå tornets luft har ej förmått fåra er rena panna.

KRISTINA. Se inte på mig så der!

NORBY. Hvarför inte? Det var så länge, sedan jag såg annat än sjudande vågor och jagande moln, — förgäfves väntade jag, att en stråle från den sol, som lyste varm på min ungdoms himmel, skulle tränga hit ner. Hösten var lång och vintern —

Men det skulle dagas ändå, våren *skulle* träda in öfver min tröskel. Och nu är vintern glömd, och blefven ung på nytt sjunker jag till min gudinnas fötter och gråter af glädje. Tillgif mig, jag vet inte, hvad jag säger.

KRISTINA. Är detta herskarens ord till fången?

NORBY. Det är slafvens till sin herskarinna.

KRISTINA. Ni har ej glömt de ord, som hofluften en gång födde.

NORBY. Jag har ej glömt något.

KRISTINA. Jo, ert fosterland, ert ungdomshopp.

NORBY. Mitt fosterland är hafvet, — mitt hopp, det bar Kristinas namn.

KRISTINA. Till andra mål växte örnens vingar.

NORBY. Vingarna äro klipta nu.

KRISTINA. Och likväl tillåter han ej, att en annan örn bäres på starkare vingar.

NORBY. Jag är van att vara den starkaste.

KRISTINA. Är slafven stark?

NORBY. Han begär intet — blott en vänlig blick.

KRISTINA (upp). Gif mig min frihet.

NORBY (efter). För att flyga, hvart?

KRISTINA. Hem.

NORBY. Har ni ett hem? I den borg, ni lem-nade en gång, bor Gustaf Eriksson nu. Han är käck och klok, han fruktar ingen utom den ätt, som före honom styrde hans land. Hvad har modern för denna ätt att vänta hos honom? Har ni en plats vid inkräftarens bord? Här är er plats, på min tron skall ni sitta, och stolt skall jag lägga ned för er fot mitt rika byte.

KRISTINA. Nesligt röfvadt från mina landsmän.

NORBY. Nej, nu hissar jag segel till andra dåd än tidsfördrif. Vida omkring skola stridslurar blåsa, hafvet skall fyllas af mina segel, och jag hissar min flagga, hvar ni vill, på Köbenhavns tinnar eller på Stockholms, ty med er vid min sida är intet mål mig för högt.

KRISTINA (är nära att digna).

NORBY. Sitt, — ni är sjuk.

KRISTINA. Ja, — jag känner mig så matt.

NORBY. Drick, det skall styrka er. En skål för framtiden och glömska öfver det flydda!

KRISTINA. Vet ni, hvad jag önskar nu? Att det vore döden, ni räckte mig.

NORBY. Och jag, aldrig har jag som nu önskat att lefva. Vill ni höra hvarför, så skall jag tälja eder en saga, medan ni hvilar. (Sätter sig bredvid henne framför spiseln, tar lutan, som låg på stolen. Stormen höres ej mera).

Säg, mins ni tornerspelet vid kung Kristierns kröning? När ni virade lagern om min hjessa, mins ni, hvad ni sade då?

KRISTINA. Jag mins det.

NORBY. Äfven hvad ni tänkte?

KRISTINA. Jag har ej glömt något.

NORBY. *Jag* vet det också. Föga tänkte ni då, att jag skulle hamna i ett slikt näste —

KRISTINA. Det tänkte jag aldrig. Jag såg er i spetsen för en här draga svärdet mot våld och förtryck —

NORBY. Och jag såg in i ert öga — för djupt, ni vet det, ni visste det redan då, — er purprade kind talade tydligare än edra ord. Och var det underligt? Ni stod ju för oss som en hjeltinna, som den största bland oss alla, modigare än männen och stark som en qvinna. — Sedan kommo de blodiga dagarna, som jag ej kunde hindra.

KRISTINA. Jag mins dem allt för väl.

NORBY. Ni fördes bort. Tiden läkte många sår, krossade månet hopp. Kung Kristiern föll på sina gerningar, jag var honom trogen i det längsta,

ty jag visste, hvad han bar inom sig, och som kanske ej så lätt fostras i en annans hjerna. Jag hamnade här, på kung Eriks sjöröfvarnäste som herskare öfver en flock af ödets stormvrak, vinddrifna hit från djupen. Jag började vänta, vänta, att min stund skulle randas. Jag såg tistlarna frodas omkring mig, såg hur spindeln omspann mig med sitt nät, jag lyssnade dagen om på vindens hviskningar, och om natten hörde jag ugglans skrån och flöjelns gnisslande. Åren förrunno, och jag satt ensam här. — Nej, inte ensam, ty om natten, då stormen sof, hörde jag dina steg i riddarsalen, och jag såg dig träda ut ur skuggan, gå i månljuset fram till fönstret, luta ditt bleka hufvud mot handen och se ut öfver hafvet, som kastade sitt skum af perlor för din fot och söfde dig med sin vaggsång. — Och vände jag hem från ledungsfärd och månen stod blodröd öfver min borgs gråa gaflar, då vinkade mig din höga gestalt från tornfönstret, der andra blott sågo tomheten stirra ut, och din hvita fladdrande slöja var märket, som ledde mitt roder. (Far med handen sakta öfver lutans strängar). Och Visborg var ej ensligt mera och tyst, var ej den murade graf, du här ser. Söfda tankar, milda känslor hade väckts till lif i hopplösa bröst, och borgherrn var ej mera den fruktade, den hatade höfdingen, han var ett barn, som satt vid sin goda ängels sida vid en fridfull härd. Hon smekte med milda händer hans hår, och i två klara ögon såg han en skymt af en himmel, som han — aldrig får se.

(Han kastar bort lutan). Men det var inte en förmäten dröm, det var ingen omöjlighet. Allt är möjligt för den starke.

KRISTINA (upp). För himlens skull, hör mig.

NORBY. Min är du, blott min! Det stod skrifvet der ofvan, jag visste det, långt innan jag såg dig, de vise hade läst mitt öde i himlens eldskrift, och sitt öde undgår ingen. *Det* har fört dig hit, mina män voro blott dess blinda redskap, — altaret väntar oss, kom!

KRISTINA. Sören, jag rädes för dig. (Han släpper henne). — Kärlek finnes ej till för våldets man.

NORBY. Jo, den fins. Säg, att den gör det. — Förlåt mig, Kristina, jag har blifvit hård på dessa år, jag har lärt mig att hylla endast styrkans rätt.

KRISTINA. Kan han bli lycklig, som handlar så?

NORBY. Hvarför ej?

KRISTINA. Kan han också göra andra lyckliga?

NORBY. Andra?

KRISTINA. Eller lefva vi då blott för oss sjelfva? Var det din sjelfviskhet, som bjöd dig att våga lifvet för att rädda oskyldige undan tyrannens bödelssvärd? Var det ditt eget väl, du sökte, när du offrade allt för din kung, — och tänkte du på dig sjelf, då han otacksamt öfvergaf dig, och du blef trogen ändå?

NORBY. Det var så länge sedan.

KRISTINA. Då var du ännu ung.

NORBY. Då hade jag hopp.

KRISTINA. Och nu, då hoppet strandat på Got-

lands kalkskär, nu vill du offra allt för det, du kallar din lycka. Det gifves en annan men af ett högre slag: Att sträfva för andra, att offra afguden, som vi bära i vårt inre, att aldrig tröttna —

NORBY. Och målet?

KRISTINA. När ingen här på jorden.

NORBY. Kristina, långa års fångenskap ha isat ditt hjerta och lagt kalla ord i din mun. Och det är du, *du*, som säger detta! Nej, jag tror det ej. Du är trött, utmattad, du vet inte, hvad du säger.

KRISTINA. Jag önskade, att så vore.

NORBY. Du tvekar, Kristina, då är du min. Säg blott ett mildt ord, medgif att det, du sade nyss, ej föddes i ditt hjerta, jag ber dig, jag, som aldrig fält ett ord af bön till någon, jag ber dig, säg sanningen, säg, att du älskar mig.

KRISTINA. Och om jag ej gör det?

NORBY. Då ljuga dessa blå ögon.

KRISTINA. Du syndar, Sören, detta är ej rätt.

NORBY. Den, som älskar, har rätt.

KRISTINA. Den, som älskar, är sjelfvisk.

NORBY. Än sedan? Har du ej lidit nog? Hvarför skulle vi fortfara att offra vår lycka blott för det måls skull, som vi ej kunna nå? (Han har stödt sig mot stolskarmen och böjt sig fram öfver henne, fattar hennes hand).

KRISTINA (innerligt och leende). Du är ej heller förändrad, Sören. Ditt ögas eld är qvar och klangen i din röst.

NORBY. Var det ditt svar?

KRISTINA (upp, oroligt). Hvad har jag gjort!

SVENNEN (kommer).

NORBY. Hvad vill du?

SVENNEN. Nu väntar herr Johan på er, herre.

NORBY. Ah, jag hade glömt. — Nå ja, låt honom komma, så skall han få del af min lycka.

JOHAN TURESSON (kommer, igenkänner med förvåning fru Kristina, hastar fram och böjer knä för henne).

KRISTINA. Herr Johan, ni här! Hvad betyder detta?

JOHAN. Och ni? Ni här, fru Kristina!

NORBY. Varma äro svenskarnas känslor för sin öfverhet.

JOHAN (upp). För olyckans majestät böja sig alla knän.

KRISTINA. Hur har ni kommit hit?

JOHAN. Med bud från kung Gösta. Jag är herr Sören Norbys fånge nu.

NORBY. Ert ärende? Hvad vill er konung?

JOHAN. Fred.

NORBY. Är han rädd?

JOHAN. Ja, han är rädd att ej kunna utföra sitt värf, om strider utåt skola splittra kans kraft.

NORBY. Och vilkoren, som han bjuder mig?

JOHAN. Ni får ostörd draga härifrån.

NORBY. Han är en ädelmodig herre.

JOHAN. Mera än ni, ni som bryter mot folkrätten.

NORBY. Här gäller ingen lag, som jag ej skrifvit.

JOHAN. Nej, ty ni har icke skrifvit hederns lag. Och ej kan den aktas här, der lejd brytes och der qvinnor fångas.

NORBY. Fru Kristina är ej fånge.

JOHAN. Ej fånge? — Men... Omöjligt! Herr Stens enka glömmer ej sin pligt.

NORBY. Tig!

JOHAN. Och *henne* vill ni svärta med en sådan misstanke!... Jag förstår er mycket väl, er afsigt är klar, och klok är den. Ni vill binda henne vid er biltoga farkost, ty ni känner den makt, hennes blotta namn öfvar på hvarje svenskt hjerta. Ni tror ej längre på er sjelf, ni måste söka andra axlar att krypa upp på.

NORBY. Vid himlen, de orden sagda för en timme sedan!

JOHAN. Och ni, min ädla fru, förlåt mina ord, förlåt att en misstanke mot den, som är för hög att träffas deraf, kunnat födas af samma minut, som släckte den.

NORBY. Ej ett ord mer, om ditt lif är dig kärt!

JOHAN. Om det är värdt att lefva, det skall edert svar till kung Gösta säga mig. Jag väntar derpå. (Vänder sig än en gång till fru Kristina). Jag såg er son samma dag, jag lemnade Stockholm. Han är stark och fager.

KRISTINA. Hvad sade han?

JOHAN. Vi talade om hans mor (Går. Paus).

KRISTINA. Ditt svar till kungen?

NORBY. Det skall spörjas i hela norden.

KRISTINA. Låt mig få föra fram det.

NORBY. Ej skall denne man göra det. Visborgs fängelse gäspar ej som Blå tornet.

KRISTINA. Hur hade du talat i hans ställe?

NORBY. Han älskar dig! Naturligtvis gör han det. Hvem kan andas samma luft som du och ej älska dig.

KRISTINA. Du vet ej, hvad du säger. Jag ber dig: Gif honom fri.

NORBY. Vill du det? Hvarför?

KRISTINA. Din misstanke är grundlös, men du fruktar honom, och därför bör du gifva honom lös.

NORBY. Ja visst. Jag bör sända dig om bord på hans skepp och önska eder båda en lycklig färd.

KRISTINA (utom sig). Sören, jag älskar dig.

NORBY (vänder sig lifligt om, derpå). Nu förstår jag dig ej. Hvarför sade du det ej förr? Kunde blotta åsynen af denne man skrämma dig, blotta hälsningen från ditt hem, ljudet af din sons namn? Du skall få dina barn åter — snart, — du skall aldrig behöfva längta efter dem, under våra ögon skall din son växa upp som arfving till nordens riken. Och du vill, att jag skall sända dig härifrån, du vill det till hvarje pris, jag ser det väl, — och därför säger du nu de ord, jag förgäfves sökte hos dig nyss, men som jag ej vågar tro.

KRISTINA. Ja, Sören, jag var svag. Han kom i rätta stunden.

NORBY. Och du säger, att du älskar mig?

KRISTINA. Just därför måste vi skiljas.

NORBY. Så talar och tänker en pojke, der han suckar i månljuset under borgfönstret, *han* vet intet sällare än att få offra sin kärlek.

KRISTINA. Så talar den, hvars hjerta isats under hårda öden. — Sätt dig, Sören, så skall jag leka på lutan för dig. —

Du, som har suttit här så länge, du, som ej glömt något af det, som varit, hvarför har du ändå låtit stormarna blåsa bort så mycket? For ej din tanke någon gång till dina äldsta minnen? Mins du ej, hvarter din första önskan gick, när du var barn och lekte nere på stranden och ville följa bäcken på äfventyr ut till det stora, det okända?

NORBY. Jag har aldrig varit ett barn.

KRISTINA. Du har dock haft din tid af oro och längtan.

NORBY. Sant! Då kunde jag vinna allt.

KRISTINA. Då kunde du gråta af längtan efter allt stort och härligt, hvarter till din håg lockade, och då läg du på knä öga mot öga med din Gud och bad med brinnande själ om kraft att uträtta något i lifvet.

NORBY. Det har jag glömt.

KRISTINA. Och nu har du drömt under årslång sömn här ute, drömt om den dag, då du stolt planterar segerfanan på eröfrade murar, drömt å nyo om din barndoms blommor och om bäcken, som drog.

ut i vida världen, — men nu lågo blommorna krossade af din egen fot, och vild svallade bäcken öfver sina bräddar, färgad med blod, med blod af barn, som ryckts från modersbrösten, innan de ännu visste, hvad lifvet var, blod af ynglingar, som alla drömt det samma och som offrat sin dröm och allt för att falla för det käraste de egde, blod af gubbar, som lefvat länge nog för att få stupa för sina söners svärd och bäddas ned i syskongrafven med alla sina krossade förhoppningar.

Och då marken sväller af de många jordade, då himlen färgas röd af lågorna och dagen flyr för röken från kolnade hem, då stiger segraren stolt upp på sin tron. Det är detta, han sträfvat till, detta är hans lifs mål. Men han sjunker ej krossad ned på grafhällen, der hans själ är murad in, han döljer ej sin panna för solens blick, nej, han sätter kronan på sin hjessa, böjer knä vid guds altare och höjer sin röst till hans lof, — och det har han ju rätt till, han har segrat, ty han var den starkaste, var en hjälte, till hvars ära skalderna stränga sin lyra. Till sist lägger han sig till ro i marmorkistan efter väl förrättadt lifsvärf, ty han har hejdat tidens ström, och länge skall det dröja, innan det föds en man stark nog att höja damluckan.

Och segersången öfverröstar hvarje tanke, som från de djupa lederna ville bana sig en väg. Okänd, förföljd, oförstådd har mången man, som föddes för att lyfta sin samtid ett trappsteg upp, dukat under.

Tanken, folkens framtid, är jordad med dem, och det är kanske väl, att så är, ty nu känner ej folket sin magt och sin styrka, nu har det blott en rätt, den att falla på sin brända härd.

Och många måste falla för att bereda plats åt den rätta. — Den som ej glömt sin ungdomsdröm, han är mannen.

NORBY. Har kung Gösta någon förstfödslorätt?

KRISTINA. Ja, de stora tankarnas.

NORBY. Och jag?

KRISTINA. Kan du lägga handen på ditt hjerta och svärja att offra hvarje stund åt ditt land och ditt folk, du som nyss lade allt under din sjelfviskhet?

NORBY. Kanske, om jag blott egde ett hem — ett land.

KRISTINA. Kronans skimmer upplyser ej, det bländar blott.

NORBY. *Jag* skulle vika — illa känner du mig.

KRISTINA. Kanske jag känner dig bättre än du sjelf.

NORBY. Kung Gösta skall få mitt svar. — — Natten är långt liden, gå till ro, Kristina. Der inne står kammaren ständigt redo. (Tar ett ljus, — följer henne till dörren).

KRISTINA. I morgon, Sören.

NORBY. Ja, i morgon! (Kristina går. Stormen höres igen).

NORBY (ser efter henne). Drömmar — årslånga drömmar — bubblor, som brusto. — Hvarför bygde

jag detta korthus, som *måste* störta samman? Hon har ju rätt. Men man jordar ej i ett ögonblick sin käraste önskan. Jag måste bort härifrån, långt, långt bort! Ett strandlöst hafs stormar måste döfva dina slag, upproriska hjerta. (Kastar sig i en stol, döljer ansigtet i händerna. Upp). Nej, inga tankar, *de*, endast de ha fört mig hit — jag vill inte tänka. (Stormen tjuter).

PATERN (som kommer jemte narren). Herre!

NORBY. Ett ord, ni två, som ha delat mina tunga dagar. Ni ha lemnat allt för att följa mig och behöfva ro efter arbetet. Jag ger er orlof båda.

PATERN. Orlof? Jag förstår inte.

NARREN. Ni sänder bort oss?

NORBY. Jag far sjelf bort.

NARREN. Och vi få ej följa?

NORBY. Dit jag far, vill ingen följa mig.

PATERN. Mätte ditt uppsåt vara godt, herre. Men hvad skola vi här, då du är borta? Lemnar du platsen åt kung Gösta, så är ju allt förloradt, ty då håller vid hans sida kätteriet sitt intåg på vår ö.

NORBY. Den, som tröttnat på verlden finner väl någon fristad.

PATERN. I Tyskland lefva våra trosförvandter, låt oss söka upp dem.

NORBY. Oss? Säg, hvarför blef du mig trogen?

PATERN. Jag följde hjertats röst.

NORBY. Ditt hjerta var det då, som bjöd dig att spela bakom min rygg?

PATERN. Någon måste handla, då ni sof, herre, och falskt var mitt spel aldrig.

NORBY. Du har dock sändt bud och bref till svenskarna.

PATERN. För att tvinga dig till strid.

NORBY. Hvad ville du vinna genom den?

PATERN. Jag hatade Sveriges kung och Luthers lära, som du var kallad att störta. Och du spörjer, hvad jag ville vinna — och hvarför jag följde dig.

NORBY. Jag dömer ingen. Gå!

PATERN. Mitt sista luftslott! (Ut).

NARREN. Jag har vetat det, herre, jag misskände honom. Ett ord, och jag för honom tillbaka.

NORBY. Stanna! — Och säg mig hvarför har du ej gjort som han?

NARREN. Icke visste jag, om rätten var på svenskens sida.

NORBY. Vet du då, att den är på min?

NARREN. Jag tror, att ingen menniska har rätt.

NORBY. Och ändå vill du följa mig och dö för mig?

NARREN. Derfor, att ni är olik de andra.

NORBY. Och därför offrar du dig?

NARREN. Män föddes till dåd och män för att offras. Den som ser en tanke, större än sin egen, strider för den, och står han i dess väg, så faller han för den — och är nöjd att han gjort någon nytta med sitt lif.

NORBY. Du har *rätt*, du *har* rätt. Och det skulle

du lära mig! Bär du förnuft eller galenskap under din panna?

NARREN. Litet af hvarje liksom de flesta människor. När jag var ung, var jag duglig till intet, därför drog jag från trakt till trakt och sjöng visor, sjöng om hafvet och stormarna och striden. Då såg jag er, vikingen, som jag längtat efter, han, som her-skade på det oändliga blå, — det var om honom jag drömt, allt sedan den första drömmen dunstat bort.

NORBY. Du hade då en dröm förut?

NARREN. Jag som alla. Det var en tid, då jag ej sjöng om blod och stormar och svärdsklang, en tid, då min luta lockade fram näktergalens toner i sommarnatten och jag sjöng om känslor, som dämpas lätt men som aldrig slockna ändå —

NORBY. Tror du på dem?

NARREN. Ja.

NORBY. Och den tron har fört dig?

NARREN. In i den skrud, jag bär.

NORBY. Men då alla skrattade åt dig och missförstodo dig, då öfvergaf du denna tro?

NARREN. Nej, vi äro oftast just det, som världen ej tror om oss.

NORBY. Stackars narr, också i dig är något brustet.

NARREN. Allt skall ju brista.

NORBY. Så följ mig, *du* är den rätta. (Narren fattar hans hand). Du spørjer ej, hvart vi vända stäffen?

NARREN. Det gör mig föga.

NORBY. Mot söder.

NARREN. Då tar jag min gamla luta med mig.

NORBY. Låt Styrbjörn hissa segel.

NARREN. Styrbjörn är redo, herre.

NORBY. Sänd hit gamle Jute. Och vänta mig sedan der nere.

NARREN. Herre, jag vet ej, hvad du nu gör, men något säger mig, att du handlar stort. (Ut).

NORBY. Stort, sade han. Nej, liten är min bragd, den har ej runnit upp här inne. — Sof lugnt, Kristina, jag går till mitt mål, af mig skall ej tidens ström hejdas. — Är det du, gamle?

JUTE. Nu hissar Styrbjörn segel.

NORBY. Jag far bort, Henrik.

JUTE. Ni nekar väl ej er trogne tjenare att följa, han, som stått vid er sida i så mången het dust.

NORBY. Vigtigare tjänst har jag sparat åt dig. — Gamle Jute, du har varit mig trofast som ingen. Flytta denna tro öfver på fru Kristina, svär att följa, att skydda henne, hvart det än bär.

JUTE. Det svär jag.

NORBY. Hör mig nu. Du öppnar herr Johan Turessons fängelse, och frågar han hvarför, så säger du, att det är mitt svar till kung Gösta.

JUTE. Ni talar så underligt.

NORBY. Gladt blir vårt återseende, gamle vän. Vi skola till samman språka bort mången aftonstund om tider, som flytt, om lustiga härnadståg och mun-

tra svärdslekar. Och nu en pokal, innan vi skiljas! — Tack, gamle vän, tack för allt! (Jute skakar hans hand och går). Och nu — bort! (Tar ned sitt svärd från väggen).

KRISTINA (synes i dörren).

NORBY. Kristina, har du ej gått till ro?

KRISTINA. Stormen dref mig hit ut.

NORBY. Var viss, att den skall lägga sig. När solen går upp, skall allt klarna.

KRISTINA. Tror du, att en sol skall gå upp för oss?

NORBY. Ja, det skall den. Gå nu in till dig! (Fattar hennes båda händer). Kristina, när du sitter i ett fridfullt hem i vinterqvällen, och stormen rasar utanför, då skall du någon gång samla omkring dig dina barn och tälja dem sagan om honom, som älskar dig högre än allt i verlden, och du skall sända till himlen en vänlig bön för hans orofyllda själ, att den må nå sin hamn.

KRISTINA. Tala icke så. Allt skall nog reda sig. Jag skall gå till kung Gösta, han är ädel och hugstor.

NORBY. Säg honom då, att en stor tanke susat öfver min borg och gifvit mig vingar. — — Och när du tar god natt af stjernorna, som blinka trånande hit ned, då skall du ibland tänka på mig. Då skola våra tankar mötas och famna hvar andra fast, innerligt. — Och nu — god natt!

KRISTINA. Hvad skall du med ditt svärd?

NORBY. Det lemnar mig aldrig. — God natt, min goda ängel. Sof lugnt som i ditt hem. (Stannar, ser ett ögonblick tillbaka på henne). Vi återse hvar andra! (Ut).

JOHAN TURESSON (kommer). Hvad föregår här? Man öppnade dörren för mig, och äfven mina män äro utsläpta. —

JUTE (kommer). Detta svärd till herr Johan — och denna ring till eder.

JOHAN. Hvad betyder detta?

KRISTINA. Hvart gick han? Säg!

JUTE. Om bord på Styrbjörn.

KRISTINA (häftigt, ett par steg mot dörren). Hejda honom! Hejda honom!! Blott ett ord af mig, och han stannar. (Sjunker ned i stolen). Nej, — svaga själ, svigtar *du* också i offrets stund?

JUTE (till Johan). När det behagar eder, för jag fru Kristina och er alla ut till ert skepp, som väntar. Det var herr Sörens svar till kung Gösta.

JOHAN. Men han sjelf, hvart far han?

JUTE. Vi träffa honom aldrig mer.

JOHAN. Han fruktade likväl min konungs makt. (Soluppgång, stormen har lagt sig.)

JUTE (slår upp fönstret). Nu svälla Styrbjörns segel.

JOHAN. Och himlen klarnar öfver Sveriges strand. — Kom, ädla fru, hemmet väntar eder.

KRISTINA (skyndar till fönstret, kysser Sörens ring och blickar ut). Sören, vi återse hvarann! —

”Hur en bok tillkommer.”

Förr var skalden en yngling, som med lutan på ryggen klättrade upp för sin jakobsstege, uppåt till det blå, så högt han kunde komma. Der höjde han sin röst, — och folket stod nedanför, hänryckt och lyssnande med lagerkransarna färdiga.

Nu är skalden en man, som har stält upp sin fotograflåda på någon undangömd plats, derifrån han tar af folket, som går förbi. På sin atelier gör han porträtterna färdiga, klistrar upp dem på hvita eller svarta eller rosenröda kort och kastar sedan ut dem hoptals, ibland fula med fläckar och dimmiga, orena linier, sådana de komma direkte ur apparaten, ibland retuscherade, så att de alls ej likna den, de skola föreställa, någon gång påmålade med saftig färg, ibland kopior af gamla porträtt, som han ger ut som original, än ljusa, ofärgade bilder, som inom få år förflyktigas och försvinna, lemnande endast tomma papperet efter sig, än bilder med skarpa drag, hållna i skugga, alldeles jämngrå, någon gång med ett smalt, hårdt och klart kantljus.

Det är dagern på ateliern, som gör bilderna så olika. Ofta stänga höga murar för utsigten, och fön-

sterna äro spikade igen, och der inne är kallt och färglöst. Han som bor der förbättrar sina apparater ihärdigt för att få bilderna klarare, skarpare, mera sanna. Och han blickar med afund högre upp, derifrån toner och munter sång ljuda. *Der* uppe öser solen in rika floder genom vidöppna fönster, der är luften mättad af ljus och färg och doft, der spira blommor upp, smekta af solen, som ger lif åt allt, der äta sig dess strålar in i väggklädnadens yppiga färger och jämna ut hvad som är för skarpt, mildra motsatserna, göra allt harmoniskt, smältande, der ligger lutan kransad och rundt om väggarna dansa dygnets timmar leende och luftiga. Han blickar med längtan dit upp.

Der vore lyckligt att lefva.

* * *

»Hur en bok tillkommer.»

Så lyder en öfverskrift i ett känt populärt vetenskapligt arbete, men den skildring som der följer, börjar med sättningen och fortgår sedan på pappersarkets väg genom tryckpressen, till bokbindarn och till odödligheten.

Det är en roman vi tala om, ej en dussinroman, ej ett fabriksalster utan en bok, sprungen ur författarens egna händer. Oftast är väl dess frö en tanke, som han vill sända ut i verlden och som han låter läsaren söka rätt på mellan de skrifna raderna. Eller är det en samhällsfråga; han vill sätta under debatt, en

samhällsklass, han vill visa oss belyst från olika sidor, eller helt enkelt en personlighet, han vill skildra, en karaktär, som han måste känna i grund och botten men som ej därför behöfver vara en afbild af honom sjelf. Ibland är det en händelse ur verkliga lifvet, som bjuder sig fullfärdig åt skalden, och då gör han säkert en god roman deraf, ty han må ha aldrig så skarp blick och snabb och säker uppfattning, en verklighet kan han ej dikta sig till. Och han vill ej heller dikta, vill ej öka sagböckernas antal. Han vill endast skildra lifvet sådant det är utan tillsatser, utan öfverdrifter.

Men lifvet är så rikt och bokens omfång så begränsadt. Der kan den arme mannen gå med sin hufvudperson och med massor af enskildheter färdiga men utan det band, som skall till ett konstnärligt helt förena de spridda tankarna, de skiftande bilderna. Der går han, nervös, orolig, aktgifvande på allt, med spetsade öron för att ej gå miste om ett enda ord, som uttalas i hans närhet, med blickar, som vilja tränga in i hvar menniska, han ser, och finna det uppslag, han söker. Och är lyckan med honom, så finner han denna sökta perla, kanske i någon obetydlig, hvardaglig berättelse eller i ett händelsevis yttradt ord, som flyger spårlöst förbi många andra öron. Då har han uppslaget och kan börja genomföra sitt ämne, lefver sig allt mera in i det, går bland människorna som en långväga främling eller som en bortkommen lärd, är tankspridd och oartig mot be-

kanta, underlåter att hälsa på folk, som han möter på gatan, visar sig med ett ord alldeles omöjlig för världen.

Under tiden sjuder det och kokar i hans hjerna, tankarna växa der inne, många bryta sig ut och taga till flykten för att sedan sökas förgäfves, andra stanna beskedligt qvar för att i massa stjälpas ned på papperet. Hopar af figurer passera förbi fotografiapparatens. En del skuffas omildt bort såsom olämpliga att begagnas, andra stängas in i ett sidorum för att vid tillfälle ropas fram, andra ombedes höfligt att sätta sig ned. Der är ett virrvarr i ateliern, högar af gamla minnen, som varit bortflugna men nu kommit åter, af ord och tankar, som blifvit lagda på lager och som nu tagas fram för att utdelas bland modellerna.

Författaren går till sitt arbete med brinnande lust, fast troende på sitt verk och på sin kraft att genomföra det. Det skall blifva bättre än något, som han skrivit förut. Han skall uppbjuda all sin ungdomliga kraft, gifva sig hel och hållen med sina fel som med sina förtjenster, och hans skall segern blifva.

Han doppar sin penna. Sådana finnas af många fabrikat. Några släppa ifrån sig bläckströmmen lugnt, jämt, ordentligt, rad efter rad, sida efter sida, ett ark eller två om dagen. Andra krångla och tredskas och gifva ingenting ifrån sig — för att, sedan de omsider ledsnat på att trilskas längre, flyga i stormig fart öfver papperet. Det märks så väl på en berätt-

telte, *hur* den är skriven. *Här* har det gått lugnt och säkert framåt, *denna* sida har tillkommit i korta, oroliga satser, som sedermera blifvit utfyllda, slipade, jämnade, *dess*a tankar ha kastats fram, utan att författaren haft tid att se efter, om de kommo ned på hufvudet eller på fötterna, och *här* har inbillningskraften skenat bort med en hast, som ej medgifvit pennan att följa.

Här har tråden gått af. Författaren har spatsrat många hvarf fram och åter i sitt rum, har farit med handen genom sitt hår, om han har något kvar, knäpt upp skjortkragen, slängt ifrån sig manschetter och halsduk och ond på sin dåsiga inbillningskraft måst lemna oskriven den tanke, som han ej i hast kunnat uttrycka i ord. Han blir otålig, harmsen, stannar ibland under sin rastlösa promenad, bläddrar i en bok, ser på en fotografi, trummar några marschtakter mot bokskåpsrutan, ser ut i den fria rymden, så vida han kan se någon fri rymd, — tills det plötsligt kommer, det sökta, och han rusar fram till bordet, stöter pennan mot bläckhornets botten och låter den sedan raspa hejdlöst mot papperet, medan han småler nöjd och kanske, om han är barnslig, hvilket understundom händer med författare, känner tårar tränga upp i sina ögon, tårar af glädje, af tacksam lycka.

Så förgår vid arbetsbordet dag efter dag. Hvilka korta timmar, aldrig räknade, hvilken spänning och oro och hvilken känsla af ringhet, af medvetande om,

huru smått, hur obetydligt det är, det som han bringar i dagen, hur föga det svarar mot tanken, den stora, djerfva, nya tanken.

Hvilka spatserturer i morgonstunden eller sent på aftonen! På aflägsna gator, ute på landet, någonstädes, der buskar susa och vatten glittrar, der skogen breder djupa skuggor öfver en smal stig, der foglar sjunga eller månen lyser.

Eller på stadens gator, bland folkmassorna, midt i vimlet, der den ensamme lefver i den verld, han bygt upp åt sig, endast åt sig — ännu så länge.

I denna verld har han blifvit så bofast att, då han en dag drar ett käckt streck under sista sidan och prentar dit ordet *slut*, så sker detta med verklig saknad. Han skall ej mera lefva i sällskap med dessa menniskor, som han känner och lärt sig älska, han måste skiljas ifrån dem och skall tänka på dem med samma känslor som dem, man egnar bortfarna vänner från flydda år.

Arbetet är emellertid färdigt, svårigheterna öfvervunna, det, som synts omöjligt, har lyckats, det som blifvit öfvergifvet som hopplöst, som han misströstat om och dock ej kunnat lemna, det har nu fullbordats, och han ser framför sig detta alster af längtan och sorg, af dagars tanke och natters vaka. Måste det ej tränga till hjertan, detta som han skrifvit med sitt eget blod? Skall man ej förstå hans afsigt, han har ju gifvit hvad bäst han eger, gjort allt, hvad han förmått? Nu genomlefver han, bläddrande i de skrifna

arken, hvad han känt, då han kastade dessa ord på papperet, nu står allt för honom friskt, ursprungligt, fullt af ungdom och af hopp. Nu känner han sin styrka, och han tänker: Den nästa boken — den nästa!

Så går han att köpslå om sin andes barn.

Och der ligger arbetet färdigtryckt i tusentals nya, ouppskurna exemplar. Han bläddrar i dem men känner ej rätt väl igen det han skrifvit. Den friska doften har stannat i tryckpressen, tankarna ha bleknat liksom färgen på en tafla, utsatt för dagern, och han har en skygg känsla af, att det varit bäst, om dikten stannat, der den föddes.

Nu läses hans lönligaste tankar af folk, som kanske anser dem löjliga, konstlade, upproriska. Nu pratar man om boken, säger att den är »ganska nätt... en ledig penna... vackert språk» —, nu hal-
kar man gerna öfver det hufvudsakliga i arbetet, och författaren får vara glad, om man ej slänger boken i ett hörn eller tappar den, då man somnar, utan skrat-
tar åt någon obetydlighet eller uppfattar konturerna af någon raskt skizzerad biperson.

Och författaren tänker på alla dem, som läsa hans ord med ett öfverlägset löje, med likgiltighet eller med fiendskap. Han inser, hvilken dumhet han gjort, då han blottat sig, inser sitt misstag i att låta hjertat tala och se tingen med egna ögon. Han ser, hur många gå i ring omkring hans ämne, huru de akta sig att röra vid bokens kärna, och han hör, hur

välvilligt man talar om författarens anlag, som lofvat något bättre.

Han besluter att fullgöra sina löften, att bli publiken till lags, att bli rolig och hålla sig till tingens utsida, som alla känna igen, att fantisera i hop figurer, som aldrig ha funnits till, att lista sig in i folks förtroende och sedan rita af dem, att på hvilket sätt som helst skaffa sig ett namn, hitta på galenskaper, som skola göra honom ryktbar, eller i värsta fall göra som Tobiaë hund, hvilken som bekant skälde på både kända och okända.

Men då han sålunda gått en tid omkring med lugnt ansigte och vredgad själ och upplyst sig om, att han är ett dumhufvud, som förtär sig sjelf utan att gagna någon, så lugnar han sig dock till slut och slår ur hågen att skriva så, som folket vill ha det, att för sin inkomsts skull eller för en dags rykte offra sin ursprunglighet.

Han har ännu mycket att lära af lifvet. Han får ej vara vek eller retlig, han måste med lugn se sina barn slitas sönder under hans ögon, han måste som spiralfjädern springa högre upp för hvarje gång den tryckes ned. —

○ Och han är glad, om bland alla, som tadla eller som liknöjdt eller af artighet berömma, om bland dem finnas några, som förstå hans afsigt och lärt att älska hans verk och som deri funnit sina egna tankar, dem de sjelfva ej vågat tänka eller kunnat gifva ord. Så skaffar han sig vänner i fjärran och när, och anin-

gen om denna vänskap är hans bästa lön, ty han måste vara tacksam för hvarje uppmuntrande tanke, äfven om den aldrig når till hans öra, för hvar blick, som lyser af hänförelse öfver det goda han skildrat eller förbittring öfver eländet, han visar fram, för hvar kind, purprad af harm öfver det låga då det segrar, för hvart hjerta, som slår, för hvar aning, som vaknar, född af hans varma ord, för hvar hälsning, som blygt eller frimodigt sändes honom af dem, som lärt känna honom och räkna honom bland sina vänner.

Ingen borde förundra sig öfver, att en ton af bitterhet, af otillfredsstäld längtan genomgår så mångt alster i den vittra bokverlden. Skalden känner bättre än någon sin oförmåga. »Udigtede kvad er de fagreste». Det enda dugliga han tänkt och känt får verlden aldrig se. Och det bästa, han skrivit, är ett eländigt fuskverk, jämfördt med tanken, som ledt hans penna, är som en färglös, mörk fotografi mot det soliga, ljusa landskapet, genomandadt af vår, af färger, dofter och fogelsång.

MEMORANDUM

TO :

DATE:

SUBJECT:

The first part of the memorandum discusses the current status of the project and the progress made since the last meeting. It highlights the challenges encountered and the strategies implemented to overcome them.

The second part of the memorandum provides a detailed analysis of the data collected during the field study. It includes a summary of the key findings and their implications for the overall research objectives.

The third part of the memorandum outlines the recommendations for the next steps in the project. It suggests specific actions to be taken and identifies the resources required for their successful implementation.

The fourth part of the memorandum discusses the budget and financial aspects of the project. It provides a breakdown of the costs incurred and offers suggestions for optimizing the use of funds.

The fifth part of the memorandum concludes with a summary of the main points discussed and a statement of the author's conclusions. It also includes a list of references and a list of appendices.

The author expresses their appreciation for the support and assistance provided by the project team and the funding agency. They also state their intention to continue the research and report the results in a future publication.

Af Georg Nordensvan har förut utkommit:

I HARNESK!

ROMAN.

Pris: 2 kronor 50 öre.

Ur pressens omdömen:

»En säker blick, en förvånande lätthet att gifva uttryck åt hvad det yttre eller inre ögat iakttagit, en målande liflighet i skildringen, ett varmt hjertelag utmärka förf. till »I Harnesk!» — — För öfrigt fins det godt om humoristiska drag och mer än en verklig qvickhet.»

Ny illustrerad tidning.

»Det ligger mycken sanning och styrka i denna bild ur verkligheten, sådan den af förf. målats. — Särskilda loford förtjenar förf:s lätta, fängslande stil, — — — många träffande och verkligen ypperliga skildringar.»

Aftonbladet.

»Den talangfulle författarens senaste roman är ett realistiskt arbete af särdeles vackert och ädelt slag. Det är en mans förfelade lif och en qvinnas pinohistoria, som här skildras med omutlig sanning och med ett mer än vanligt herravälde öfver formen.»

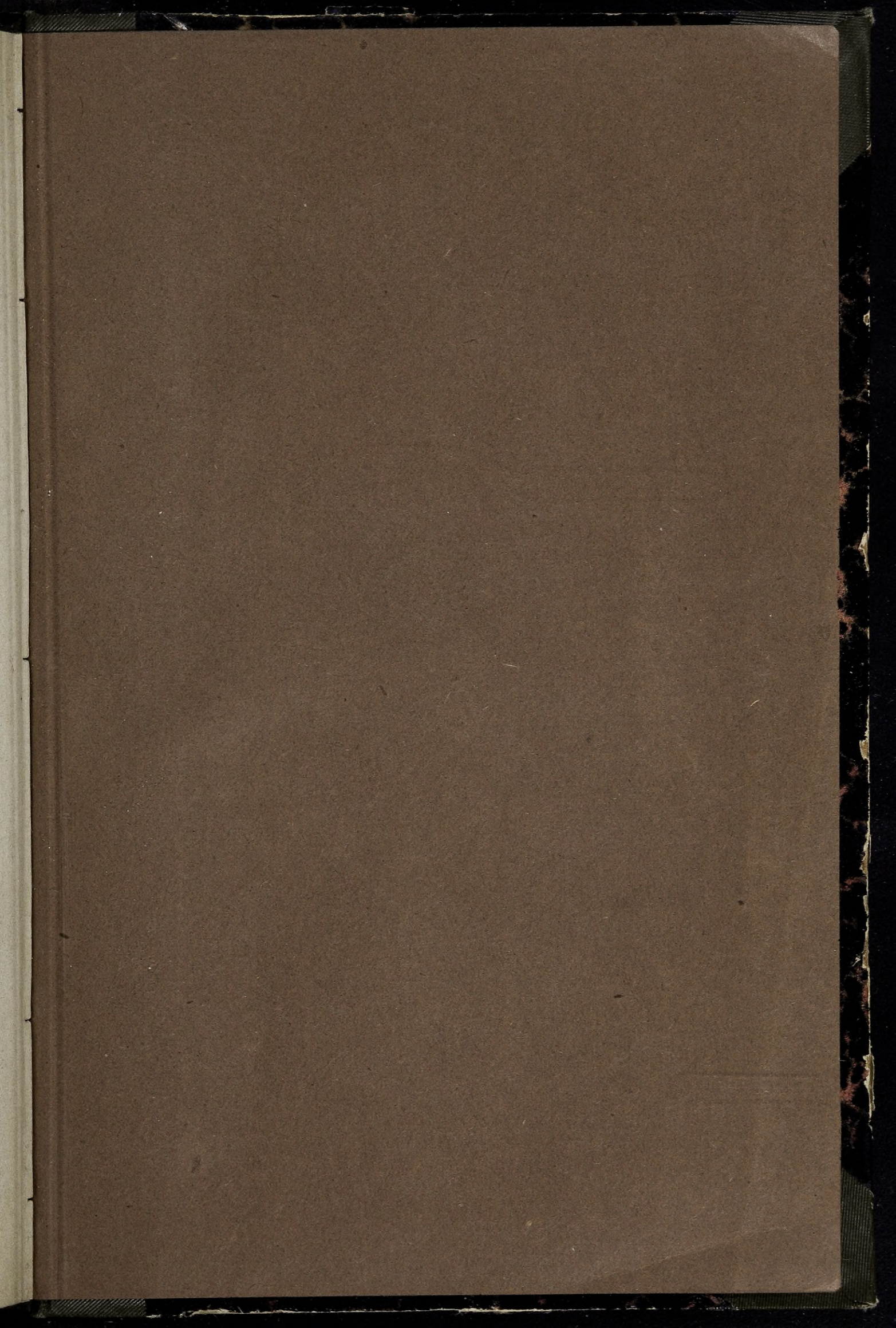
Dagens nyheter.

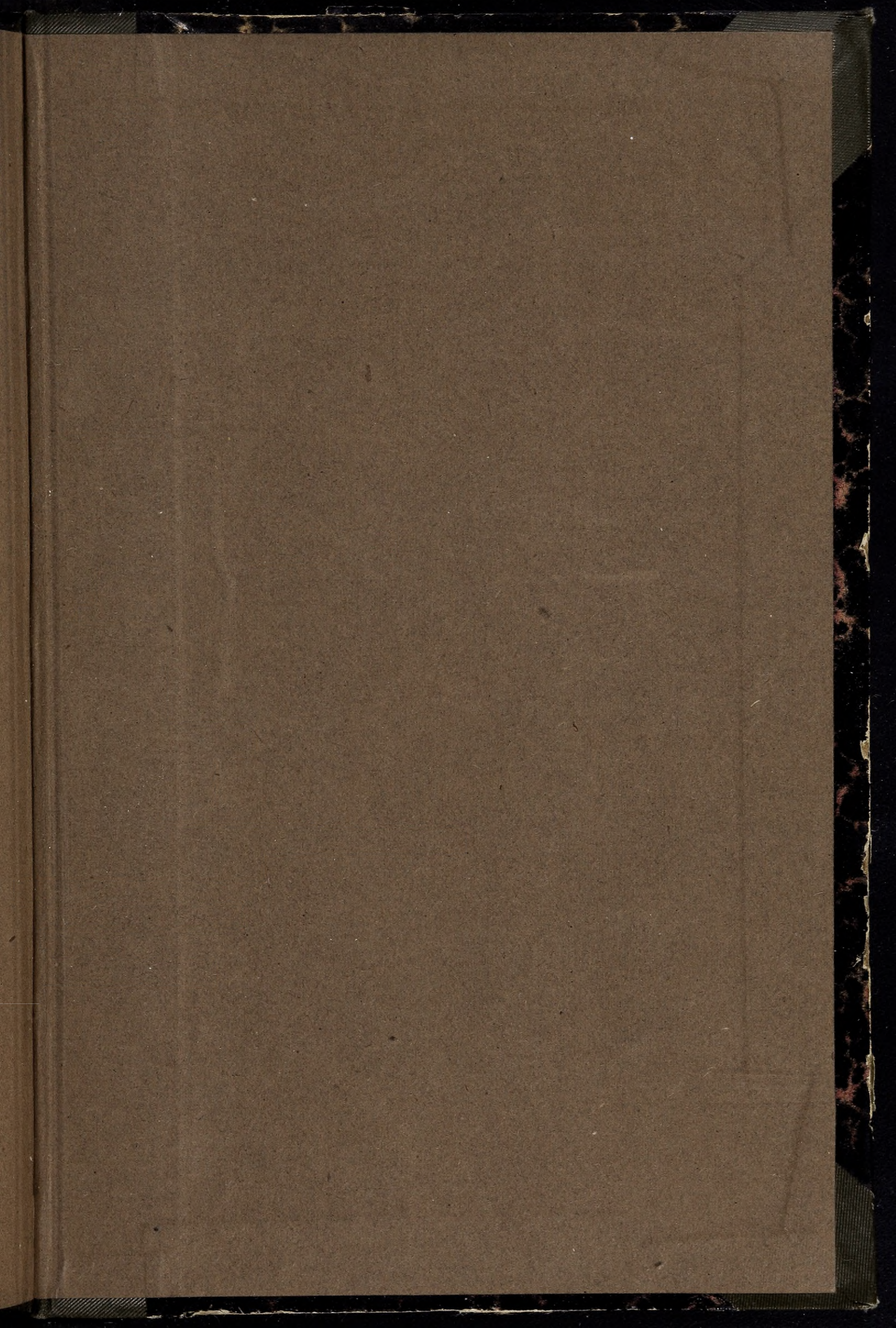
Författaren har förstått att inlägga i behandlingen af sina karaktärer mycken sanning. Helge är framställd så, att mången kan i honom igenkänna sig sjelf i flera stycken. Anhild har förf. tecknat mycket lyckligt. Bipersonerna äro alla väl på sin plats, — den unga förtjusande Majken och den gamla knarriga Ottilia äro tecknade con amore. — Ypperliga bitar af sann och träffande naturmålning och mer än en väl hopkommen, målande och drastisk episod ur hvardagslifvet. — En närmare bekantskap med det intresseväckande arbetet anbefalles.»

Helsingfors dagblad.

»Det är med verkligt nöje vi genomläst denna novell, i hvilken vi funnit, hvad man icke finner i alla böcker: verkliga människor, med hvilka man kan känna glädje och lidande. — — — Karaktärsteckningen, som — äfven hos bipersonerna är särdeles förtjenstfull — — — Den som tror att verklighetsdiktningen endast kan syssla med samhällets uselhet och elände, må läsa G. Nordensvans »I Harnesk'.»

Finsk tidskrift.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

400951300